

VIDEÓ HÍREK SIKEREK

1989/6

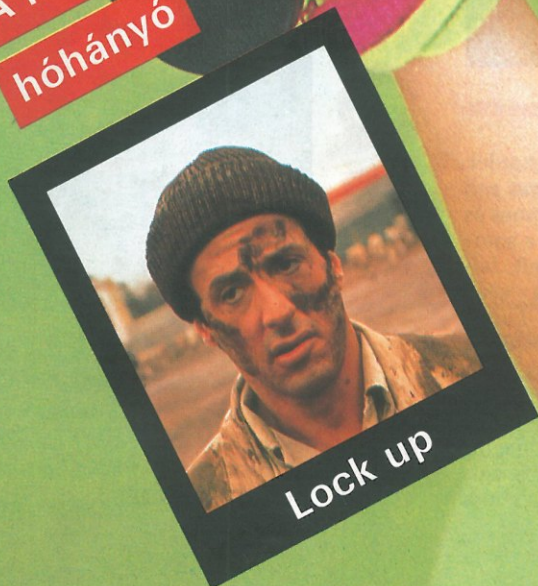
WMS

Törpeharcsa
és képmagnó

Nézők álmai

Szőke
szépség
mozija

A nagy
hóhányó

Lock up

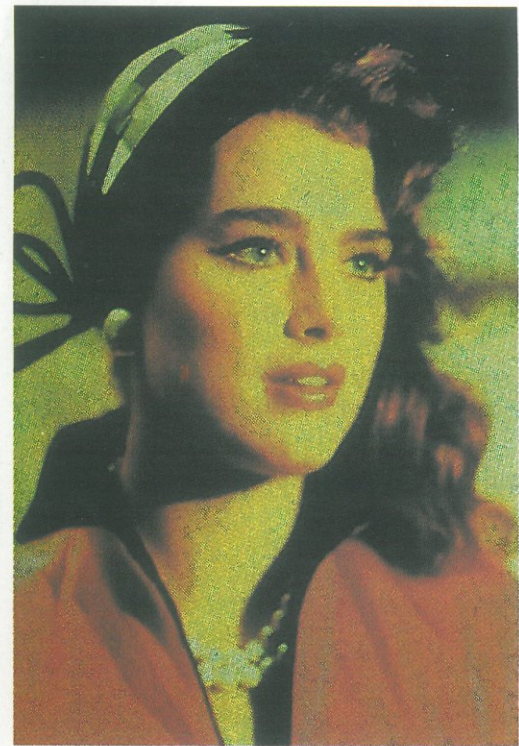
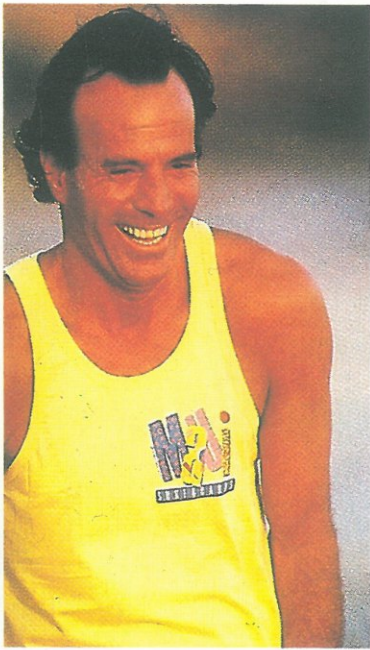
Hollywood atyja

Voksok és videók

Képernyő-
szobrászat

**BOLDOG
KARÁCSONYT!**

HÍRKLIP

HÍRKLIP

Hollywood – belülről. „Szex, drog, AIDS, az egykori álomvárosból a rémálmok városa lett!” – aki mindezt állítja, nem más, mint **BROOKE SHIELDS**. Az ifjú csillag leghőbb vágya egyébként, hogy elnyerje az Oscar-díjat, és hogy állandó partnerre találjon. Egyelőre egyik kívánsága sem tűnik könnyen teljesíthetőnek – előbbi a kapott szerepek, utóbbi pedig a kedves mama miatt. Mint hírlík, édesanyja szigora sorra üldözi el az érdeklődőket a színésznő mellől. Legutóbb **Julio Iglesias** meghívását is csak úgy fogadhatta el egy gyertyafényes vacsorára, hogy Teri mama ült az asztalfőn...

Összeállította: Pittner György

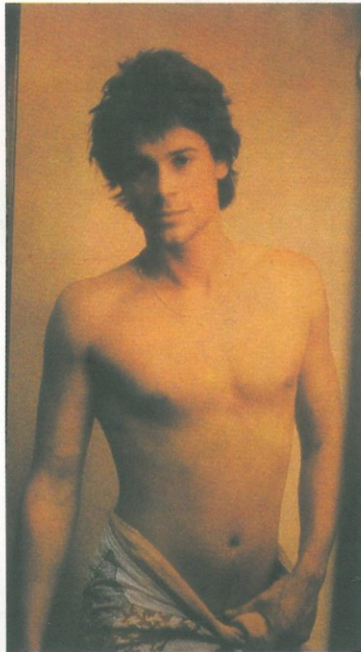
HÍRKLIP

HÍRKLIP

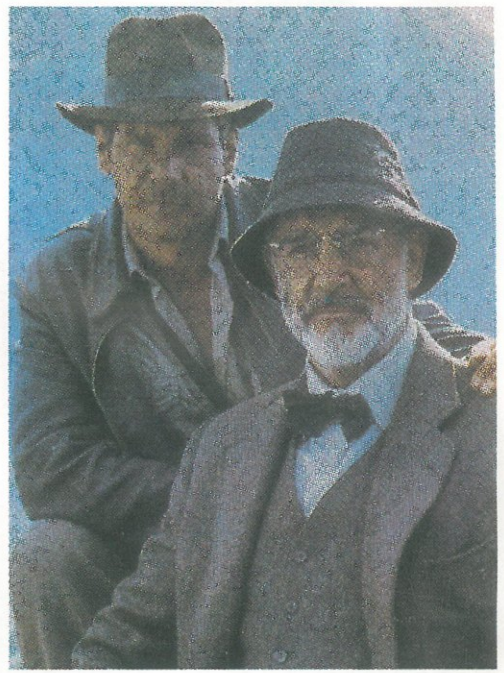
HÍRKLIP

ROB LOWE *Roman Polanski* nyomdokain? Még mielőtt bárki arra gondolna, hogy a huszonöt éves hollywoodi nőbálvány rendezésre adta volna a fejét, ki kell ábrándítanunk. Nem, rendezésről szó sincs – fiatalokú lánykákról annál inkább! Történt, hogy hősünk magánpornóvideó forgatásába kezdett (cím: – mily’ találó – „*Férfiak munka közben*”), ám a partnernő még csak kislány volt. Ismeretes, hogy a még oly szabados Kaliforniában is homlokráncolva kezeli ezeket az eseteket az ügyészség – lásd: Polanski életrajza. Az „elcsábított” ügyvédje mindenestre már nyilvánosságra hozta: Lowe komolyabb összeget ajánlott fel a vád ejtéséért.

A történetnek ezzel még nincs vége. A filmszínész **Bruce Willis** gyanakszik, hogy felesége, **Demi Moore** esetleg szintén közreműködött a videófelvételen, ugyanis Demi, házasságkötésük előtt, szorosabb kapcsolatban volt Robbal. Bruce a barátai előtt kijelentette: „*Szeretem a feleségemet mindenek felett. Ha azonban kiderül, hogy a felvételeken ő is látható, Lowe átkozni fogja azt a napot, amikor a videót kitalálták!*” Mintha az a jeles eszköz tehetne mindenről...

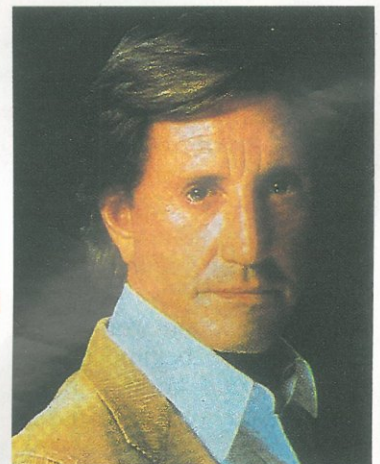
Indy mindenkit legyőz? A rekordok sorra dőlnek, az „*Indiana Jones and the Last Crusade*” (Indiana Jones és az utolsó kereszteshadjárat), a sorozat harmadik darabja, úgy tűnik, feltartóztatatlan. Persze a siker programozva volt: **George Lucas**, **Steven Spielberg** és **HARRISON FORD** újra együtt, hozzájuk **Sean Connery** az idősebb, **River Phoenix** a fiatalabb nézők kedvéért – min csúszhattak volna el?!... Íme az adatok: egyetlen nappal a május 24-i ősbemutató után, a Paramount

Pictures jelentése szerint a forgalom az USA-ban és Kanadában 5,6 milliárd dollár. Egyetlen nap alatt! A következő napokban a film majd’ minden valaha is felállított csúcsot megdönt. A legmagasabb napi forgalom 11 millió dollár, a legnagyobb háromnapos 29 millió, a négynapos 37 millió, a hatnapos 47 millió. Az első hétvégén az USA-ban és Kanadában a mozik összbevételének ötven százalékát az Indiana Jones hozza, vagyis minden második jegyet erre váltanak! Természetesen a filmslágerlisták élére kerül, a jelentés szerint az első 19 nap mérlege 103 millió dollár. Egyedülálló! Csakúgy, mint az új **Roy Schneider**-film („*Cohen and Tate*”) teljesítménye: az első hétféje eredménye 102 – azaz százszázalékos – dollár. Ez (is) Amerika.

HÍRKLIP hírkliP

hírkliP

Michelangelo Antonioni újra forgat! Hétéves szünet után a „*The Crew*” (A legénység) című filmet rendez, melynek producere **Martin Scorsese**. Főszereplők: **Mickey Rourke** és **ROY SCHNEIDER**.

Kedves Olvasóink!

Saját arcmásunkat leginkább a tükörben látjuk, s ha figyelmesen megnézzük akár a legcsapnivalóbb igazolványképet, akár a legművészebb fotográfiát, némi szokatlanságon túl alig tűnik föl bármi egyéb. Nem így áll a dolog, ha egy profiltól készített kép kerül szemünk elé. Ugye előfordult már, hogy elhült bennünk a vér: Jézusom, ilyen zombifejem lenne?

Még rosszabb a helyzet, mikor először halljuk meg saját hangunkat felvételtől. Vajon kié lehet ez a rekedtes orrhang, amelyik olyan pöszén és raccsolva sipákol és egyetlen mondatát sem képes értelmesen befejezni? Ez az a kérdés, amelyet véletlenül sem szabad feltennünk, mert a válasz mellbevágó: De hiszen ez te vagy! – mondja majd kedvesünk, hitvesünk vagy magzatunk, épp, akiknek szemében mi akartunk lenni a megnyerő, a tiszteleltre méltó és a bölcs.

S ha mindezt már föl se vesszük, jöhet a videókamera. Csak fegyelmetlenül uralkodjunk magunkon az első másodpercekben, amikor rájövünk, ki is az a csámpás lépésű, ferde vállú, hasfájósan görnyedező, fejét rángató, egyik kezével minduntalan hadonászó, a másikkal folyton vakaródzó, savószín szemű, kese hajú, pattanásos figura, aki ott idéetlenkedik a képernyőn.

Önmaguk megismeréséhez, saját, már meglévő kommunikációs képességeik tökéletesítéséhez vagy újabbak kialakításához találhatnak néhány jó tanácsot e lapszámunk első cikkében mindazok, akiknek fontos, hogy gondolataikat, mondanivalójukat mindenki épp úgy értse és akként fogadja, ahogyan ők szánják. Nem elég okosnak lenni, annak is kell látszani – szokták mondogatni. Lehet benne valami...

Mintegy erre a gondolatsorra rímel rá – a videónak az ádáz választási küzdelmekben lehetséges sokoldalú használatát elemezve – állandó külső munkatársunk riportja a lap utolsó oldalain.

Mire újból találkozunk, elmúlnak a nyolcvanas évek – addig viszont minden kedves Olvasónknak kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőt kívánunk!

Következő számunk megjelenése 1990. január második felében vagy február első napjaiban várható.

Földes Gábor

Címlap: Stalter György

- 2 Hírklipl
- 4 „Meg kell csinálni a figurádat!”
- Miről álmodik a honi néző?
- 6 ... és milyen a magyar valóság?
- 8 Országúti operatőrök
- 10 A szőke szépség esete a mozival
- 12 A nagy hóhányó
- 14 Mozdulatarchívum
- 15 A tűz, a táltos, a bár és a betlehem
- Videóshatározó
- 16 A csoda
- 17 A Bosszú Börtönében
- 18 Démoni dívák (3. rész)
- 20 Képernyőszobrászat
- 24 A Bosszú Börtönében
- 26 Sztárok — Hírek — Elképzélések
- 28 Technikai csodák (4. rész)
- 30 Hollywood atyja
- 33 Új forgalmazók
- 34 Hacsek és Sanyo
- Törpeharcsa, képmagnó és a fontos pillanatok
- 36
- 38 Boldog karácsonyt!
- 39 Rejtvény
- 40 Kamerasztorik
- 42 Éjszakai társ
- 43 Az első lépések után, indulás előtt
- 44 Voksok és videók
- 47 Sztárposta

VHS Magazin
Videó Hírek Sikerek
1062 Budapest VI.,
Népköztársaság útja
105. III. em. 5.
Telefon: *142-89-05/36

Felelős szerkesztő:
Földes Gábor

Irodalmi szerkesztő:
Réz András

Művészeti szerkesztő:
Forrái Péter

Hírszerkesztő:
Pittner György

Kiadja az
Ifjúsági Lap- és
Könyvkiadó Vállalat

Felelős kiadó:
Dr. Király G. István
igazgató

Kiadóhivatal:
1065 Budapest VI.,
Révay u. 16.
Tel.: *111-66-60

920 327 Petőfi Nyomda
Kecskemét

Felelős vezető:
Birkás Béla
vezérigazgató

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalban, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodában HELIR, Budapest XIII., Lehel u. 10/a – 1900), közvetlenül vagy átutalással a HELIR 215 – 96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetés egy évre: 294 Ft.

Ára: 49 Ft

ISSN 0238-2822

Voksán György Vándor Ágnes Vass István Zoltán Trethon Judit Szigeti Zsuzsa Réz András

Csőrgögi István

Földes Gábor

Gombás Miklós

Horváth Mihály

Kamarás Péter

Kapossy Zsuzsa

Karácsondi Imre

Kárpáti Tamás

Kelemen István

Koncz István

Menthy Mariann

Pittner György

A szükséglet

Napjaink Magyarországnak átalakuló szociális szerkezete és korszerűsödő gazdasága középpontba állította a személyi feltételek fontosságát. A technikai megújulás emberi tényezőinek fejletlensége új eljárások, módszerek kikísérletezését teszi szükségessé. Ezek csak úgy ígérhetnek intenzív és a mindenkori elvárásokhoz igazodó „hasznót”, ha az egyes személyiségek alapos megismerésére, fejlesztésére, önismeretének fokozására épülnek.

Másfelől is megközelíthetjük e témát. Ma az „emberi tőke” fontossága, szerepe egyre inkább nő: az önmagát megismerni, alakítani tudó „erős énú”, önálló arcullattal („imázs”-zsál) rendelkező személyiség, a problémákat feltárni és kezelni képes, minden téren alkotó, autonóm ember kialakítása került és fejleszthető, mindez pedig alapját képezi a személyiségünknek leginkább megfelelő egyedi arcullat megteremtésének.

A tükör

Ha önmagunkat szeretnénk megismerni, rá vagyunk utalva arra az információra, amit mások mondanak, hiszen abban, hogy mit tudhatunk meg önmagunkról, alapvető szerepe van a visszajelző kollektíváknak.

Saját magunk „megtanulása” hosszú időt vesz igénybe, de sok információt,

segítséget nyújt hozzá a társas cselekvés, az emberi kommunikáció. Önmagunk egyedi arcullatának gyors „megépítéséhez” tehát állandó társas tükör szükséges. Annak megismeréséhez, hogy testem, alkatom, mozgáson milyen benyomást kelt partnereimben, s ezáltal személyiségem kifejezési eszköztárának gazdagításához és a hiteles hatás alapelemeinek elsajátításához ilyen tükröt adhat a videótechnika is. Ha módszertanilag végiggondoltan, feltáró és fejlesztő eljárások eszközként használjuk a kamerát és a lejátszót, akkor a képmagnó hatékony szerepet játszhat saját „imázsunk” kialakításában.

Mit tehet a videó? A jól alkalmazott képmagnós gyakorlat a személyiséghatás kipróbálásának, a személyiségesszókózik felmérésének és a velük való bábni tudás megtanulásának terepe lehet.

Az „imázs”

„Ha másokra hatni akarsz, meg kell csinálni a figurádat” – idézik gyakran. Ezt a munkát mindenkinek, aki emberekkel bánik, emberekre hat (de akár még az udvarlás is ilyen!) el kell, el kellene végeznie. Az „imázs” kialakításához mindannyiunk számára egyedi út vezet. Ahányan vagyunk, annyiféleképpen közöljük személyiségünket. Ahogyan ez már az ókorban is szállóige volt: „Si duo faciunt idem, non est idem.” (Ha ketten csinálják ugyanazt, az nem ugyanaz.)

Igaz, hogy ritka az olyan ember, aki személyiségével, közlésmódjával pillanatok alatt megragad bennünket. Ha mégis akad ilyen, akkor azt mondjuk rá, hogy sziporkázó egyéniség. S nem gondolunk arra, mi is lehetünk ilyenek, hogy minden ember ki tud alakítani olyan egyéni arcot („imázst”), tud úgy bábni személyisége eszköztárával, hogy lenyűgöző hatással legyen másokra.

Persze itt nem a mások manipulálására való felbujtásról van szó (s nem is arról, hogy az erre való felkészítéshez ma már a videótechnika is segítségül hívható), hanem arról, hogy valamenynyien lehetünk saját arcullatú (s épp ezért nagy hatású) személyiségek. Valamennyien elsajátíthatjuk az „imázkultúra” kialakításának mikéntjét, önfejlesztésünk megalapozását. Ehhez az első lépés: önmagunk reális feltárása. Így hát a tudatosan használt egyéni arcullat kialakításában fontos tényező az objektív minősítést adó önismeret.

A videó lehetőségei

Ha az egyes ember megnyilatkozása – reakcióit, akcióit kazettán rögzítjük, a képmagnó lehetőséget ad a vetített „imágó” kívülről való szemlélésére, s ugyanakkor ezt össze is vethetjük a saját magunkról gondoltakkal. Így a képmagnó mint a társadalmi környezet visszajelzője segítheti az összevetést: mennyire hasonlít és mennyire tér el az, amit önmagamról *gondolok* és az, amit önmagamról *közölni* képes vagyok.

A képmagnó fontos eszköze az egyéni arcullat felépítésének: tükrözi a test-sémát, szemlélteti a beszédtechnika összetevőit (a légzésttechnikát, a testtartást, a mozgást, az artikulálást stb.). A visszanezhetőség tárgyilagos lehetőséget teremt a szóbeli, a metakommunikációs (arcjáték, gesztusok, tekintet, távolságtartás stb.) és az összerendezett, vagyis az úgynevezett komplex énközlés megfigyelésére. A videófelvétellel utközteti az egyént szóbeli és „szó nélküli” közlései esetleges pontatlanságával, ellentmondásával, egymásnak való meg nem felelésével, megtaníthat bennünket személyiségünk hiteles közlésére, s a másokra gyakorolt hatásunk felmérésére is.

Mindezt azzal éri el, hogy megfigyelhetővé teszi kommunikációink teljes ská-

láját, bemutatja kapcsolatköteéseink teljes folyamatát, dinamikus tükröként rögzíti a másokban – hatásunkra – kiváltódó reakciókat.

Ugyanakkor lehetőséget ad – más személyiségközlés megfigyelésével – alternatívák keresésére, azonosulására, minták elvetésére, magatartásváltoztatásra is. Így szervesen hozzájárulhat saját egyéni arcullatunk tudatos megteremtéséhez, saját hatásmechanizmusunk feltérképezéséhez és fejlesztéséhez.

A képmagnónak – mint tükörnek – ilyen értéke különleges élményhatásában is rejlik. Ugyanis híven tükrözi vissza a valóságos történéseket, hitelesen mutatja be a személyiséget. Tudatosítja azt is, hogy az embernek több oldala van és ennek megfelelően számos énközlési megnyilvánulása lehet.

Az első „visszanezés” okozta megröbbbenés után hamar megszűnik a „képernyő-effektus”, és megszokjuk, majd alakítjuk filmarcunkat. A tervezett videós gyakorlatok, játékok közben pedig – megélt sikerek révén – oldódik belső feszültségünk, fokozatosan el tudjuk hártani kommunikációs zavarainkat, korrigálhatjuk viselkedésünket, gazdagíthatjuk hatásunk eszköztárszerét, s személyiségünk komoly nyereségeként egyedi, hiteles énközlés és saját hatásunkkal kapcsolatos tisztánlátást könyvelhetünk el. Így – gyakorlás és videós visszacsatolások után – tudatosabban figyelünk fellépésünkre, közléseink, a „címzettek” reakcióira, törekszünk szuggesztivitásra s mások aktivitására; kialakul önkontroll- és önkorekciós képességünk is.

Az „imázs” kialakítását célzó – már hazánkban is kidolgozott – eljárásort mindaddig folytatjuk, amíg ki nem alakul az elvárt közlésmód, s egyéni arcullatunk maximális begyakoroltsággal összerendezetté nem válik. Ekkorra spontán személyiségmegnyilvánulások már tudatosodnak, pontos képünk van a gesztusainkról, arcjátékunkról, tekintetünk kifejező eszköztáráról, beszé-

„Meg kell csinálni a figurádat”

Az egyedi arcullat videós fejlesztése

dünk és hangunk variálhatóságáról, az egyéniségünknek megfelelő test- és távolságtartásunkról stb.

A videónak így nagy szerepe lehet abban, hogy az egyéni arculat és hatásrendszer kiépítésére törekvő ember – kívülről szemlélve önmagát – hitelesebben ismerje és tudatosabban alkalmazza önkifejezési eszköztárát. Mindezek hatására nő önbizalma, önbecsülése, megtalálja saját maga fejlesztésének forrásait is.

Az egyéni arculat kialakításához sok segítséget adnak az úgynevezett interakciós videógyakorlatok is. Ezek során az egyén láthatja, hogy mennyire tudja magatartását szabályozni, viselkedését megváltoztatni, s mérni képes közlései, reakciói hatását is. Az ilyen videós gyakorlatok során az ember megismerheti a saját személyisége befolyását meghatározó tényezőket (például testi jellemzők, intelligencia, fellépés, kifejezőkészség, mások információinak vételére vonatkozó készség, koncentráció- és reakcióképesség stb.).

Az ilyenfajta gyakorlattal, a videó révén történő helyesbítéssel is fejlesztethetők a személyiség hatásmechanizmusai, közlő, ismeretadó, kapcsolatteremtő, -fenntartó, -formáló és -felhasználó képességei. A szóbeli önkifejezés eszköztárának felméréséhez, javításához, bővítéséhez is jól használható a videotechnika. A videó tudatosítja a jó és az elhagyandó elemeket, s rögzíti a résztvevőkben, hogy beszédstílusuk, hanglejtésük, beszédhangjaik, arcjátékuk stb. fontos kifejezőeszközök. A videó a választékos, kulturált szóbeli kifejezőeszközök fejlesztésével segíthet sokat az egyedi „imázs” megteremtésében.

Koncz István

Nagy Tamás
illusztrációja

MIRŐL ÁLMODIK A HONI NÉZŐ?

Hát bizony elég sok mindenről, ami már csak azért sem meglepő, mert az egyre csökkenő műsoridő szüneteiben jócskán jut ideje az ábrándozásra. Elsősorban jó műsorra vágyik. Ilyenek persze akadnak, de sajnos többnyire a „parabolásoknak” – és ráadásul idegen nyelven – szólnak. A néző meg nézhető és érthető nemzeti televíziót akar. Az olcsón beáramló limonádémozik mellett (vagy helyett) mind több hazai gyártású produkciót is szívesen látna. Az itthon gyártott filmek és műsorok között azonban egyre nehezebb olyat találni, amelyik megütné a nemzetközi színvonalat. A „Le Pays” francia nyelvű lap cikkírója a monte-carliói tévéfesztiválról adott tájékoztatójának már az első soraiban hosszasan csodálkozott Magyarország távolmaradása miatt. Mindez érthető, ha egy pillantást vetünk a fesztiválra nem nevezők listájára: Ausztrália, Vietnam, Kína, Kuba, Marokkó és Magyarország.

A magyar nézőt meg a francia gyakorlat ejti ámulatba. A TF 1 vezetősége például nemrégiben úgy döntött, hogy – ugyan nem anyagi megfontolásból, de – csökkenteni műsoridejét. A TF 1 ezzel az intézkedéssel kíván válaszolni azokra a bírálóakra, amelyek azt vetik az adó szemére, hogy a késő éjszakai órákban „szó el” értékes hazai produkciókat. A csatorna műsorázása tehát a

jövőben legkésőbb hajnali kettőre várható. Franciaországban egyébként a sugárzott filmeknek legalább ötven százaléka hazai eredetű kell, hogy legyen. Ezt az előírást a kormány szigorúan betartja. Nemrég tizenkétmillió frank pénzbírsággal sújtotta a La Cinq magánadó, mert nem tartotta be a fenti arányt, ráadásul a bírságokból befolyó pénzt is a francia film- és televíziós ipar szubvenciójára használják fel.

A nyugat-európai tévétársaságok műszaki-fejlesztési szemléletmódja is szokatlan számunkra. Gondoljunk csak a SAT 1 fejlesztési stratégiájára: e nyugatnémet magánhálózat az 1988-as évet száztizenhétmillió márka hiánnyal zárta, ám tervei szerint a társaság jövő év végére már rentábilissá válhat. Ez szerintük elsősorban jelentős műszaki beruházások segítségével érhető el, mert így sokszorozható meg a nézőszám. Egyelőre a Tele 5 magánadó is ráfizetéseket, ezért a tavalyi ötvenmillió márkás költségvetését az idén megduplázza, bízva abban, hogy a növekvő nézettség egy-két éven belül nyereséggé teszi.

Európa legtöbb közjogi televíziója is nehéz időket él át. A kormányok egyre több helyen csökkentik az állami televíziózás támogatását, ám ennek ellenére nem engedélyezik az előfizetési díj emelését például az NSZK-ban, és

Nagy-Britanniában sem sikerült keresztülvinni a tervezett csekély – mindössze hat százalékos – díjemelést. A holland kulturális miniszter pedig egyenesen a tarifa csökkentését szorgalmazza, annak ellenére, hogy évek óta a holland előfizetési díj a legalacsonyabb Nyugat-Európában.

... ÉS
MILYEN
A MAGYAR
VALÓSÁG?

Egri Ferenc, a Magyar Televízió műszaki igazgatója szerint:

– Az MTV professzionális technikát használ. Műszaki berendezéseink egy része eléri a nemzetközi színvonalat. Protokollvendégeinknek mi is betudunk mutatni a világ élvonalába tartozó stúdiótechnikát. Műszaki felszerelésünk többsége azonban elavult, vannak húszéves berendezéseink is.

– Holland ismerőseim rettenetesen csodálkoztak U-matic montírozóink láttán. Ők ugyanilyen gépet használnak amatőrfelvételük szerkesztésére, vágására.

– Nézze, vannak olyan műsorok, ahol elsősorban a hírérték a fontos, és nem a technikai színvonal. Gondoljon csak arra, hogy a Kennedy-gyilkosságról készült nyolcmilliméteres kópia is bejárta az egész világot. Persze, vitathatatlan, hogy az általunk elsősorban használt U-matic high band technika nem éri el még a mi stúdióink technikai paramétereit sem. Viszont óriási előnyök, hogy könnyebben-gyorsabban mozgathatók, mint egy félmázsát nyomó stúdiókamera.

– Nem gondoltak még azon, hogy talán érdemes lenne áttérni a SECAM-ról egy lényegesen jobb kép- és hangminőséget garantáló rendszerre?

– Amikor kialakították Magyarországon a színes jelek sugárzásának és vételének szabványát, akkor a többi szocialista országgal együtt úgy döntöttek, hogy SECAM-rendszerben sugárzunk. Ezt a döntést a különböző szisztémák közötti árkülönbség tette indokolttá. Ha most áttérnénk például PAL-ra, akkor át kéne alakítani a teljes rögzítési-átviteli rendszerünket, és a nézők többségének készülékeit egyaránt. Erre egyelőre nem látunk kivitelezhető megoldást. Az biztos, hogy így egyre jobban leszakadunk a technika élvonalától, hiszen a világon mind jobban terjednek az úgynevezett „nagy felbontású” televíziók, amelyek ezerkétszáz sorból állítják össze a képet, míg a SECAM-rendszer mindössze hatszázhuszonöt sor felbontására képes.

– A hazai videósok, sajnos, elég gyakran lemaradnak a rögzítésre szánt műsorok kezdési időpontjáról, annak ellenére, hogy az MTV minden tőle telhetőt megtesz a csúszások elkerülésére. Nyugaton már egy ideje sikeresen használják az úgynevezett VPS-t (Video Program System), melynek lényege, hogy a rögzítőberendezések nem egy adott időpontban kapcsolnak be, hanem a tévéadó által sugárzott pilotjel indítja a felvételt. Nálunk is lesz ilyen?

– Látja, bármit kérdez, csak azt tudom válaszolni, hogy ez is anyagi kérdés. A televízióknak fizetési kötelezettsége van a Postával szemben a sugárzásért. A kép- és hangjel mellett továbbított bármilyen plusz információért – így a pilotjelért is – külön kellene fizetnünk. Ennek pedig nem látjuk az anyagi fedezetét. Egyébként műszaki-fejlesztési terveink közül a legelőrehaladottabb állapotban a sztereó hangtechnika bevezetése áll. A házon belüli rekonstrukcióra kerülő stúdiók mind egyikét eleve alkalmassá tesszük sztereófelvételekre és adáslebonyolításra. Az 1-es és a 4-es stúdió, valamint az összes képrögzítő berendezés már megfelel ennek a követelménynek. Ez azonban a sztereó televíziózásnak csak a stúdiótechnikai része. Ezenkívül a

A televízió költségvetése tovább már nem csökkenthető, az MTV jobban már nem adóztatható.

postai adó és átviteli láncnak, valamint a hazai készülékiparnak is fejlesztiené kéne. Jelenleg Magyarországon nem gyártnak sztereóvételre alkalmas tévékészüléket. Egyébként műszaki egyeztetést folytatunk a Postával és a Rádióval, és volt már olyan sikeres kísérletünk is, amikor a televíziós kép mellé mi a monóhangot, a Rádió pedig a szinkronba állított sztereóhangot sugározta. Persze ahhoz, hogy teljesen átálljunk a sztereótechnikára, ki kéne cserélnünk hangsztalainkat, és ez több millió dolláros pluszköltséget jelentene, s akkor még nem számítottuk a mikrofonpark cseréjének anyagi terheit.

– A többi szocialista ország televíziója is ilyen rosszul áll anyagilag?

– Én úgy tudom, hogy lényegében ugyanilyen helyzetben vannak a testvérországok televíziói is. Valószínűleg ezért nem haladnak eléggé a közös fejlesztési terveink sem. A világon mindenhol megjelentek már a közvetlenül sugárzó műholdak. Az OIRT (a szocia-

lista országok televíziós csoportosulása) négy éve dolgozik egy közvetlenül sugárzó közös műholdprogramon, amelyen minden tagország egy-két televíziós, illetve rádiós csatornát kapna. Ez persze jelentős pluszkiadással járna. Például a Franciaország, Anglia és az NSZK által nemrégiben pályára állított műholdon egy csatorna évi bérleti díja körülbelül kétmillió USA dollár. Gondolhatja, hogy mindez csak álom számunkra.

– Nyilvánvaló, hogy az állami költségvetés össznemzeti kizsákmányoló politikája nem állt meg a televízió kapujában, ezt az intézményt is gondosan kiszipolyozta. Maradt-e még mára is rabolnivalója?

– A televízió költségvetése tovább már nem csökkenthető, az MTV jobban már nem adóztatható. A rendelkezésünkre álló keret a folyamatos szinten-

tartáshoz, az adásbiztonság garantálásához sem elegendő. Karbantartóink egyre nagyobb ráfordítással és műszaki szempontból gyakorlatilag indokolatlan erőfeszítések árán még több-kevesebb sikerrel üzemben tartják legfontosabb berendezéseinket. Ennek ellenére egyetlen műsorkészítő sem lehet biztos abban, hogy valóban sikerült-e rögzítenie azt, amit akart. A felvételekkel rendszeresen le kell állni a meghibásodások miatt, a kitűzött adásidő megmenthetetlenül közeledik, így az utómunkákat kell összacsapni, bízva abban, hogy azok a gépek talán nem mondanak csődöt. Így hát senki sincs itt jó idegállapotban. A televízió immár több szempontból is kirabolgatott.

Menthy Mariann

Nagy Tamás illusztrációja

S

zép lassan elnyeli a gép a kazettát, jómagam felajzva meredek a képernyőre, amelyen feltűnik a Marx téri aluljáró. Gyalogosok jönnek-mennek, mit sem tudva kísérleti nyúl szerepéről, ami természetesen semmiféle kockázattal nem jár. *Kapusi Zoltán*, a „Transinnov” Közlekedési Műszaki Fejlesztő Leányvállalat marketingvezetője büszkén nyugtázza növekvő izalmamat, amint a gyanútlan járókelők látszólag öntörvényű mozgását próbálok esetleges rendszerbe hozni, persze teljes kudarccal. Idős hölgy araszol keresztül a kamera előtt, észre sem veszi a nála hasonlíthatatlanul szaporábban érkező fiatalembert. Már-már összeütköznek, amikor a fiú látványos testcselnek beillő mozdulattal elejét veszi a fenyegető karambolnak. megkönnyebbülve sóhajtok fel, majd szolidán megkérdem: mi haszna az egésznek?

Kapusi elmagyarázza, miszerint a gyalogosok mozgását digitális technikával felbontják, majd a főbb irányokat vektorszerűen megjelölik.

– *Hm – vágom rá mélyértelműen, majd bámulom tovább az immáron mindenféle nyilakkal feldúsult képet. – És van arra példa, hogy az aluljáróban a mozgásirányok alapvetően megváltoznak, avagy az áthaladás nehézkessé válik, esetleg tomeg verődik össze? –* kérdezem borzasztó okosan.

– *Hogyne. Amikor a lépcső mellett például faszánkót árulnak...*

Elszégylem magam, amiért ilyen pofonegyszerű szempont nem jutott az eszembe, aztán belémnyilall a gyanú: íme egy igazi exportképes kutatási program!

Kapusinak rögtön tudtára is adom, hátha nekik még nem jutott eszükbe. Csalódnom kell.

– *Nem fogja elhinni, de Nyugaton jóval nagyobb méretű aluljárókat építenek, így aztán nálunk nincs szükség ilyen megfigyelésekre. Nálunk viszont érdemes modellezni az átvezetőképeséget, mert...*

– *... mert ennek megfelelően átépítik az aluljárókat!*

– *Na nem, erről nincs szó. Viszont az újabbak építésénél már remélhetőleg nem követik el ugyanazokat a hibákat, azaz lekerekítik a szögleteket, vagy nem helyeznek oda oszlopokat, ahol komoly esély van rá, hogy óránként legalább harmincan nekimennek. Mindezt különben *Berényi János* használta föl a „Gyalogos aluljárók tervezése” című tanulmányához. Utána megszerezte a kandidátusi címet is.*

– *... Szóval azóta jelentős kutató?*

– *Nem, inkább kevésbé jelentős műanyag-kisiparos.*

– *Miért, olyan kevés hülyeséget követünk el forgalomszervezésben, útvonaltervezésben, hogy az kilátástalanná tette volna a további előmenetelét?*

– *Hiba csak lenne bőven, a pénz volt kevés, amit tanult szakmájában megkereshetett.*

Ismét rajtam a sor, hogy megeméssem a hallottakat, majd boldogan születik meg a felismerés: valószínűleg Magyarország az egyetlen Európában, ahol a baklövéses korrigálása éltetheti a tudományos fejlődést. Ezt íziben szóvá is teszem, amiről Kapusi számára egyre nyilvánvalóbb, miszerint nálam komolytalanabb ember még nem fordult meg az utóbbi tíz évben kutatóintézetükben. Ennek ellenére reménykedve csúsztat be a gépbe egy újabb kazettát.

Ez már igazi csemege. A kocsira szemmagasság-

ban kamerát erősítettek, ami szigorúan az úttestet figyeli, miközben a látványt képmagnó rögzíti. A berendezéshez kilométerszámláló csatlakozók tartoznak, továbbá a kijelző az időt is mutatja napra, percre pontosan. Mindezt a közúti igazgatóság megrendelésére végzik.

Maradjunk azonban a látványnál! A kocsni nem halad túl gyorsan, végtére is ez esetben az útfelület hibái összerosódnának, a felvétel megtekintésekor pedig fennállna a tengeribetegség veszélye. A hozzávetőleg 30 km/órás tempónál viszont jól kivehető az úthibák, amelyeket különben katalógusba foglaltak, a felszíni sérülések súlyosságától függően 1-től 10-ig osztályozva. Elégedetten nyugtázzhatjuk: hiba az van dögvél. Május végén készült a felvétel, így komoly esély van – a nálunk boszorkányos gyorsasággal végzett karbantartó munka ellenére – néhány felfagyást észlelni. Ezen túlmenően azonban látni (vagy nem látni) a különböző jelző- és eligazító táblákat is, azaz minden lényeges információt összegyűjthető, mi szem-szájnak ingere. Hasznosságát kétségbe vonni nem lehet, végtére is túl vagyunk már azokon az időkön, amikor az útkaparó fel pattant a biciklijére (a legkorszerűbb lapáttal felszerelve), majd szigorúan emlékezőtehetségére hivatkozva jelentette, sőt nemegyszer azonnal javította is a tapasztalt hibákat az előbb említettek alapján elképzeltető magas színvonalon.

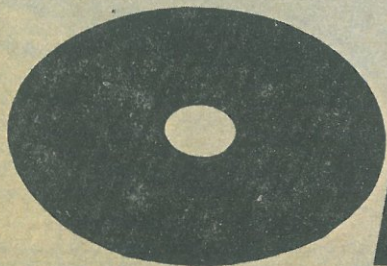
Nos, ezen ma már csupán mosolyogni tudunk. A fejlődés mai fokán valamennyi egy és két számjeggyel jelölt főútvonalról felvételek készülnek, amelyek alapján méterre pontosan megismerik, hol vannak azok az úthibák, amelyeket (pérez híján) napokon, esetleg hónapokon belül – nem javítanak ki.

(Pirulva jutott eszembe saját tájékozatlanságom és türelmetlenségem, midőn például felrémlt az Urómi út egyik apró folytonossági hiánya, melynek láttán úgy véltem, valószínűleg szénmezőre bukkantak, amit külszíni fejtéssel termelnek ki. Cikkem megírásakor a kátyu még ott volt, a nyomdai átfutás ugyan legalább két hónap, mégsem fenyeget az aktualitás elvesztésének kockázata, a hazai gyakorlat ismeretében nyugodtan remélhetem a változatlanságot egészen a lap megjelenéséig, sőt...!)

Ha aztán valakinek a kocsija lökésgátló-szakadást szenved vagy tengelytörést, magára vessen! Ekkora gödröt képtelenség nem észrevenni, vagy ha mégis, akkor sürgősen perelje a szemorvost, aki érvényesítette a jogosítványát.)

De további beláthatatlan előnyei is vannak az éfajta felvételeknek. Íme például az újabb kazetta, ami a megvilágítás és fénysűrűség mérésének ékes bizonyítéka. A szórásálasogató hajlamú olvasók kedvéért kimásolom a főbb műszaki jellemzőket:

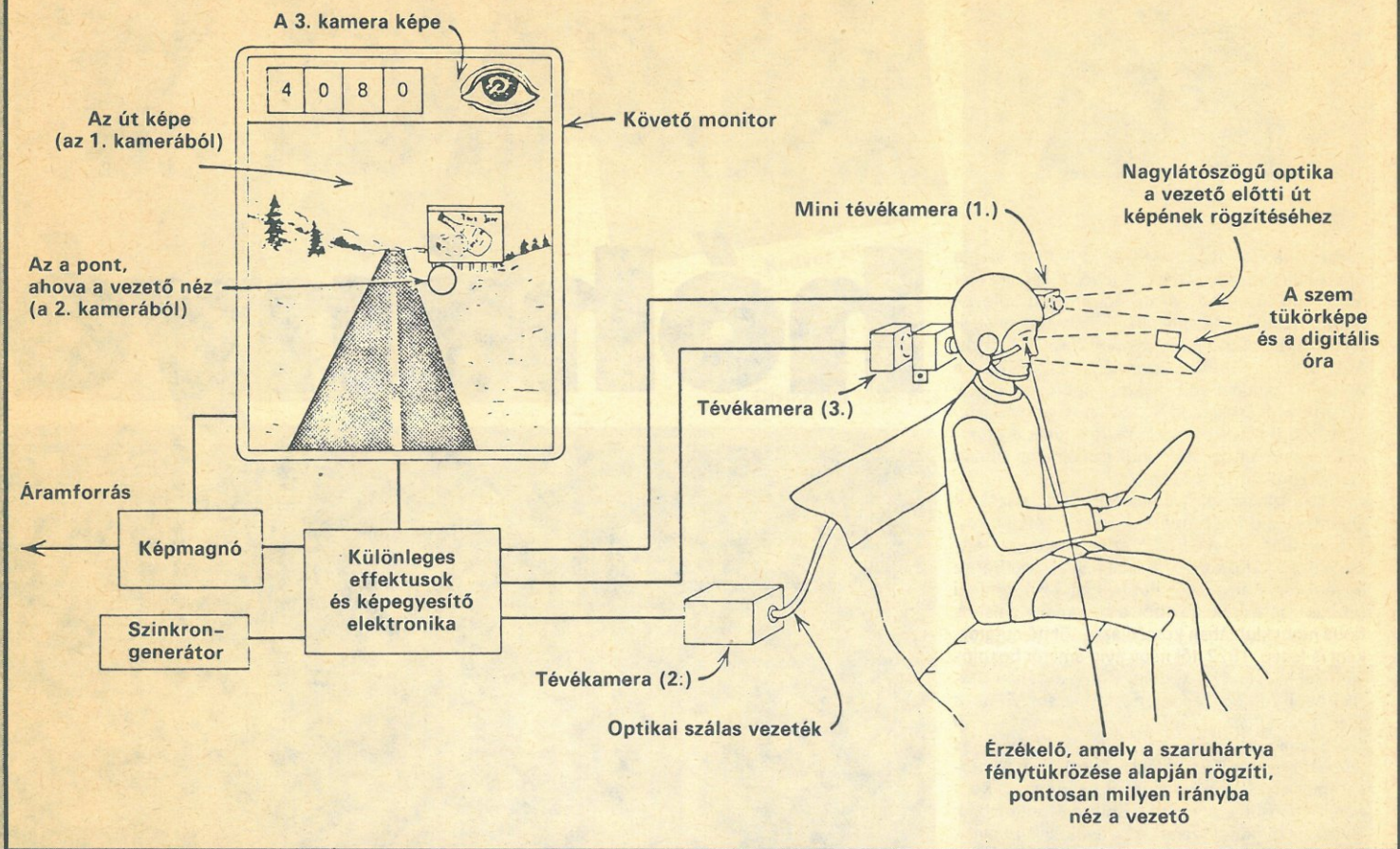
„A mérőkocsi hossz tengelyében a vezető szemmagasságában egy TOPCON-BM-3 típusú fénysűrű-

rszágúti

Televíziós szemmozgásvizsgáló készülék autóvezetők számára

ségmérő van felerősítve. Mérőszöge 2 fok és úgy van beállítva, hogy a jármű előtti 60–100 méter útfelületet látja ellipszis alakban, amelynek kisátmérője körülbelül egy forgalmi sáv szélességű.

A márókocsi elején két oldalon megvilágításmérő fejek helyezkednek el, a megvilágítást vízszintes síkban érzékelik.

A berendezés a mérendő útvonalon folyamatosan haladva kétméterenként mintát vesz, amelyet a számítógép memóriája tárol, majd a mérés végén mágneslemeze rögzíthető. A mérési sebesség 10-12 km/óra.

Remélem, minden világos, ám mégsem próbálom a gyakorlati hasznát is érzékeltetni. Nos, így minősíteni lehet a közutak megvilágítását és fényűrségét. Ha például a fénycsövek által besugárzott területek között nagyok a megvilágítatlan holtávok, oda érdemes újabb neonokat elhelyezni. (Számos külvárosi kerület mellékutcájában nagyon egyszerűen előzik meg az ilyen eseteket. Tudniillik esetenként egyáltalán nincs közvilágítás. Így legalább az ember tudja, mire számíton...) De sorolom tovább, mire használhatók még az így kapott adatok:

- a megfelelő energiatakarékos világítástechnikai berendezések kiválasztásához,
- a megvilágítási előírások kidolgozásához,
- az útiügyi adatbank részére,
- éjszakai balesetek vizsgálatakor.

Bennem, amint sorra nézem a kutatási programok kezdetét, lassan egy – valószínűleg túlzó – hasonlat érlelődik. Hogy tudniillik olyan ez az egész, mint

valamely fejlődő ország éhínség sújtotta területén ételrecepteket osztogatni.

Jelenlegi anyagi viszonyaink ismeretében úgy vélem, az egyetlen, amiben bizhatunk: az emberi tényező. Előállítására aránylag olcsó, fenntartásának költségeit önmaga igyekszik korlátok között tartani – igaz, nem egészen saját jószántából.

Mintegy válaszként, újabb felvétel nyugoz le. A mellékelt ábrán valamelyest érzékelteti, milyen bonyolult berendezést szerelnek a kísérletben részt vevő, jobb sorsra érdemes gépkocsivezető fejére. Működését az aprólékos magyarázat ellenére is csak hozzávetőlegesen sikerült megértenem, s körülbelül annyiban summázhatom: bonyolult.

Tudniillik a szemhez fényimpulzusokat juttatnak, amelyeket visszaverődésük után az érzékelő kamerához vezetnek. Közben azonban az útvonal képét is rögzíti a képmagnó. A keztő együtt ellenőrizhetővé teszi a szemmozgást, folyamatosan tudjuk figyelni, mi mindent vesz észre a vezető, milyen módon reagál a jelzésekre, különböző ingerekre. Amikor az autó épp csak gördül, vagy 30-40 km-es sebességgel halad, akár a kirakatban elhelyezett árcédulát is képes elolvasni, sőt nemcsak észreveszi a csinos nőt, hanem hozzávetőlegesen pontosan megmondja, hogy milyen irányba néz a vezető, milyen módon reagál a jelzésekre, különböző ingerekre. Amikor az autó épp csak gördül, vagy 30-40 km-es sebességgel halad, akár a kirakatban elhelyezett árcédulát is képes elolvasni, sőt nemcsak észreveszi a csinos nőt, hanem hozzávetőlegesen pontosan megmondja, hogy milyen irányba néz a vezető

tekintetét egyre inkább előre veti, az út oldalán elhelyezett jelzőtáblákat már nehezebben veszi tudomásul, kivált, ha azokat valami (például falomb) részben vagy egészen eltakarja. Előírás szabályozza például, hány méterről kell észlelni a vasúti kereszteződést. A Nógrád megyében végzett elemzés során bebizonyosodott, a kereszteződések zömének előrejelzése csapnivaló.

Gondolom, túlságosan sokat nem kell már dicsérni a „Sony” szemmozgásvizsgáló készüléket, bár folyamatos használata aligha viseli meg kevésbé az embert, mint hajdan a spanyolcsizma. Száz kilométernyi vezetés után, aki a volánnál ül, pokolba kívánja a berendezést is meg a feltalálóját is. Hogy mi mindenben segítheti a biztonságosabb közlekedést, az elképzelhető. Ami aztán az így rendelkezésre álló adatok sorát illeti, már nem vagyok túlzottan derűlátó. A jobbnál jobb jelzések, tippek – pénz híján – félő, megmaradnak az íróasztal fiókjában. Igaz is, aki szegény, az a legszegényebb...

Számos fejlett nyugati országban például megoldották az autópályák éjszakai megvilágítását. Nem azért, mintha a pénzüket már nem tudták volna mire költeni. Ő, nem. Csupán a biztosító társaságok osztottak-szoroztak, aztán arra a meghökkenítő megállapításra jutottak: még mindig ez az olcsóbb, hosszú távon. A mi látótávolságunk, sajnos, szükségképpen lényegesen rövidebb. Ezért aztán többnyire a rövidebbet húzzuk...

Vass István Zoltán

operatőrök

A NAGY

hóhánnyó

Szexis, érzékeny, attraktív és jó humora van, a nők a lábai előtt hevernek. A jövő férjje, aki már ma megjelent, ilyen típusú férfi emeli a hölgyek hormonszintjét. Az amerikai férjek kénytelenek számolni azzal, hogy az esküvői fotó mellett ott függ a falon *Dennis Quaid* képe is. „Idegesít a dolog” – panaszkodik a Kino riporterének egy Quaid-sérült családapa –, „az biztos, hogy a „*Big Easy*” című film egy napon majd eltűnik a városból, de nem tudom, mit fogok csinálni, ha videón kell viszontlátnom a fickót!”

Ki ez a színész, aki ilyen hatással van a nézőkre? Dennis Quaid 1954. április 9-én született a texasi Houstonban. Bátyja, *Randy* színész lett, így Dennis is érdeklődni kezdett a színi pálya iránt. Bár az egyetemen drámatörténetet hallgat, első színészi produkciója kissé eltér ettől: a houstoni Tideland hotel night klubjában komédiázik, sőt nőimitátorként is fellép. 1972-től négy évig amatőr boxolóként keresi a kenyerét, majd Hollywoodban utazik, ahol rögtön szerepet kap *James Bridges* „1955. szeptember 30.” című, *James Dean*-ról szóló filmjében. Ezt követi rövidesen *Peter Yates* „*Breaking away*” (Start két keréken) című alkotása, amelyet 1981-ben nálunk is bemutattak. Közben megnősül, egy ranchot épített Montanában, elvállik, új barátnőt szerez... szóval zajlik az élete. Egymást követik a filmszerepek: a „*Long Riders*”-ben (Jesse James és bandája) *Walter Hill* rendezővel dolgozik együtt, sőt fivérével, *Randy*vel és a három *Carradine*-testvérral szerepel. Ezután őserdei láрма és móka következik, a „*Caveman*” című filmben (Barlanglakó) *Ringo Starr* partnereként bukkan fel a Kr. e. 200 000 évvel ezelőtti játszódó blödliben.

A „*Right Stuff*” (A rátermett legénység) című alkotásban, amely az amerikai űrprogram kezdetéről szól, *Gordon Cooper* űrhajóst alakítja. A filmet egy előadásban vetítették Budapesten, a kulturális fórum alkalmából... 1983-ban *Mike Brody*, *Brody* rendőrfőnök fiát játssza a „*Jaws 3-D*”-ben (Cápa III.). Ez a film nem azonos azzal, amit nálunk harmadik részként forgalmaznak, ugyanis az már a negyedik folytatás! Egy évvel később egy fantasztikus film, a „*Dreamscape*” (Álomkép) következik, majd ismét a sci-fi világába tesz kirándulást: *Wolfgang Petersen* „*Enemy Mine*” (Kedves ellenségem) című filmjében *Louis Gosset Jr.* partnereként egy földi űrpilótát játszik, aki akaratlanul nevelőapjává lesz egy idegen lénynek. *Joe Dante* „*Innerspace*” (Vérbeli hajsza) című filmjében a vakmerő *Tuck Pendleton* hadnagyot alakítja, ezt itthon is végigizgulhatjuk.

1987 nagy év volt Dennis Quaid számára, *Peter Yates* „*Suspect*” (A gyanúsított) című alkotásában az ügyvédnőt alakító *Cher* oldalán egy esküdtet játszik, aki saját szakállára nyomozni kezd, s végül persze kiderül a vádlott, a süketnéma vietnami veterán ártatlansága. Az igazi sikert a „*The Big Easy*” (New Yorkban minden más, rendező: *Jim McBride*) című alkotás hozta Dennis számára. *Remy McSwain* rendőr szerepében feltűnést keltett, bár előtte ezt nyilatkozta: „*A kutyának sem kellett ez a szerep, hiszen egy ilyen romlott figurát megformálni nem az igazi.*” A színész tévedett, rajongóinak száma pedig egyre nőtt. Talán ennek is köszönhető a „*D. O. A.*”-ban kapott szerepet, itt egy cinikus irodalomprofesszor alakít, és ennek megformálásakor igazi drámai tehetségről tesz tanúbizonyságot. Legújabb munkája *Jerry Lee Lewis* alakítása a „*Great Balls*

„Álomkép”

„Nagy tűzgolyók”

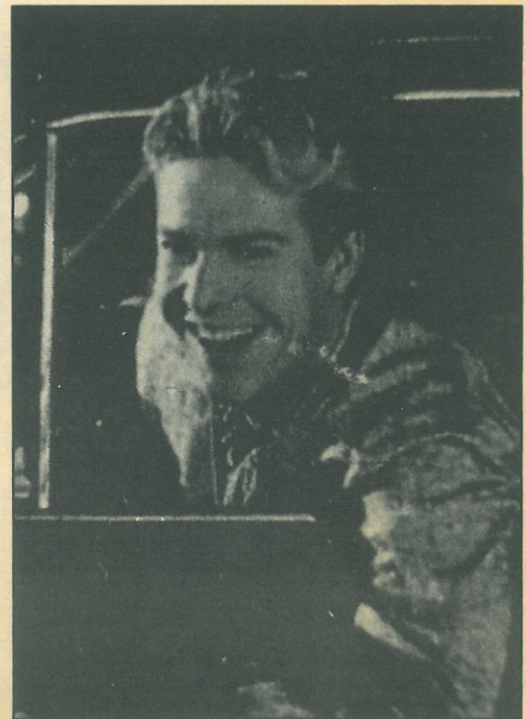

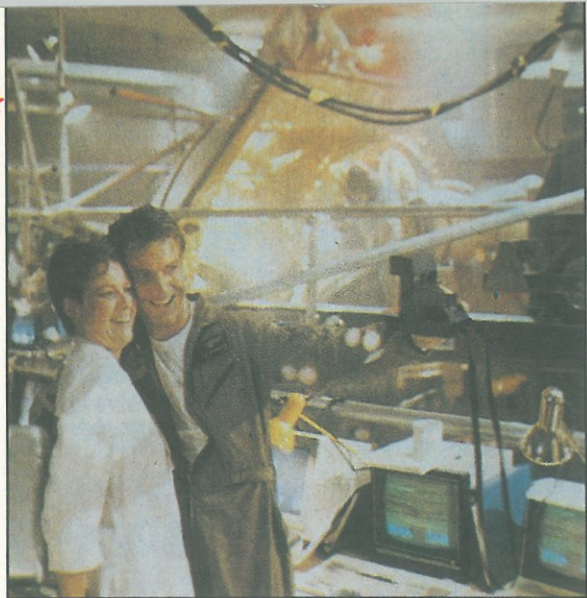
„A rátermett legénység”

of Fire” (Nagy tűzgolyók) című filmben, amely az ismert énekes életét jeleníti meg.

A hölgyek csábítása és a színjátszás mellett Dennisnek másra is jut ideje, aktívan politizál. Részt vesz a Dél-afrikai Köztársaság elleni tüntetéseken, aktívan támogatja a Zöldeket. A nők azonban nem tángítanak: *Cary Grant*-al hasonlítják össze Dennis-t vagy *Jack Nicholson*-al, ezt Dennis így kontrázza meg: „*Még mindig jobb, mint ha Diana Ross-szal hasonlítanának össze.*” Ez a veszély nem fenyegeti az új szupersztárt.

Trethon Judit

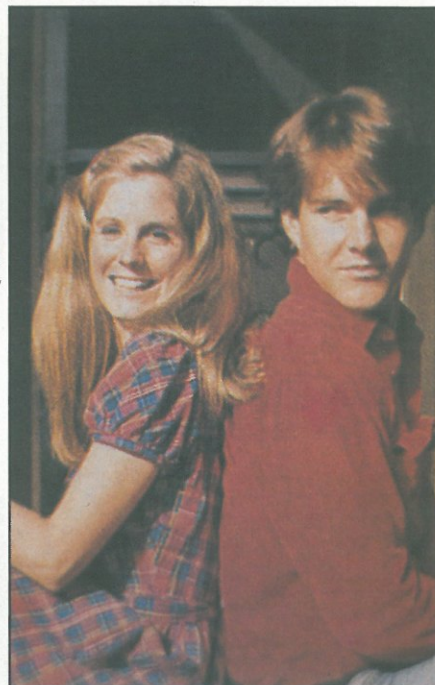

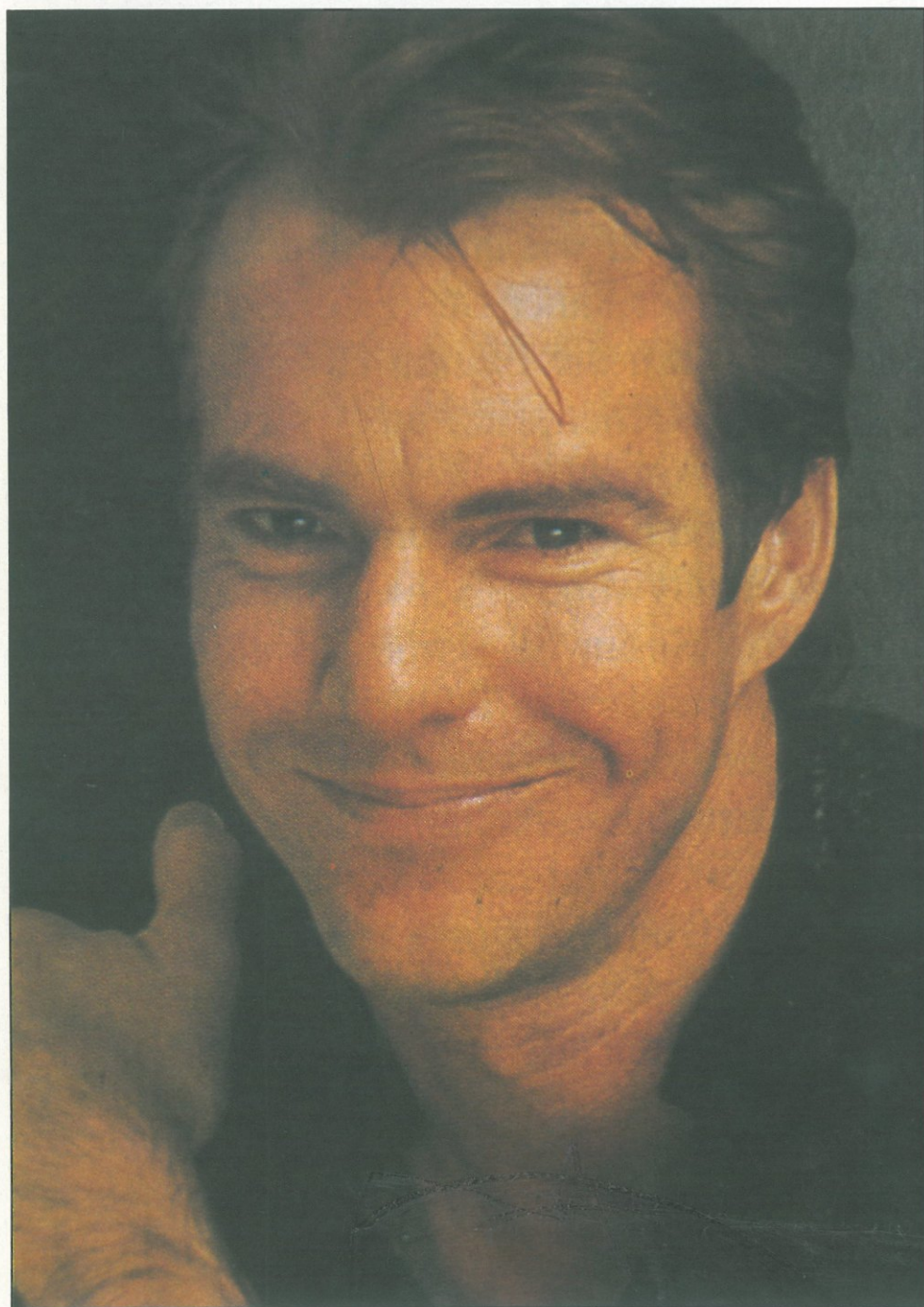
„Kedves ellenségem”

„Vérbeli hajsza”

Civil képe 1989-ből

„Cápa III.” – partner: Lea Thompson

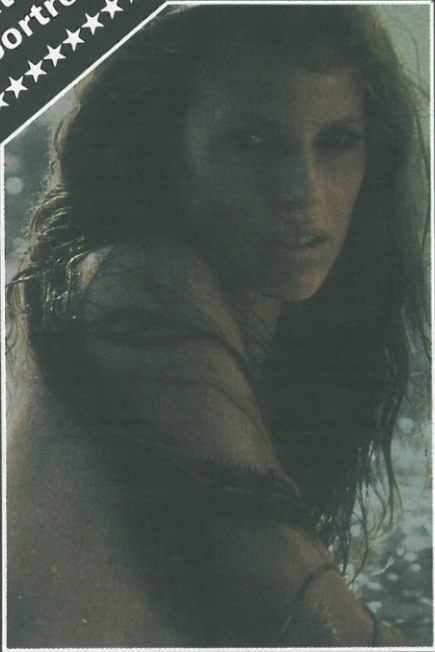

„D. O. A.”

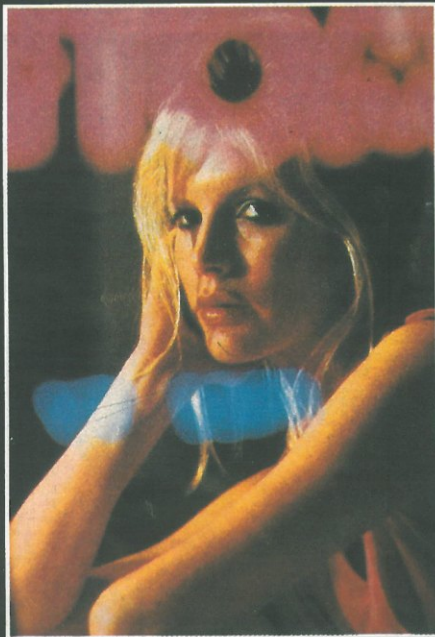

Dél-Afrika-ellenes tüntetésen

DENNIS QUAID

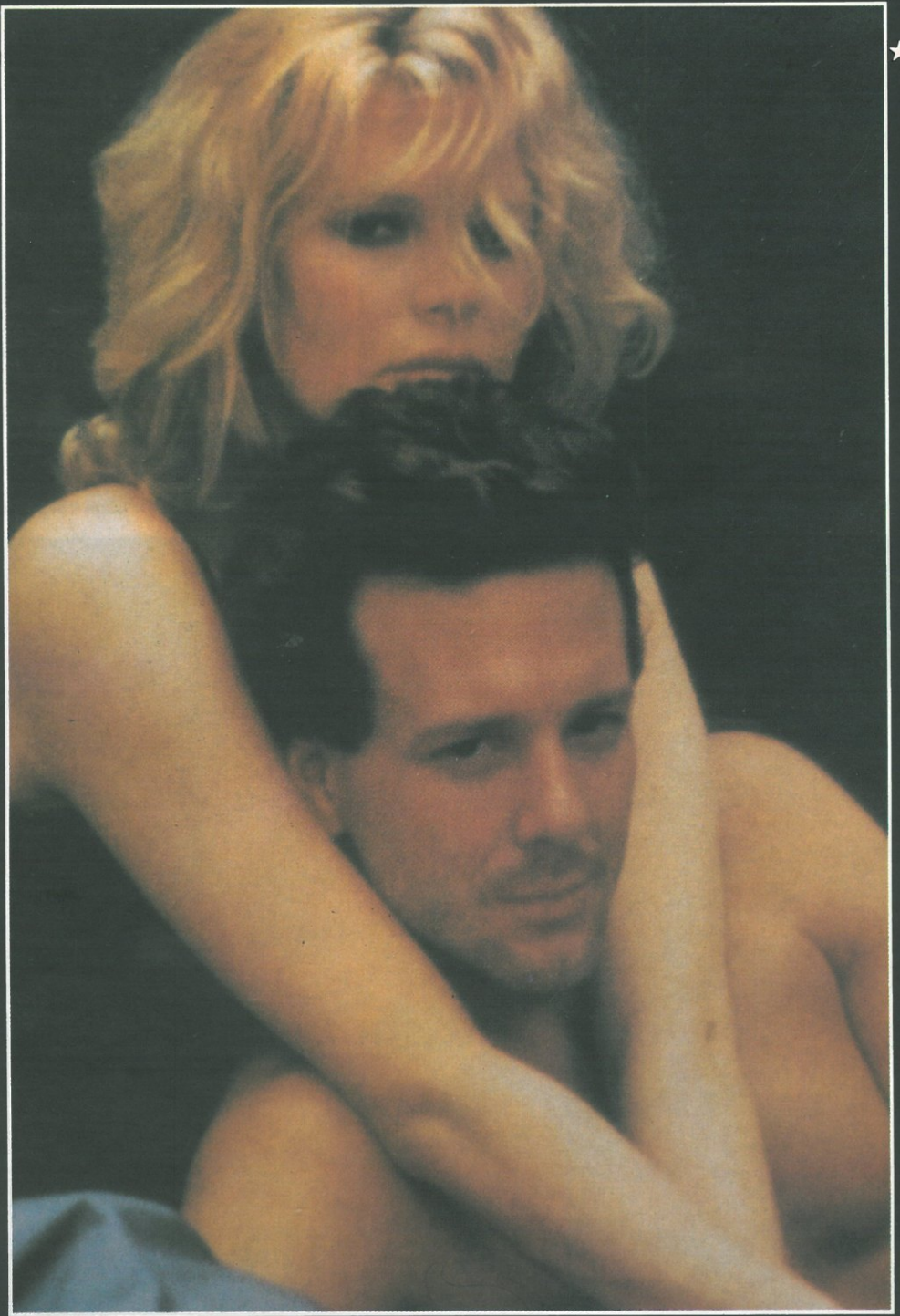
A fotómodell

„A szerelem bolondja”

„Batman” – partner: Michael Keaton

„9 és 1/2 hét” – partner: Mickey Rourke

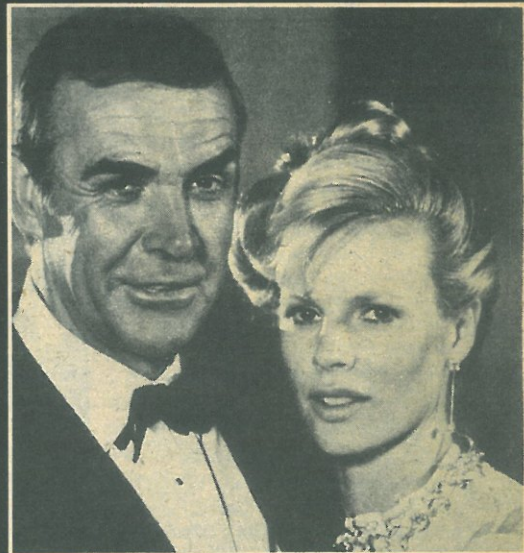
„Sohase mondd, hogy soha” – partner: Sean Connery (jobbra)

„Nadine” – partner: Jeff Bridges

KIM

BASINGER

A szőke szépség esete a mozival

A szépség nem hátrány, sőt a filmvilágban olykor előnyös is lehet. Persze minden kezdet nehéz, így először ajánlatos fotómodellként dolgozni. Pontosan ezt tette a tizenhét éves *Kim Basinger* is, akiből mára keresett színésznő lett. De hogy kezdődött ez a pályafutás?

Kim Basinger 1953. december 8-án született a Georgia állambeli Athensben. Több testvére volt, ezért iskolai tanulmányait félbehagyva úgy döntött, hogy pénzt fog keresni. New Yorkba utazott, ahol rögtön felfigyeltek a szép, szőke lányra, sőt rövidesen fotómodellként alkalmazták. Neves cégek reklámjain szerepelt, de többre vágyott: színésznő akart lenni. Kaliforniába költözött, itt sem kellett sokáig kilincselnie: hamarosan szerepet kapott néhány tévéfilmben, sőt egy sorozat, a „*Dog and Cat*” (Kutya és macska) állandó főszereplője lett. Kim azonban nemcsak szép, hanem tehetséges is, így 1981-ben feltűnik a filmvászonon is a „*Hard Country*” (Nehéz vidék) című alkotásban. A modern western sikert arat, így a fiatal színésznő most már válogathat az ajánlatok kö-

zött. Egy bűnügyi történetet következett, a „*Killjoy*” (A gyilkolás öröme), amelyben *Robert Culp* volt a partnere. 1982-ben már egy sokkal nevesebb színész oldalán forgatott: *Sean Connery*, azaz James Bond társaságában a „*Never Say Never Again*” (Sohase mondd, hogy soha) című filmben a Domino nevű leányzót játszotta, aki nem csak az atomkatasztrófa megakadályozásában segített a 007-es ügynöknek... Még ebben az évben fia forgatókönyve alapján *Charlton Heston* rendezte és persze a férfi főszerepet is elvállalta a „*Mother Lode*” (Aranybánya) című filmben, amely egy megszállott aranyásóról szól, aki mindent elkövet azért, hogy megvédje lelőhelyét. A minden westertörténetben kötelezően felbukkanó ártatlan, szőke leányzót Kim alakította.

1985-ben a színésznő aligha tudott időt szakítani arra, hogy bátyjait és szüleit meglátogassa, mert szinte egész évben forgatott. A „*No Mercy*”-ben (Nincs kegyelem) *Richard Gere* oldalán a rejtélyes *Michelle Duval* alakítja, ezt a filmet már a magyar közönség is láthatta. *Robert Alt-*

man a *Sam Shepard* művéből készült „*Fool for Love*” (A szerelem bolondja) című filmjében szerepeltette a szép színésznőt, itt Mayt, az izgatón erotikus lányt játszotta, partnere az író-színész, *Sam Shepard* volt.

A „*Flashdance*” rendezőjének, *Adrian Lyne*-nek érdekes könyv került a kezébe. A „*9 1/2 Weeks*” (9 és 1/2 hét) szerzője *Elizabeth McNeil* volt, ez azonban álnév, amely mögött egy New York-i vállalatvezető hölgy rejtőzik. A történet egy ártatlannak induló szerelmi kapcsolatról szól, amelynek során azonban *Elizabeth* (*Kim Basinger*) egyre inkább *John* (*Mickey Rourke*) hatalmába kerül, s ráébred, hogy az együtt töltött kilenc és fél hét alatt a boldogságerért személyiségének egy-egy darabjával kellett fizetnie. A szexjelenetek nem korlátozódnak a hálószobára. A pár sikátorokban, liftben, folyosókon is összeüjlik, sőt még a konyhában is, a hűtőszekrény nyitott ajtajánál...

Kim partnereinek listájáról – többek között – *Jeff Bridges* is hiányzott, de csak a *Robert Benton* rendezte „*Nadine*” forgatásának megkezdéséig. A thriller-elemekkel dúsított házaspárviszály jó alkalmat kínált Kimnek arra, hogy humorát is megcsillogtassa.

Kim Basinger napjaink népszerű műfajában, a sci-fiben is lehetőséget kapott arra, hogy bizonyítsa tehetségét: *Richard Benjamin* „*My Stepmother is an Alien*” (A mostohaanyám földönkívüli) című alkotásában. A „*Szellemvadászok*”-ból ismert *Dan*

Akroyd partnereként *Celestét*, a távoli bolygóról ide küldött felderítőt alakítja, aki természetesen beleszeret *Stevenbe*, az özevgy tudósba, aki radarkísérleteivel felhívja az idegenek figyelmét bolygónkra. A szerelem házassággal végződik, bár *Steve* kislánya sejt valamit...

Idén januárban mutatták be az USA-ban *Kim* legújabb filmjét, a „*Batman*”-t. A legendás denevérember a képregények világából költözött át a filmvászonra, alakítója *Michael Keaton*, ellenfele, az ördögi *Joker* pedig *Jack Nicholson* *Batman* „civilben” *Bruce Wayne* névre hallgat. És persze van egy gyönyörű barátnője, a sajtófotós *Vicki Vale*, akit *Kim Basinger* alakít, bár eredetileg nem őt szemelték ki erre a szerepre. *Sean Young*, a „*Blade Runner*”-ből (Szárnyas fejvadász) ismert színésznő játszotta volna *Vickit*, de a próbafelvételek alatt kisebb balesetet szenvedett, ezért mást kellett keresni. A rendező, *Tim Burton* csütörtök este felhívta *Kimet*, akar-e szerepelni a „*Batman*”-ben? A színésznő másnap reggel repülőre ült, és hétfőn már kezdődött is a forgatás.

A sok sikeres film és a hírnév ellenére *Kim Basinger* nem szállt a fejébe a dicsőség. „*Még mindig remeg a kezem, ha autogramot adok*” – nyilatkozta. „*En is be szoktam ülni a moziba, és amikor nézem a sztárokat, rádöbbenek, hogy én is benne vagyok a buliban. Mit tehetek, csinálok tovább.*” Egyetértünk.

Trethon Judit

„Szókratész . . . , a legbölcsebb ember . . . nemcsak dicsérte a táncművészetet, hanem arra is méltónak ítélte, hogy megtanulja, olyan jelentőséget tulajdonított a ritmusnak és a zeneiségnek, a mozgás kellő rendjének és a mozgó ember szép megjelenésének, és nem szégyellte öregember léteére ezt is a legkomolyabb tudományok egyikének tekinteni.”

(Lukianosz)

Mozdulatarchívum

Mondhatni, valamiféle mozdulatgyűjteményből mazzolázhathat alkalmanként egy húszasért, aki keddi, szerdai vagy csütörtöki napokon keresi fel az I. kerületi Corvin téren a Néptáncos Szakmai Házat. 1981-ben alakultak, s az azóta eltelt pár esztendő során a száznyolcvanadik Beta kazetta is megtelt már, továbbá több mint száz VHS-tekercs is őriz eredeti néptáncgyűjtéseket, oktatófilmeket és koreográfiákat, illetve régi táncmesterek műveit.

Az egykori hagyományos filmszalagok lassan fakultak, használhatatlannokká váltak. Óriási lépés a képtechnikában az oda-vissza másolható videó. Nem kell a féltve őrzött mesterkazettákat nyüstölni a végtelenségig, mindennapos tekergetésre a másolat is kiválóan megfelel.

A Néptáncos Szakmai Ház létrejöttét megelőző húsz évben Magyarországon előtérbe került a néptánc gyűjtése. Kodály Zoltán és Bartók Béla, Lajtha László és Vikár Béla népzenei gyűjtése nyomán a hatvanas években legintenzívebben Martin György, Pesovár Ernő és Ferenc, Andrásfalvy Bertalan kezdte (többek között) a népzenevel együtt a néptáncot is gyűjteni. Ők még hagyományos filmforgatásokra jártak szerte az országban; a Magyar Tudományos Akadémia ma is őrzi a fémdobozokba zárt tekerceket.

Új irányt hozott a hatvanas, hetvenes évek viruló táncházmozgalma, melynek hatásaképpen szinte az egész szakma meg akarta ismerni a korábbi gyűjtéseket. Mind többen jártak be az Akadémiára, hogy látni szeretnék a felgyülemlett filmeket, s többekben megfogalmazódott, hogy jó volna könnyebben hozzáférhetőkké tenni azokat.

Az MTA szakmai támogatásával a Corvin téren, egy kicsi szobában, tulajdonképpen négyen hozták létre a Néptáncos Szakmai Házat: Neuwirth Annamária, Stoller Antal, P. Vas János és Vavrincez András. Az Országos Közművelődési Központ egésze alatt egyszeri, kétmillió forint minisztériumi támogatást kaptak a műszaki park megteremtésére. Lassan négy esztendeje pedig már saját bevételükből kell gazdálkodniuk.

A Magyar Tudományos Akadémiánál persze még sok „kibontatlan”, feldolgozatlan anyag maradt. Az ötvenes évekből jócskán akad még számos „néma” táncfilm . . . Ezek hangosításában, a hozzáillő zenék megkeresésében is részt vállalnak a szakmai ház néprajzosa, zenei és táncszakértői. Énekekkel vagy zenével kell „szinkronizálni” a ritmusos mozdulatokat.

Olvasóink közül is többen hallhattak úgynevezett táncoktató létezéséről. Jómagam – noha már láttam ilyet – csak annyit tudok róla: olvasni állítólag sokkal könnyebb, mint lejegyezni . . . S bár lehet, hogy a szakemberek számára ma is nélkülözhetetlen az írott „mozgáspartitúra”, azért az nem vitás, hogy mozgó képen mindez sokkal élvezetesebb . . . Az ellendrukkerek akár azzal is érvelhetnek, hogy a sokat forgatott vi-

deo hamarabb megkopik, elhasználdik. A hagyományos film valóban időtállóbb, ám sokkal körülményesebb.

A Szakmai Házban pedig minden hozzáférhető. Létezik egy tájegység, illetve falvak szerinti katalógus és egy előjegyzési napló is. Ha valaki, mondjuk, azzal állít be, hogy szeretne egy ördögösfüzesi sűrű fogásolást látni . . . , nos, ne higgyék, hogy hiába jött volna!

Pestieknek és hivatásos táncgyűjtéseknek többnyire bérletet ajánlanak. Ha évi négyezer forintért ilyet vált egy csoport, bármikor, bármelyik tagja jöhet ön- és továbbképezni magát. Az egyéni érdeklődők havi százötvenért vagy alkalmanként húsz forintért választhatnak néznivalót. Fülhallgatókkal egy időben hárman is ülhetnek a vetítőben, más esetben azt a kazettát hangosítják, amelyiknek egyszerre több tanulmányozója is akad.

Táncosok, koreográfusok (és aszisztenseik) járnak ide rendszeresen. A táncpedagógus – tájegységek szerint – akár be is tanítja a stílusjegyeket; ezekből építkezik majd a színpadi koreográfia. Mégis szerencsés, ha előbb eredeti néptáncot is láthatnak a kollégák, hiszen a tanár nem zárhatja ki a saját egyéniségét. Óhatatlanul is kiemel, hozzátesz egy nüansznnyi mozdulatot ahhoz, amit tanít, ami a valódi folklórban esetleg nem volt, vagy nem úgy volt . . . A tanár akaratlanul is áttéllé válik, míg a film változatlan, ugyanazt mutatja most is, mint harminc évvel ezelőtt.

Kivülállóknak talán nem gondolnák: még a népzene is több látni, mint pusztán hallani! A hangzás mellett ugyanis sokat árul el például a vonókezelés, de még sorolhatnánk a példákat.

Úgy hiszem, a szakmai ház munkatársai szerénytelenség nélkül állíthatnák, hogy működésük óta több lett a néptánchoz jobban értő ember. Itt ugyanis nemcsak a videóra másolt eredeti gyűjtések vagy koreográfiák közt válogathat bárki kedvére, hanem – korszaktól függetlenül – módszertani anyagokat is ajánlanak a tájékozódó táncpedagógusoknak, illetve csoportjaiknak.

A kazettákat persze döntően pestiek és jórészt ugyanazok nézegetik. De a szakmai ház csupán a fővárosban létezik, kihelyezett egységei – több, jellegzetesen helyi néptáncanyag birtokában – kiválóan működnek Székesfehérváron, Szombathelyen, Szekszárdon, Debrecenben és Salgótarjánban, sőt Szegeden és Jászberényben is.

A néptáncdivat értelmjes hulláma ugyan országszerte csitulni látszik, az viszont kétségtelenül bebizonyosodott: tulajdonképpen szeretünk táncolni. De még a táncházmozgalmak hőskorát is végigkísérte egy árnyék, ami arra utal: kicsit szégyelljük a magyarságunkat . . . Pedig a néptáncjal együtt még éneket, egy kevés történelmet, néprajzot, művészetet is tanulnak az ilyen közösségekbe járó fiatalok.

Kaposy Zsuzsa

Hoppál Mihály (46 éves): néprajzkutató, a MTA Néprajztudományi Intézetének tudományos munkatársa. Főbb kutatási területei: a magyar néphit és a sámánizmus. Publikál angolul és magyarul, eddig tucatnál több könyve jelent meg.

A menyasszony-porkolás ősi tisztító rítus. A lakodalom hajnalán a menyasszony átugorja a tüzet, s ezzel megszabadul a rontástól. Talán mondani sem kell, ez a szokás már nagyon ritka, kiveszőfélben van. 1975-ben Kisterenyén talán utoljára fordult elő, amikor videóra rögzítették. A dolog érdekessége, hogy erről a kisterenyei lakodalomról ugyanakkor film is készült, de hogy, hogy nem, pontosan ennek a hajnali jelenetnek a hangfelvételei nem sikerültek. A videó azonban megmentette a helyzetet: hanganyagát átvette a film.

Hoppál Mihálynak számos ehhez hasonló története van a videózásnak a néprajzkutatásban betöltött szerepéről. A papírral és ceruzával, jobb esetben magnetofonnal dolgozó néprajzkutatókkal szemben ő már kezdetől fogva a filmes, majd a videós rögzítés híve. Pályáját a kölcssei betlehemesről szóló filmmel kezdte 1967-ben. Ennek az volt az érdekessége, hogy a megépített betlehemben belül itt bábjáték is folyt. Ezt a bábáncoltató betlehemest az akkor még igencsak pályakezdő Vitézy Lászlóval örökítették meg. S amikor a hatvanas évek végén az alakuló akadémiai néprajzi kutatócsoport technikai igényei iránt érdeklődtek, a néprajztudós rögtön ka-

meráért és vágóasztalért kiállt. Aztán a hetvenes évek elején Magyarországon is megjelentek az első videókészülékek. Akkoriban még nem volt olyan szegény az eklézsia: a néprajzi kutatócsoport kapott egy félcollos, orsós Sony videókészüléket a hozzá tartozó kamerával és monitorral együtt.

Az azóta eltelt másfél évtized alatt páratlan értékű anyagot sikerült vele és az utódaival rögzítenie. 1977-ben például egy erdélyi, széki lakodalmat. A Kolozsvár melletti Szék a népszokásoknak és a paraszti kultúra gazdag rezervátuma, s annak idején még a rendőr sem zargatta a néprajzosokat. Az ilyen lakodalom belső ritmikáját, dinamikáját pedig csak a film és a videó tudja visszaadni. – Nincs mese – mondja Hoppál Mihály –, a korszerű néprajzi leírás és megörökítés elképzelhetetlen a videó használata nélkül.

1977 végén jutott el Terbnyik szlovákiai faluba, ahol egy rendkívül érdekes, tudós pásztoremberrel találkozott. Tulajdonképpen az utolsó magyar táltos legkisebbik, hetedik, burokban született fiával, aki ily módon az apja által képviselt hagyomány hiteles továbbvivője lett, egy ősi hiedelemkör utolsó nagy mesemondója. Őt szintén sikerült videón megörökíteni.

Itt van tehát több órányi videóanyag – mely azonban mára lejátszhatatlanná vált. A készülékek ugyanis, amelyekkel ezeket rögzítették, elavultak, a kép is kásássá, vonalassá vált. Kazettára kellene átmásolni ezt a rendkívül értékes anyagot, de a néprajzkutató egyelőre még nem talált rá lehetőséget.

Három évvel ezelőtt Budapesten rendezték meg az európai néprajzi filmszemlét. Itt már külön videobár állt a résztvevők rendelkezésére, ahol sokszor hajnalig nézték a szakma képviselői egymás filmjeit. Alighanem ez a fejlődés útja. Mert sokkal egyszerűbb a bemutatni kívánt anyagot videókazettán a hónunk alá csapni, mint az óriási, tizenhatos filmorsókat cipelni. Ezenkívül – Hoppál Mihály szerint – egyedül a videó képes úgy rögzíteni a jelenséget, hogy közben ne avatkozzon bele a történésekbe. És egyedül a videóval dolgozó néprajzos tud észrevétlen maradni, a megörökített anyagot a valósághoz leghívebb formában továbbítani az utókor kezébe.

Vándor Ágnes

A TŰZ, A TÁLTOS,

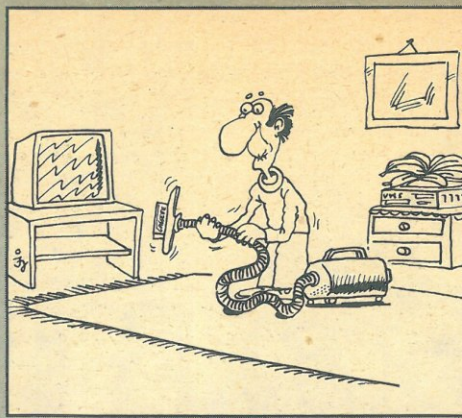
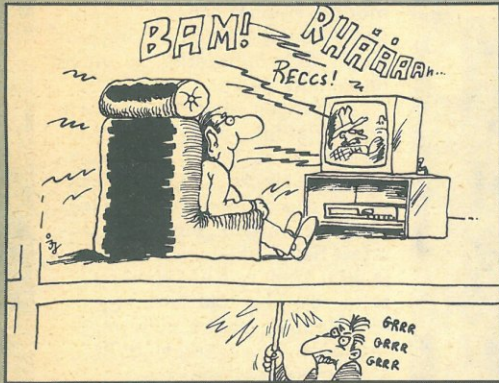
A BÁR ÉS A BETLEHEM

Mottó Ottó: Ha elárlud, hogyan nézed a videót, megmondom, ki vagy! (Ha éjjel-nappal nézed, akkor teljesen kivagy!)

Osszeállította: Horváth Mihály

A Hangos

Nem zavarja a lakótelepi csendrendelet, a szomszéd beteg nagyija, ő bőgeti – mit bőgeti, üvölteti – a videót. A környék kereskedelme fellendül, előbb a vatta, majd a gumifüldugó lesz keresett hiánycikk. Később az úri közönség rákap a seprűvásárlásra, mert a nyelével kiválóan lehet döngetni, előbb a plafont és a közfalakat, később akár a zajforrás tulajdonosát is. A csendháborítási szabálysértést kiszabó ügyintézőnek valami orvosi papírt lobogtat, hogy ő krónikus zajelesztikus protoplazmában szenved főorvosilag. Nehezen eldönthető, hogy süket avagy piócamód egoista pimasz.

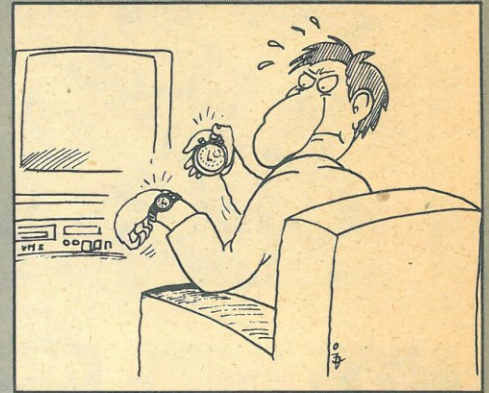

A Tájékozatlan

Vett a szomszéd, vett a kolléga, vett a rokonság, hát pont neki ne legyen? Irány Bécs, irány Pomáz, irány Horány. (Ahol éppen a legolcsóbb.) Nehezen tanulja meg a kezelését (annak idején a porszívóval könnyebben boldogult, bár a magnókazettát feleslegesen dugta a gégecsőbe, az hangot nem adott). A videókazettáknál is tanácstalan: időbe telt, mire kiderült, hogy a Hófehérke és a hét törpe az nem egy szex-grupp. Csodálkozik, hogy a kazetta pénzbe kerül (a magnókazettával – már csak a hagyomány miatt – itt is próbálkozik), a radiót összetéveszti a gladiátorral, és így a légiók helyett csak a fűtéstechnikát sajátíthatná el, ha nem lenne technikai alfabéna. (Már hallott a lézerlemeztájszóról, most az után szaladgál.) A videónak így is hasznát veszi, jól mutat rajta az új porcelántálon a banán. Erre szükség van, hiszen annyian járnak hozzájuk.

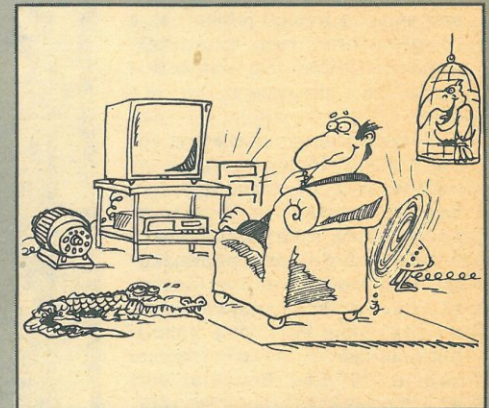
A Sietős

A gyorstekerő segítségével a teljes készletet, a kölcsönkért és cserélt filmeket egy éjszaka átnézi. Majd a címjegyzéket a zsebébe téve (abból puskázva) hirdeti: ő mindent látott. (Csak szólítsák egyszerűen látnoknak.)

Az Alapos

Mindenre felkészül, ha áramkimaradás lenne, van tartalék aggregátor. Az afrikai filmek vetítésekor – az izgalom fokozására – a fürdőkádban aligátor. A jég-hideg, zimankós, északi széllel bélelt darabokhoz ventilátor. Az idegen nyelvű filmekhez tolmácsgép, sőt öt nyelven beszélő papagáj. Bár ezekre nincs szükség, mert minden filmet már magyarrá vulkanizáltatott. (Hisz a műveltségre áldozni is kell!)

VIDEÓSHATÁROZÓ

A Válogatós

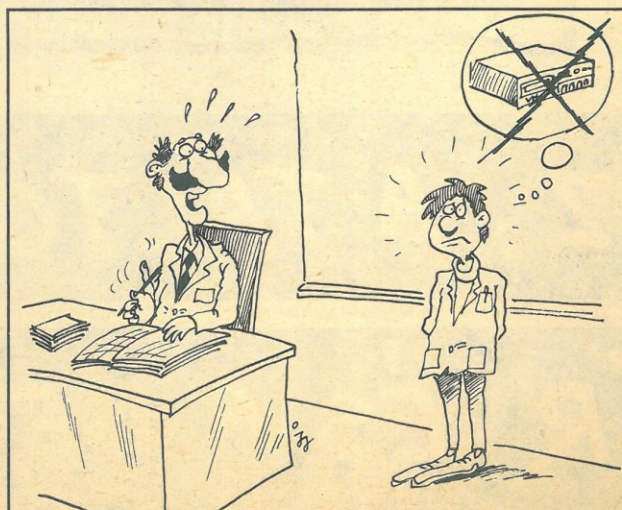

Ja, hogy a „Vak asszony visszánéz” című filmet látta-e? Persze, de a szereposztás, az volt a tőkjő. Az első szolga Luis Armstrong, az udvaribohóc Karajan, és Laurence Olivier volt maga a vak asszony. De ez semmi, a barátjának ez megvan Kleopátrával, Elisabeth Taylerral, és ott a vak asszony maga Hannibál. Arról az apróságról nem beszélve, hogy már megszerezte az ötszörös Oscar-díjjal kitüntetett Pasaskin filmet, a „Ványa apó és a fahántoló lányka szerelme!” címmel. Hogyne, kisapám, másolható a szép buznyák film!

Izsák Jenő rajzai

A csoda

(A legminibb jelenet)

Tanár: Bravó Béci, megint jelesre feleltél! Ó, de nagyot változtál. Egyre javulsz! Úgy jössz fel, mint a talajvíz, tavaszi áradáskor. Pedig eleinte kevés voltál, mint vöröshagymában a proletárontudat.

Tanuló: Az történt...

Tanár: Bevallhatod, új életet kezdted. Már majdnem ráfaragtl, mint a vasorrú bába a patkómágnésre. Izgultam érted. (Érted?)

Tanuló: Három hét óta...

Tanár: Csak nem osztályelső akarsz lenni?

Tanuló: Nem!!! Sőt! Neeem!

Tanár: ???

Tanuló: Három hét óta rossz a videónk.

LOCKUP

A Bosszú

Priusza van az úgynevezett börtönfilmeknek az úri közönség körében. Sokan fanyalognak a műfaj miatt, mondván: rejtett szado-mazochista ösztöneiket élik ki benne a nézők. Hiszen itt bárki bármit megtehet a másikkal! Ez maga az emberi pokol: nyílt homoszexualitás, brutális ököljog, alantas ösztönök burjánzása és lelki zűrzavar. Mindezeknek a látványa sem kívánatos a finomlelkű mozijárók előtt! Mégis tucatjával készülnek a börtönökben a produkciók, s újra meg újra megtelnek a mozik.

„A bosszú börtönében” című darab vegytisztán mutatja a műfaj képletét. Nincs benne semmi művészi szándék, csak hatni akar. Hol könnyfakasztóan érzelmes, hol ökölszorítóan feszült, hol pedig elszabadítja az indulatokat. Időnként túlzásokra is ragadtatja magát a rendező, s a végtelenségig kihasználja a helyzeteket: az ütések hangja érzékletesen pufogó, a rácsok élesen csattognak, a fegyverek zúvára olajosan kattan, mikor csőre tölt a fegyőr. A börtönudvaron életre-halálra játszott rögbimeccs tocsogó sárban zajlik, s az elzuhanó testek körül felroccsenő mocskos lé az első percben egyértelművé teszi, hogy nem fair-play díjas ellenfelek küzdenek. Arcukat is elborítja a szenny, csak a szemük csillog a gyilkos játék, a visszafojtott indulatok szabadjára engedésének örömeiben. Tombolnak a testek: egymásnak feszülnek, örült lendülettel ütköznek, vonaglanak és fetrengenek. Az ormótlan bakancsos lábak bokáig sárba fúródnak, hogy a lehető legnagyobb erővel lehessen elrugaszzkodni. Nem a rendező rugaszkodik el filmjével a valóságtól, hanem a valóság önmagától! Bármilyen hihetetlen is ez a film, mégis valami igazságon túli módon valódi. A mítoszok, a legendák igazsága ez, amely egy-egy rendezetlen kézmozdulatban, szemvillanásban és testtartásban nyilvánítja ki magát.

És ehhez a mítoszhoz tartozik testestől-lelkestől *Sylvester Stallone*, „A bosszú börtönében” főszereplője. Sok mindent leírtak már róla, csak azt nem, hogy izzig-ivéig prolejár. Ahogy most tobzódik gyorsan jött vagyonában, az is tipikus prolímennyország, túlbiztosított pompa. Ahogy *Mick Jagger* sem ért a finomkodáshoz és természetesen eleganciához, úgy Stallone is harsány, mint egy külteleki suhanc. Minden mozdulata ordítóan túljátszott, a hangja alig artikulált, a kiejtése nehezen érthető. Még a szép szavakat is mocskosul mondja. Érzelmes gesztusai is oly mértékben eltűntek, hogy már érzélgősnek hatnak, akkor is, ha ösztöntek. Stallone egy nehéz gyerek, mesebeli szegényember, elefánt a porcelánboltban. Igazi otthona az otthontalanság: a grundok, az országút és a börtön. Korábbi filmjei épp ilyen

helyszíneken játszódtak. „Rocky”, „Rambo”, „Over the Top” (Túl a csúcson) és most „A bosszú a börtönében”.

Stallone arca csöppet sem harmonikus. Vonásai élesek, orra agresszíven határozott metszésű, szeme kifürkészhetetlen, ajka viszont érzékeny lágy, beszéd közben pedig nyeglén biggyedő. Nincs meghatározó jellege ennek az arcnak – éppen ezért alkalmas végletes érzelmek megjelenítésére. Tud elérékenyülten lágy lenni és brutálisan, már-már drasztikusan erőszakos. „A bosszú a börtönében” mindkét arcát megmutatja.

Egy csőrő külvárosi autószerelő hirtelen „felkapja a vizet” és odaszó a mesterét bántalmazó galeri egyik tagjának. Súlyos testi sértés – tizennyolc hónap. Miközben büntetését tölti, apja haldoklik. Kimenőt kér a börtönigazgatótól, megkaphatná, mivel nem szigorítottatva ítélték, mégis megtagadják tőle. Végső elkéseregésében megszökik, s amikor apja sírjának meglátogatása után visszatér folytatni büntetését, kitalálja az újságíróknak a börtönigazgató túlkapasait. A fegyrintézet igazgatóját egy szigorított börtön élére helyezik át, a fogoly pedig folytatja enyhített büntetését.

A film azzal kezdődik, hogy egyik hétvégi kimenője után visszatér a „munkahelyére”. A fegyőrökkel és a rabtársakkal is pajtáskodóan baráti viszonyban van, alig fél év múlva szabadul. Egyik éjszaka azonban szokatlan kemény vezényszavakra ébred a fegyőrség: hivatalos papírral és megerősített kísérőszeméllyel egy szakasz foglár érkezik Frank Leonxért, hogy rutinszerű áthelyezés folytán átvigyük a Gateway nevezetű szigorított intéz-

Börtönében

ménybe. A mit sem sejtő rabot kiverik ágyából, és erősen megláncolva elviszik. Amikor megérkezik a rendeltetési helyre, mindjárt világos az ok: Drumgood, az áthelyezett igazgató akar bosszút állni rajta. Olyan körülményeket teremt, hogy újabb bűncselekményre vagy szökési kísérletre kényszerítse Franket. Rászabadítja a börtönben is működő bűnbandát, akik válogatott eszközökkel keserítik meg az életét. Minden zaklatást egykedvűen visel, s csak akkor jön ki a sodrából, amikor a barátait kezdik el kinyírni. De igazán akkor telik be a pohár, amikor azzal fenyegetik, hogy a kedvesét megerősöskölik. Ekkor aztán kitör belőle az igazságtétő indulat, s megpróbál fordítani reménytelennek látszó helyzetén.

Stallone ilyen színváltása nem szokatlan fordulat filmjeiben. A „Rocky” összes részében félháltából támad fel újabb diadalra, „Rambo” szerepeiben végsőkig kintatva szabadítja ki magát, a „Túl a csúcson” pedig onnan kapta címét, hogy a szkanderezésben már félig lezorított helyzetből is tud fordítani. „A bosszú börtönében” már kétszeresen vert helyzetben indul: ki van szolgáltatva az igazgató kényekedvények, miközben – börtönben lévén – látszólag semmiféle törvényes védelemre nem számíthat. Hiszen az elítéltek nincsenek jogai, csak büntetés van. És törvényes büntetésének végrehajtása annak kezében van, aki törvénytelen eszközökkel akarja megtorolni rajta személyes sérelmeit.

Ez a sérelem végső soron nem magánügy. Drumgood a kemény bűnüldözők könyörtelen logikájának szinte reménytelenül szimbolikus megtestesítője. Aki egyszer megbotlott, az eszen el, s mindjárt jobb is elásni, mert így legálább nem lesz vele gond. Ha valaki egyszer szembekerült a törvénnyel, az nem kaphat semmiféle kedvezményt vagy védelmet. Ez a megtorlás – és nem a büntetés logikája. *Donald Sutherland* igazi színész, akinek talán még nehezére is esik egy ilyen álarcszerűen egyértelmű személylisan megformálása. Mindenesre sikerül olyan rezzenetlenül végigjártszania ezt az áthatolhatatlan alakot, hogy mi rezzennünk össze, valahányszor meglátjuk a vásznon.

A szerepek tehát felcserélődtek, a régi jó romantikus szerep szerint: a bűnöző lesz a hős – és a törvény képviselője a gazember. Stallone megint otthon van. Az értékek zűrzavarában az indulat, a szándék az egyetlen vezérelve, s a megvalósítás eszköze a nyers erő. Ennek mítosza éled újra megannyiszor a börtönfilmekben, s mint mindig, ezúttal is a rács a gyengébb.

Csörögi István

(Képszerkeletünk a 24-25. oldalon található.)

DÉMONI DÍVÁK

Mae West jellegzetes pózban

Mae West a „Lady Lou”-ban

A hangosfilm megjelenését hangos botrányok kísérik...

A botrányhősnök között az egyik legizgalmasabb egyéniség a szőke Mae West. Az 1892-es születésű kislány már öt éves korában fellép a színpadon. Táncolni tanul, és tizennégy évesen befutott táncos-énekes színésznőként tartják számon.

1926-ban készült első színdarabja, a „Szex”, melynek színpadra vitele (finanszírozása és rendezése) is az ő nevéhez fűződik, soha nem ismert méretű botrányt kavart. Fél New York óriásgyűlése ünnepelt, a másik fele viszont meg akarja lincselni őt. A háborúskodásból ellenségei kerülnek ki győztesen, a darabot betiltják, Mae Westet pedig obszcenitás vádjával tíz nap börtönbüntetésre ítélik.

Következő darabjában – szintén úttörőként – a homoszexualitásról ír: a darabot kitörő sikerrel mutatják be. Ezt egy travesztitákról szóló mű követi, me-

lyet a „Szex”-hez hasonlóan betiltanak, bár ez alkalommal extravagáns és vállalkozó kedvű botrányhősnök megússza a börtönbüntetést.

Filmkarrierjét a harmincas évek elején kezdi a „Night after Night” (Éj éj után) című Paramount filmben. Mae West – hűen önmagához – azzal a feltétellel vállalja el a szerepet, ha azt saját elképzeléseinek megfelelően átírhatja. Ezt valamennyi szerződésben kiköti – és minden szerepét rendre át is írja.

Sikert sikerre halmoz: a női emancipáció első bajnoknőjeként nyíltan vállalt és hirdetett szexualitása a harmincas évek egyik legkeresettebb film sztárjává teszi.

1933-ban többek szerint Mae West menti meg a Paramountot a csődtől. A cég már tárgyalásokat folytat megszűnéséről, amikor a „She Done Him Wrong” (Az asszony rontotta meg a férfit) című filmje rekordbevételt, hárommillió dollárt hoz a kasszába, és ezzel a vállalat újra régi dicsőségeinek színhelyére, a többi major (nagy) közé.

Hogy milyen erőt jelent erotikus vonzereje, és hogy ez milyen viharokat kavart még magasabb körökben is, arra jellemző William Randolph Hearst nagy nyilvánosság előtt tett kijelentése egy botrányosan szabadosnak titulált Mae West-film bemutatóját követően, miszerint a sztár valamennyi filmjét be

Emancipált csillagok

3. rész

Jean Harlow

A beszédese szemű Garbo

Garbo a tiltott gyümölcsöt kóstolgatja John Gilbert társaságában

kellene tiltania a kongresszusnak a jó erkölcs nevében.

1935-ben Mae West az Egyesült Államok legjobban kereső asszonya: a Paramounttal kötött szerződése alapján két film forgatókönyvéért és a főszerepért 30 000 dollárt kapott, ami abban az időben páratlanul magas gázsinnak számított. Mae West számára ez az esztendő azonban nem csak anyagi szempontból kiemelkedő: szintén ekkor határozza el az amerikai légierő és a tengeri flotta legénysége, hogy felfúj-

ható mentőmellényét *maewest-re* kereszteli... Kell-e ennél meggyőzőbb bizonyíték a sikerre?

Mae West mindössze 12 filmben játszott, de játékaival – és nem utolsósorban önreklámozásával, melyben utólrétegetlen volt – olyan világhírré tett szert, mint kortársnői közül igen kevesen. Sajnos, ahogy a szexszimbólumok általában, ő sem tudta időben befeszíteni a pályát: hatalmas túlságosan édes gyönyörűségben részesítette, s azt ki akarta használni a legvégsőig – sőt

még azokon túl is... A szóke sztár még nyolcvanöt évesen is hallatott magáról: az 1978-ban forgatott „*Sextette*” (A hatos) című, saját korai darabjából írt filjében alakította az élemedett korú, de a férfinet még mindig meglehetősen kedvelő, hatodik férjét „fogyasztó” főhősnőt. A dolog meglehetősen groteszkre, az alakítás pedig igencsak szánalmasra sikeredett – a film pedig látványosan megbukott.

*

Jean Harlow szintén jócskán megelőzte korát: az ő ultramodern szépsége és izgalmas nőisége azt sugallta a nézőnek, hogy a szerelem, a szex még a házasságon kívül sem bűn – és hogy a nőnek is joga van a gyönyörhöz.

Ő volt az első sztár, aki az addig bevett allűrök nélkül járt-kelt a filmekben, aki úgy öltözött, úgy viselkedett, úgy gondolkodott, mint Amerika megannyi leánya és asszonya. Ő reklámozta elsőként kendőzetlenül a testi szerelmet, az egészséget, az életörömet – tabuk tömegét szüntette meg. Melltartó nélkül is őt láthatták először a mozivászonon a nézők, akik legalább oly lelkesen ünnepelelték benne a nyíltan erotikus, hatásvadász szexbombát, mint a nagyszerű színésznőt.

Annyi más, filmen sikert sikerre halmozó sztárához hasonlóan Jean Harlow magánélete sem volt boldog. Első – tizenhat évesen kötött – házassága alig egy évig tartott, a második pedig az esküvő után néhány hónappal férje öngyilkosságával végződött. A szerencsétlen ember búcsúlevelében megírta, hogy feleségével impotensnek bizonyult, ezért menekült a halálba. 1933-ban Harlow újra férjhez ment több filmje operatőréhez, *Harold Rossonhoz*, de ezt a frigyét sem élvezhette sokáig. A „*Saratoga*” című film forgatása köz-

ben megbetegedett, kórházba került és még ebben az évben (1937-et írtak) embóliában elhunyt. Élt 26 évet.

*

Krisztina királynő, Ninocska, Karenina Anna és még sorolhatnánk legendás szerepeit. Mi tette őt a harmincas évek legnagyobb sztárjává, milliók bálványává, az *isteni Garbóvá*?

A svéd származású színésznőről pályatársai a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoztak: bámulattal adóztak tehetségének, önismeretének – és intelligenciájának. A 27 film, melyekben finoman érzéki, rejtélyes nőiességű alakjai mind férfi, mind női nézőit meghódították, az utolsó („*A kétarcú nő*”) kivételével világszerte sikert arattak.

Bár magánéletét féltve őrizte a nyilvánosság elől, a pletykáktól még neki sem sikerült megóvnia magát. A publikumot e téren is lelkesen kiszolgáló reklámpar összehozta őt felfedezőjével (vagy inkább megteremtőjével?) a producer *Mauritz Stillerrel* éppen úgy, mint *Leopold Stokowski* karmesterrel vagy *Rouben Mamoulian* rendezővel. *John Gilbert*hez, híres partneréhez fűződő gyengéd kapcsolata sem maradhatott titok imádói előtt: a korábban a filmvászon „elcsattanó” szokásos műcsóktól oly eltérő, szenvedélyről is valódi érzelmekről árulkodó igaziak lerántották a leplet a nagy gonddal rejtetett viszonyról.

A titokzatos, a sejtelmes, varázsos asszonyok alakítója harmadikat éves korában örökre hátat fordított a világot jelentő filmvászonnak...

Szigeti Zsuzsa

KÉPERNYŐ-

A videósobrászat fényből, anyagból és időből építkezik. Az első hallásra különösnek ható műfaj egészen természetes lehetne, ha nem kívánnák kiállítótermekbe száműzni. A holnap képzőművészetének ma még nincs otthona. A múzeumok poros tárlóiban bajosan volna elhelyezhető az a tömérdek élő technika, amely ezt a műfajt megalapozza. A művésztörténészek és a műkritikusok is zavarban vannak: egyáltalán hová sorolják, hogy ítélik meg a legkorszerűbb elektronikus mediumon megjelenő művészeti alkotásokat.

A videóművészet nem olyan, mint a tévéfilm: nem a sugárzott vagy rögzített képek sorozatából bontakozik ki az alkotás értelme, hanem a képek és azt előállító technikai tárgyak, valamint az adott környezet kapcsolatából. Ahogy egy szobornak sem mindegy, hogy hol áll, úgy a videósobor is különös viszonyt épít ki a kiállítás helyszínével, de még a látogató személyével is. Szinte bevonja a nézőt a műbe. Részei leszünk a mű koncepciójának. Miközben megfejtjük, a mű bekapcsol minket

sajátosan időtlen zárt láncába. *Keigo Yamamoto „The Burning Sea”* (A lángoló tenger) című 1986-os kompozíciója egy komputervezérlésű monitorfal (25 készülék), egy kamera és két szalagon rögzített program együttes működéséből alakul ki. A számítógép egyrészt vezérli a monitorfalat, másrészt pedig képeket gerjeszt. A videoszalagon rögzített képekkel összekevert komputergrafika megragadó, lebilincselően talányos tablót jelenít meg a 25 monitoron. A kavargó alakzatok odavonzzák a nézőt a tévéfal elé, és amikor a kíváncsi ember a kamera látószögébe kerül, az ő képét is belekeveri a fortyogó fényözönbe. A program megfürdeti a nézőt a „lángoló tenger”-ben.

Hasonló elven működik *Wolf Vostell „Heuschrecken”* (Sáskák) című alkotása, amely egy csaknem 3 x 8 méteres poszterből, 20 egymás mellé helyezett monitorból és különböző a kép előtti kétméteres sávban elhelyezett tárgyakból áll. A telefirkalet és savval maratott kép világvégi hangulatot sugároz: szeretkezés és háború emlékfoszlányait jelzik a megszenesedett csontok, a hajmaradványok, az elhagyott teniszütő. A nukleáris Pompeit nem vulkáni hamu pusztító takarója konzerválja, hanem az elektronikus kísértet lengi be. A néző a tanú, az ő arcképe sorakozik a poszter alatti képernyőcsíkon, a jelen anyagtalanságából ítélve meg a lehetséges jövő tárgyi emlékeit.

A zártláncú kompozíciók logikájához közel álló mű *Gary Hill „Crux”* (Kereszt) című alkotása. Itt nem a néző, hanem az alkotó jelenik meg a monitorokon élőben vagy rögzítve. A monitorokat és kamerákat oly módon rendezte el a művész, hogy a képernyőn látható testrészek a keresztre feszített Jézust idézik meg. A koncepció szerint a fejre, a kezekre és a lábakra erősített kamerák a művész testrészeinek képét rögzítik vagy közvetítik a sötét háttér előtt kereszt alakban elrendezett képernyőkre. Gary Hill csinálhat bármit – sétálhat, ülhet, feket – képmása mindig az örök áldozatot idézi. Ez a műalkotás az elektronikus képmás egyszerű fizikai átrendezésére, manipulálására épül.

Bensőségesebb a környezet és a videókép kapcsolata a *Bruce Nauman „Live / Taped Video Corridor”* (Élő és rögzített videó folyosó) című objektumában. A művész egy csaknem 10 méter hosszú, 51 centiméter széles és 4 méter magas folyosót épített, s ennek végén monitort helyezett el. A folyosó elejére – megfelelő szögben – kamerát állított, amely magát az építményt vette. A kamera képe vagy közvetlenül visszacsatolódik a monitorra, vagy egy magnón rögzíti, s az így konzervált képet az élőképpel változtatva adják a képernyőn. A folyosót úgy világítják meg, hogy ne legyen első pillantásra feltűnő a végén elhelyezett tévékészülék. Ennek következtében az egész rendszer úgy hat, mintha egy legalább húszméteres alagút előtt állna a néző. Miközben az egymásba tűnő tárgy és az elektronikus installáció előtt állunk, elborzonghatunk, miként válik az idő (itt a kamera korábban rögzített képe) térbeli dimenzióvá.

Ennek fordítottja történik *Dalibor Martinis „Rock Garden”* (Sziklakert) című kompozíciójában. A homokkal felszórt kiállítói teremben különböző szögekben a japán kertművészet szabályai szerint elrendezett monitorokat láthatunk. A képernyőkön valódi, időgömbölyített bazaltsziklák jelennek meg, különböző szögekből felvéve. A japán kert lényege, hogy séta közben a gondosan megtervezett környezet más és más arca tárul fel mintha lépésenként alakulna körülöttünk a táj. Martinis kompozíciójában a 14 tévékészülék maga mutatja az átalakuló táj képét, a nézőnek egyetlen lépést sem kell tennie. A technológiai környezet új, a természetestől eltérő dimenziókat kínál, s ez egyszerre felemelő és félelmetes perspektíva.

Fabrizio Plessi „Materia Prima” (Az őssanyag) című alkotása egy régészeti kutatás helyszínébe illeszti a nem működő monitorokat. A durván feltört szürke márványlapok között opálosan csillognak a még halott készülékek képernyői. Íme az elsődleges anyag, az őssanyag. Egy új képi civilizáció tárgyi emlékei a jövő régészei számára. Ki tudja, ezer év múlva akárcsak gyanítják-e majd utódaink, hogy a 20. század közepétől néhány évtizedig ilyen varázsdobozok szolgálták az egyetemes érintkezést, s kábították elektronikus álmokkal nézőiket?

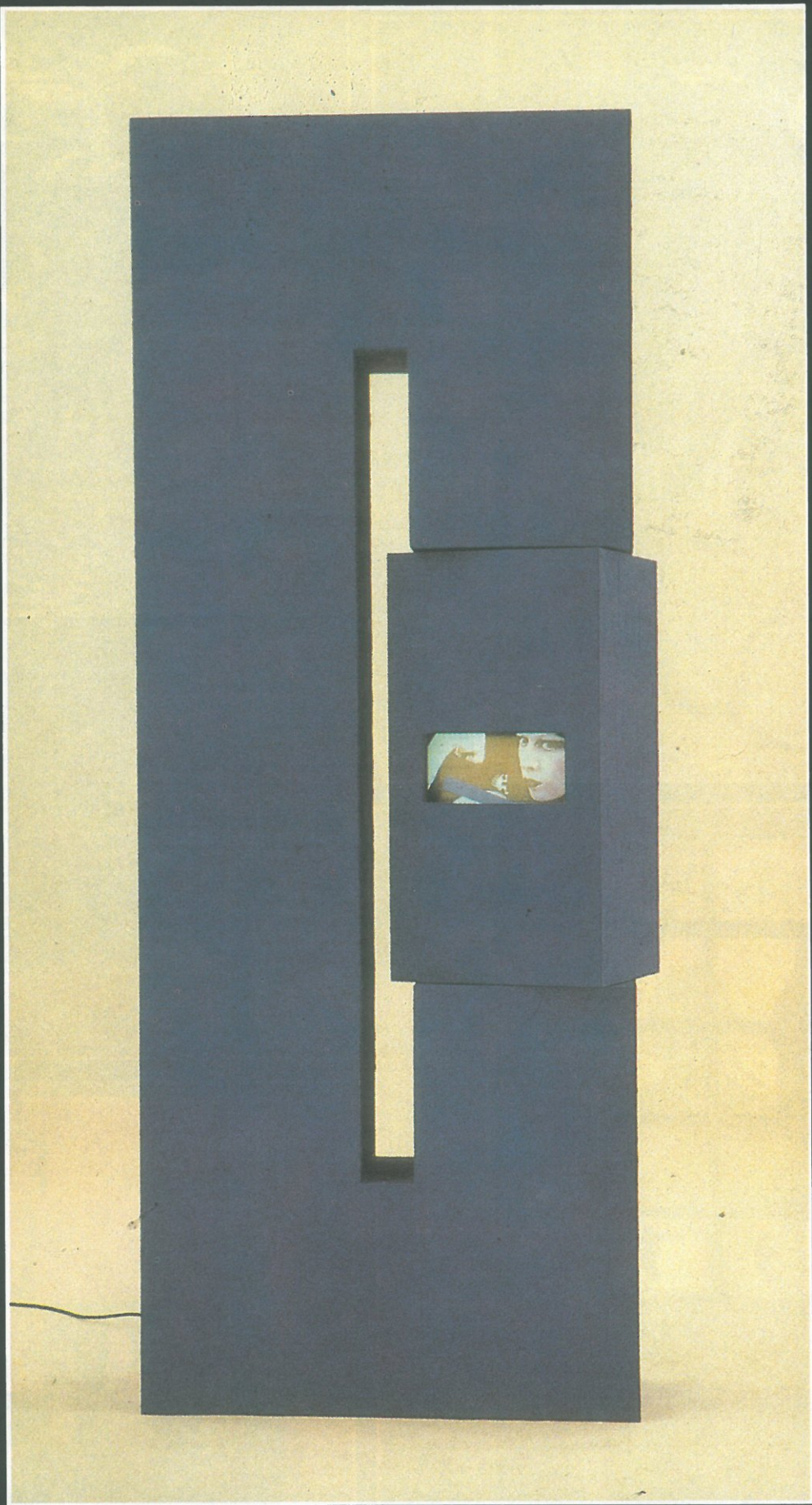
Ulrike Rosenbach „Or-phelia” című műve már sokkal tárgyyszerűbb és ugyanakkor öntörvényűbben szimbolikus alkotás. A kompozíció három, képernyővel felfelé fordított monitorból áll, amelyek három, közösen vezérelt magnóról kapják a jelt. A három képernyőn három részből álló fehér nőalak látható, különös, közös háttér előtt lassú lebegéssel forogva. A háttér az emberi hajszálereken áramló vér lassú lüktetését ábrázolja mikroszkópus, felnagyított felvételen. A magzatszerűen áttetsző-fehér test forgását mintha épp ez a lüktetés irányítaná. Az egész kompozíció egy óriási edényben van elhelyezve, fölötté víztükör remeg. A tartóedényt egy templomban, a szenteltvíztartó helyén állították ki. A tárgyyszerű videóköltemény címével az alvilágot (Orfeum) idézi, a templomi környezet pedig a szent értékek birodalmát. A monitoron látható kép az emberi élet esendőségére és a végletes erőnek való kiszolgáltatottságára emlékeztet.

Helmut Mark „Skulptur” (Szobor) című alkotása nemes egyszerűséggel hirdeti a szellemi erők technikai tárgyakban megnyilvánuló hatalmát. A monolitikus, csaknem elemi forma legnagyobb erőhatásoknak kitett pontjára egy törékeny monitort épített be a művész. A képernyőn látható mértani idom domináns vonalai szembeszállnak a súlyos betonkolosszus tömegével, s hatásos feszültséget keltenek az egyébként harmonikus tárgyban.

A bemutatott művek legutóbb 1989. október 13. és november 12. között Zürichben voltak láthatók „A videósobrászat 25 éve” című kiállításon.

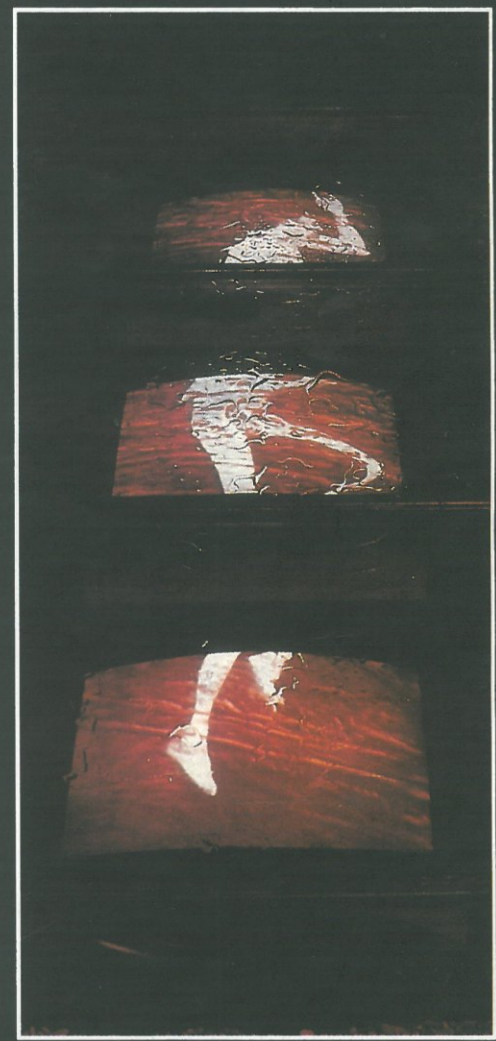
Csörögi István

SZOBORÁ

Graf/ZYX: „The 88 Voyeur” (A 88-as voyeur)

Dalibor Martinis: „Rock Garden” (Sziklakert)

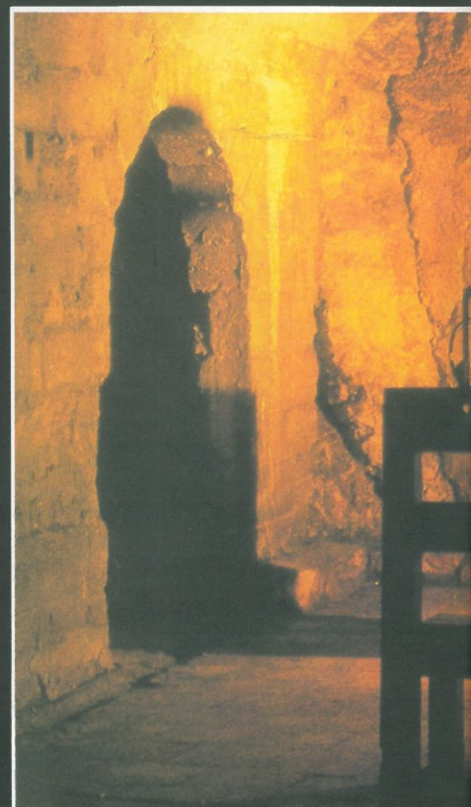
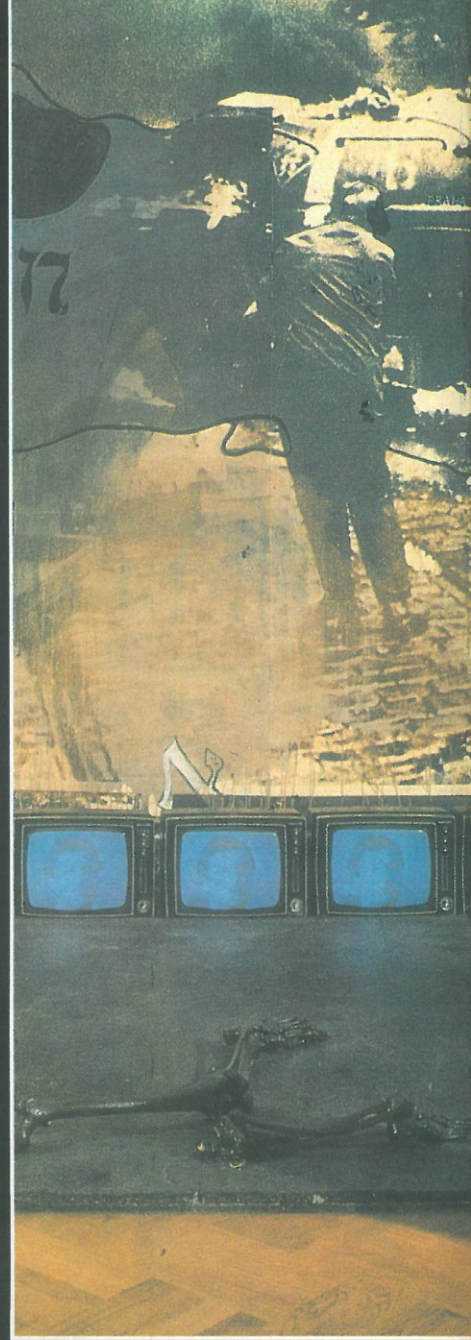
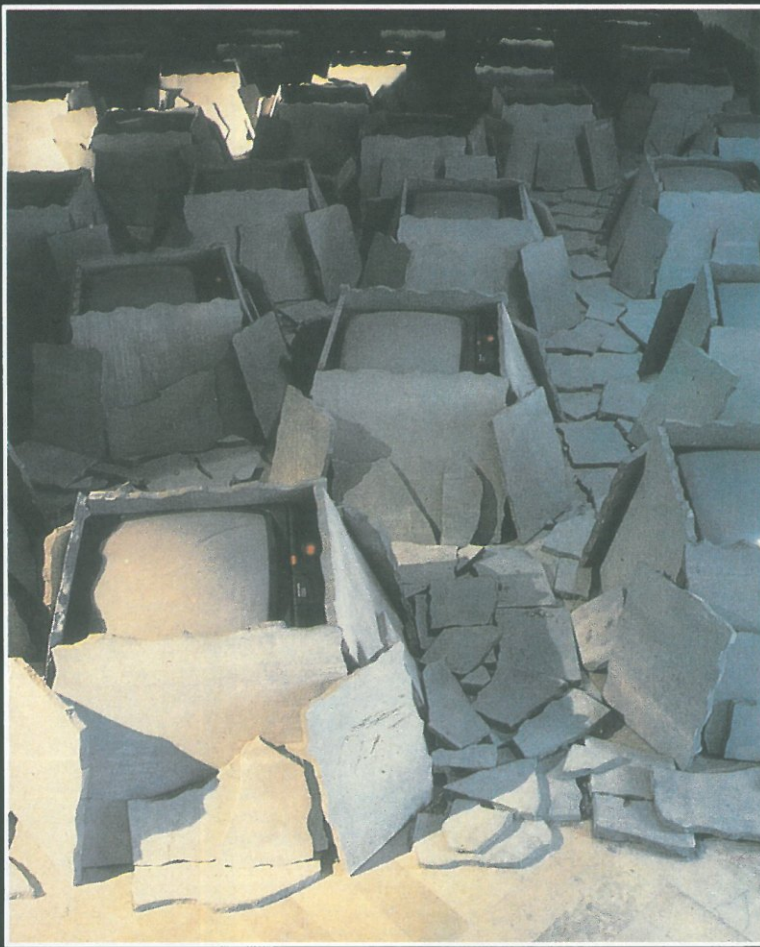
Ulrike Rosenbach: „Or-phelia”

Bruce Nauman: „Live/Taped Video Corridor” (Élő és rögzített videófolyosó) (a túloldalon balra)

SZAT

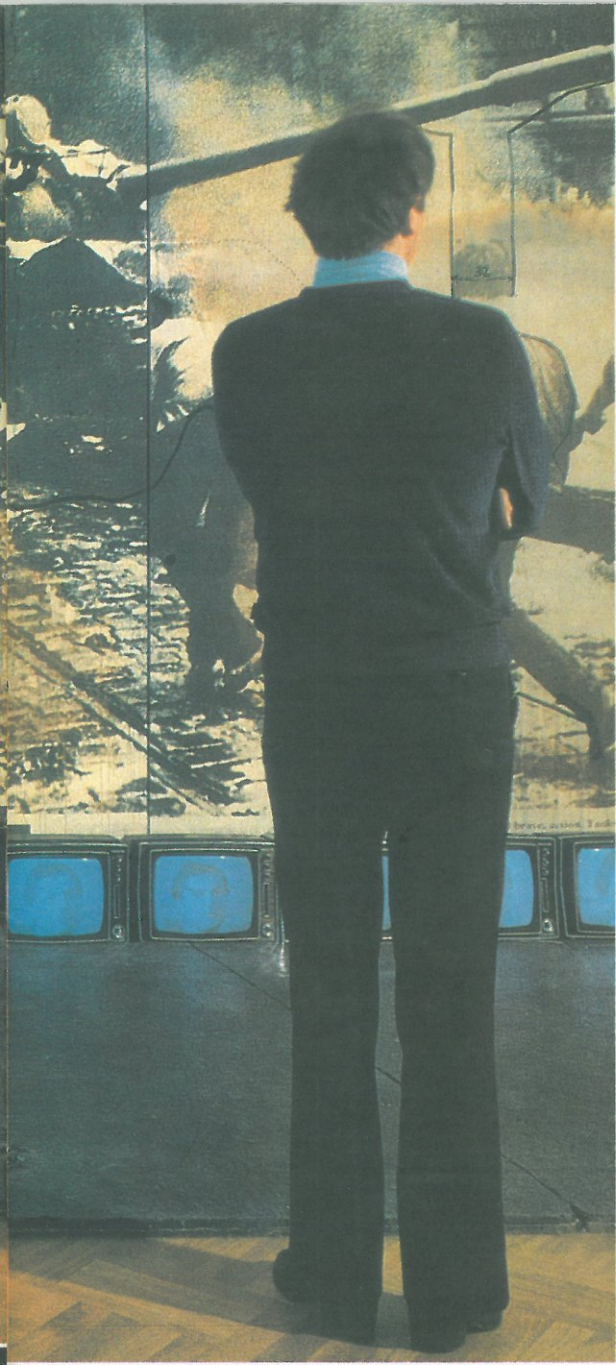
Fabrizio Plessi: „Materia
Prima” (Az őanyag)

KÉPERNYŐ- SZOBRÁSZAT

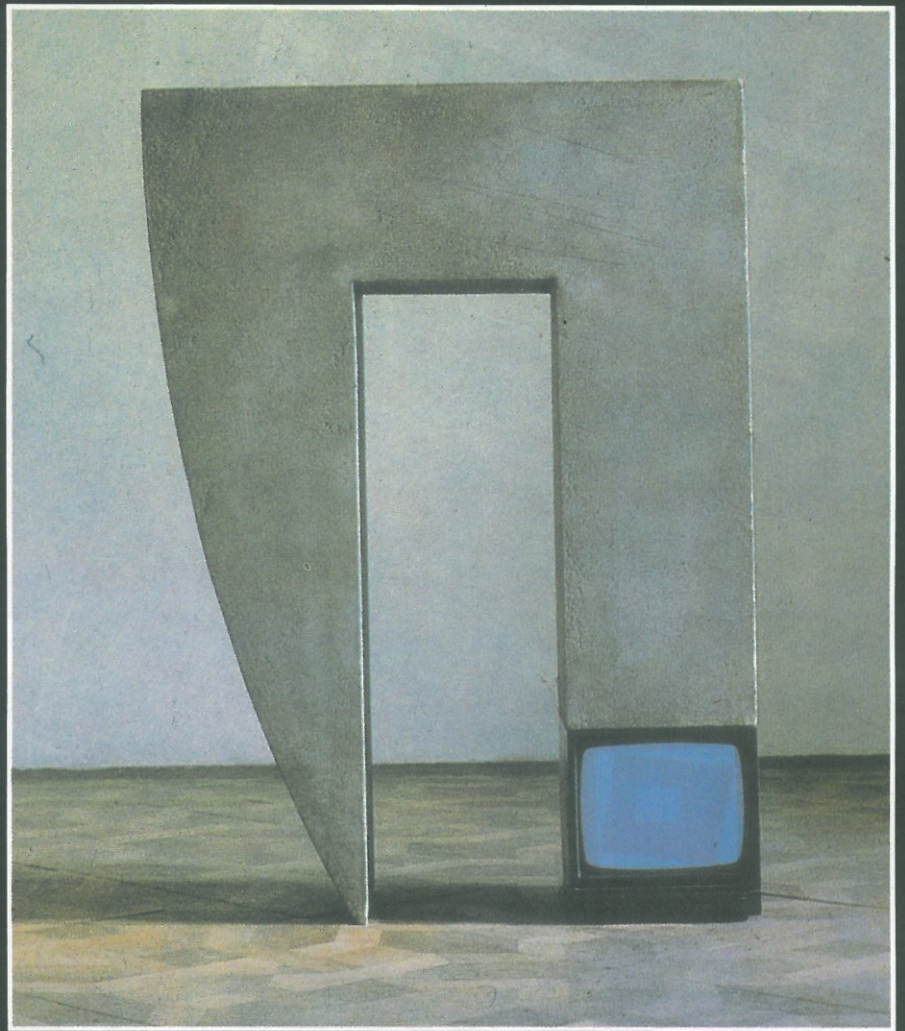

Keigo Yamamoto: „The Burning Sea”
(A lángoló tenger)

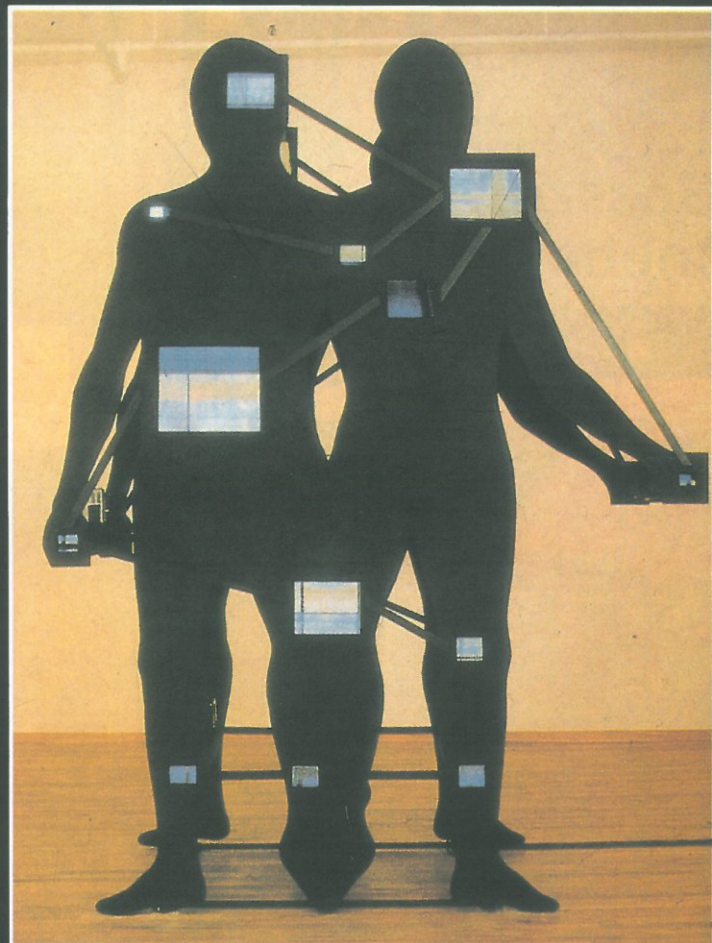
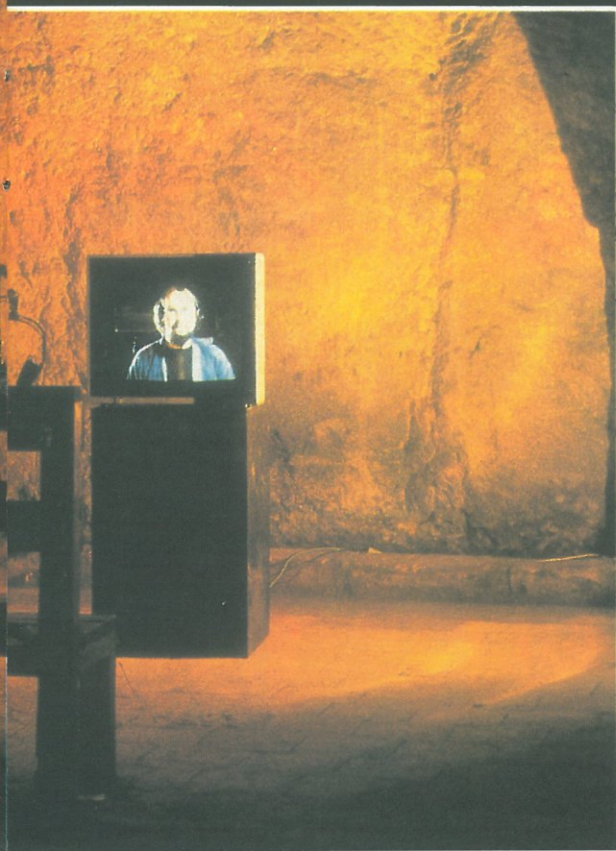
Bill Viola: „Reasons for Knocking at an Empty House”
(Miért kopogjunk egy üres házban?)

Wolf Vostell: „Heuschrecken“ (Sáskák)

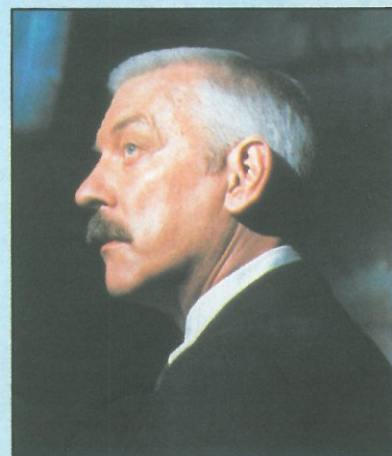
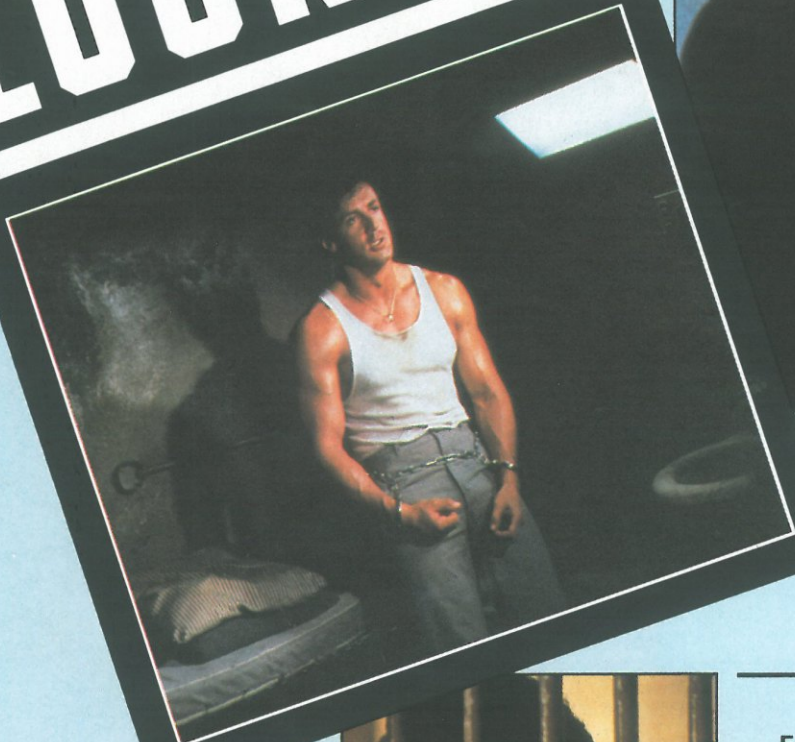

Helmut Mark
„Skulptur“
(Szobor)

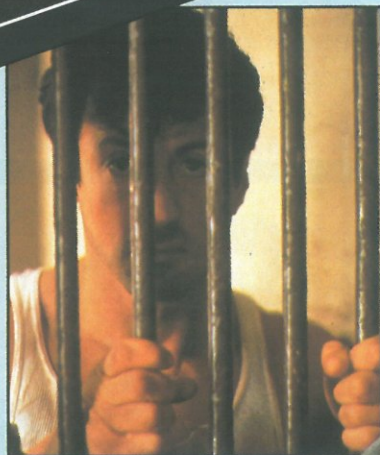
Tony Oursler:
„Constellation:
Intermission“
(Helyzetkép:
Szünet)

LOCK UP

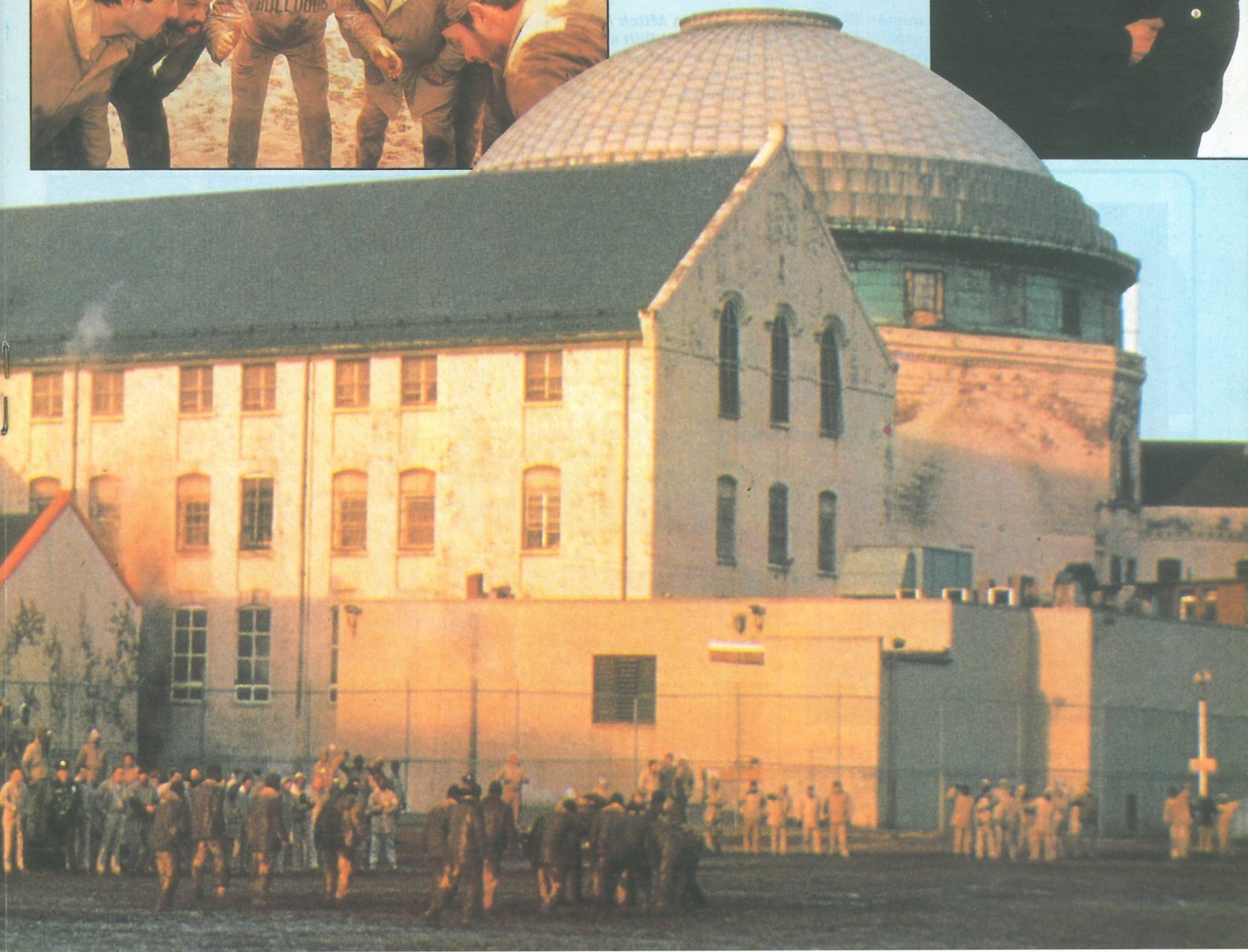

FŐSZEREPBEN:
Sylvester Stallone
Donald Sutherland

A Bosszú
Börtönében

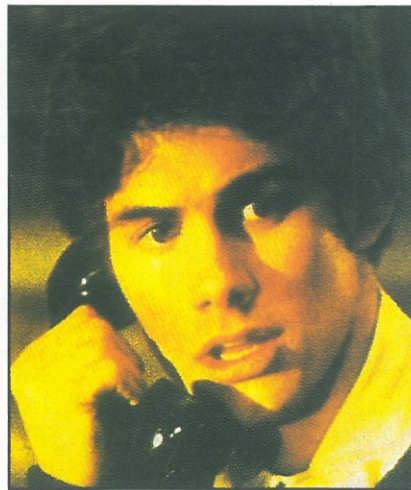

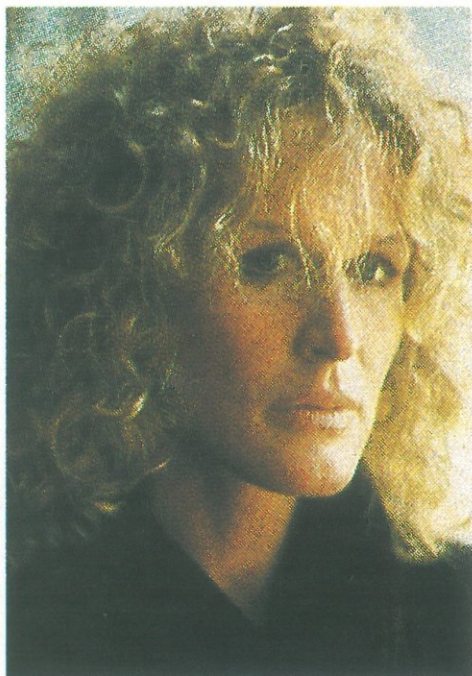

DUDLEY MOORE szerencsése: miután *Sidney Pollack* számára *Mitch Markowitz* nem bírt elegendő humorral, új filmje rendezőjének *Toni Billt* alkalmazta, aki viszont másik operatőr és főszereplő után nézett. Így *John Malkovich* és *Bill Butler* csomagolhattak, jött helyettük *Victor Kemper* és *Moore*. Ilyen egyszerű ez. A film címe: „*Crazy People*” (Őrült emberek). Hát persze.

WILLIAM FRIEDKIN *Dan Greenburg* rémtörténetét kívánja megfilmesíteni, melynek főhőse, egy fiatal lány, természetfölötti képességekkel rendelkezik. A sátáni figurát *Jenny Seagrove*, férfi ellenlábását *Dwyer Brown* játssza. Címe: „*Carmilla*”.

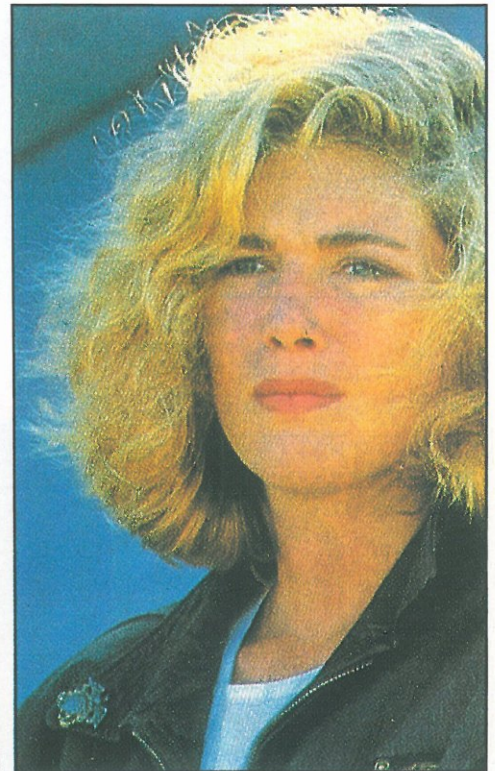
Mint várható volt, a koboldok visszatérnek. A *Spielberg*-produkcióban készülő „*Gremlins II.*” *Joe Dante* rendezésében és az első rész főszereplőivel (**ZACH GALLIGAN** és *Phoebe Cates*) valósul meg. További közreműködők: *John Glover*, *Christopher Lee* és *Robert Prosky*.

GLENN CLOSE játssza *Zeffirelli* „*Hamlet*” filmjében a dán királyfi édesanyját. A címszereplő *Mel Gibson*.

BRIAN DE PALMA *Tom Wolfe* bestsellerének megfilmesítésére készül. A könyv – „*Fegefeuer der Eitelkeißen*” (A hiúság tisztító tüze) – az elembertelegenő nagyváros, New York lakóinak helyzetét vizsgálja kritikus szemmel. A tervezett főszereplő *Tom Hanks*, az angol cím: „*Bonfire of the Vanities*” (Hiúságok a máglyán).

CLAUDE CHABROL vászonra viszi *Henry Miller* önéletrajzi regényét. Az ismert szerzőt *Andrew McCarthy* alakítja a francia-olasz-német koprodukcióban készülő filmben; további szereplők: *Nigel Havers*, *Stephanie Cotta*, *Barbara de Rossi*. „*Quiet Days in Clichy*” (Nyugodt napok Clichyben).

KELLY MCGILLIS és *Sean Young* segítik *Tom Conti* első rendezését. Conti, aki a rendezés mellett játszik is a filmben, *Noel Coward* regényét adaptálja a vászonra.

Elképzeltések

MERYL STREEP és *Shirley MacLaine* a két főszereplője a filmnek, amely *Carrie Fisher* regényéből készül („*Képeslapok a Földről*”). További érdekesség a közreműködők névsora: *Richard Dreyfuss*, *Dennis Quaid*, *Gene Hackmann* és *Jennifer Gray*; rendező: *Mike Nichols*. („*Hollywood and Vine*” – Hollywoodi borok)

ERIC IDLE nem szeretne lemaradni *Monty-Python* kollégái mellett, és ismét filmezésre adta fejét. *Jonathan Lynn* rendezésében, *Robbie Coltrane* oldalán egy rablópáros beltagját alakítja, akik sikeres akciójuk után a tervekkel ellentétben nem Rióban, hanem egy kolostorban lelnek menedéket. Az apácák? Menekülnek. („*Nuns on the Run*”)

DON JOHNSON mint volt CIA-ügynök mind volt kenyéradója, mind a KGB által üldöztetésnek van kitéve legújabb filmjében, melynek eredeti főszereplője *Mickey Rourke* lett volna. Rendező: a Bond-veterán *John Glen*, cím: „*Centrifuge*”.

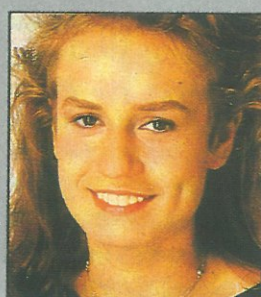
★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★ A hónap sztárjai ★★★★★★★★★★★★★★★★★★

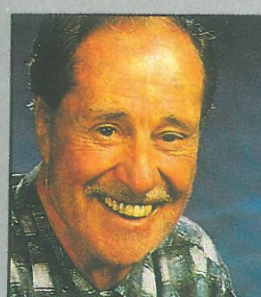
Brooke Shields

Timothy Dalton

Sandrine Bonnaire

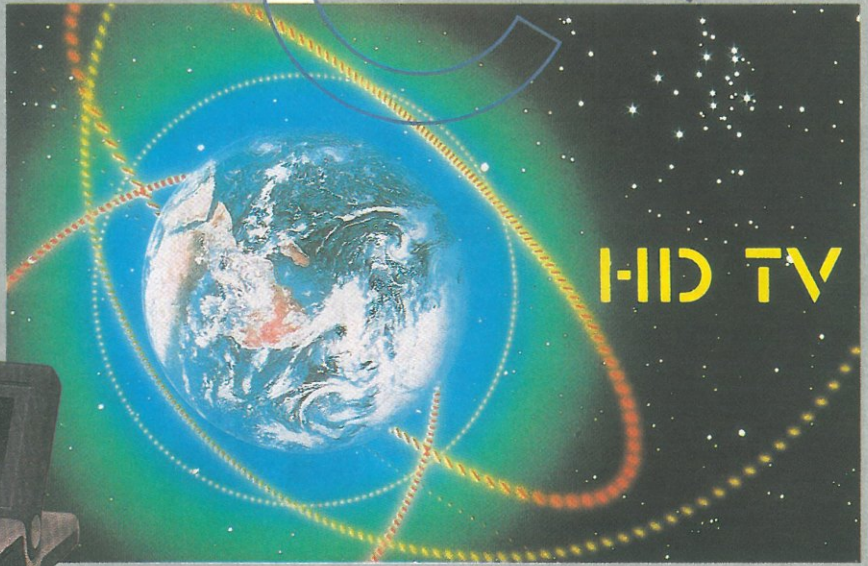
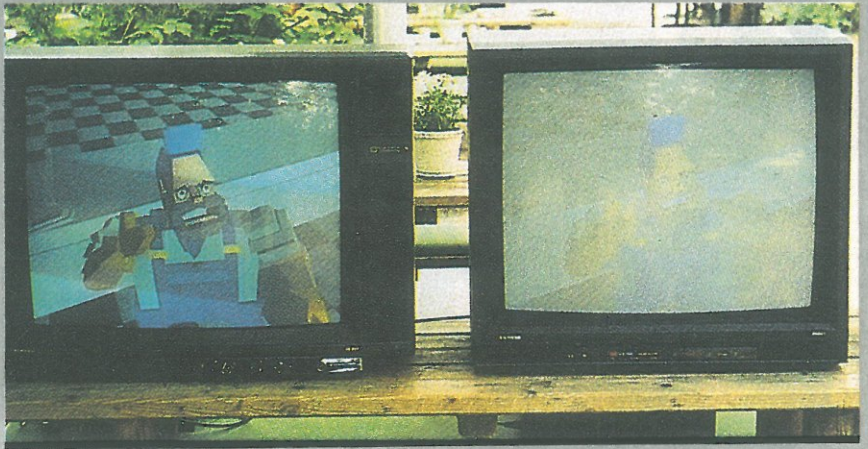
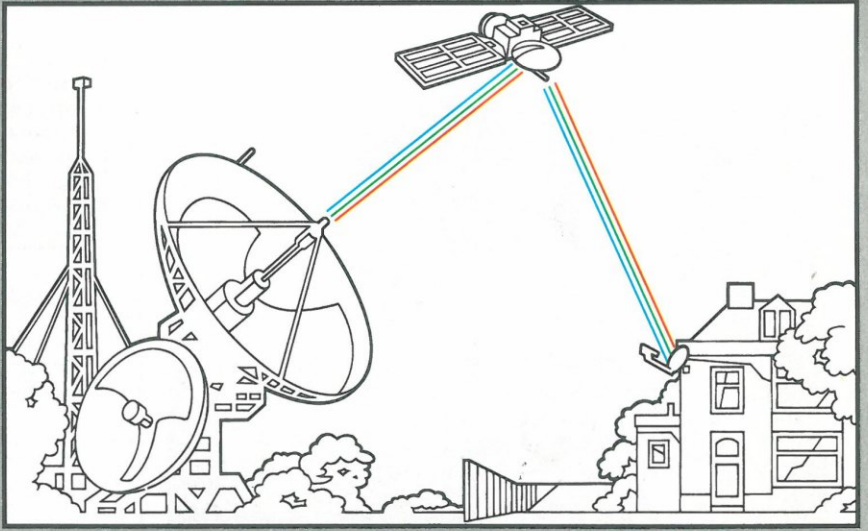
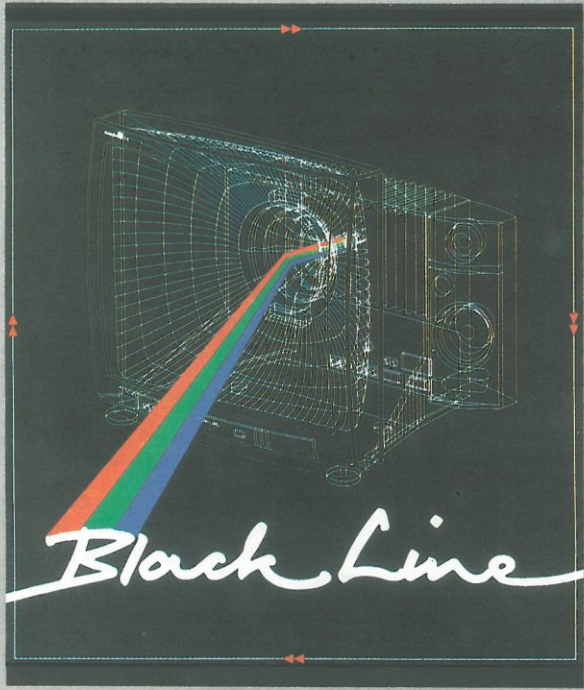

Don Ameche

Isabelle Rossellini

..... TECHNIKAI

CSODÁK (4. rész) . . . . .

A kétvétenként megrendezésre kerülő IFA jelentős állomása a szórakoztató elektronika és a kommunikáció újdonságaival foglalkozó rendezvények sorozatának. Annak ellenére, hogy szinte egymást érik a hasonló bemutatók, úgy hiszem, a kiállítóknak nincs okuk félni az érdektelenségtől. Mert vegyük példának okáért korunk egyik nagy találmányát, a KÉP-et. Nem tudni milyen lesz, amikor majd egységes rögzítési-tárolási-megjelenítési rendszerrel kezelhetjük (lesz-e ilyen egyáltalán?), de addig bizonyára mind a szakma, mind az egyszerű kíváncsi kíváncsi érdeklődésére bizton számíthat. A készülé-

vélekedett. Némi esélyt adhat, hogy a már megvásárolható kombikészülékek után most a többnormás lejátszók gyártására állt rá néhány cég. Miután ezek egyike a Sony, talán van remény. Nem nagyon szoktak melléfogni. Az új készülékek megjelenésével nemcsak a különböző méretű, hanem a különböző rendszerű (PAL, illetve NTSC) lemezek képanyagának élvezetére is mód nyílik, bővül tehát a szoftverprogram. Reménykedjünk!

TOP-Text. Kiállítás el nem múlhat programozási újdonság nélkül! A „Table of Pages” lényege, hogy meggyorsítja a dekóderes készülékek képűjságo-

EGY KIÁLLÍTÁS PILLANATKÉPEI

kek, elképzések palettája ugyanis több mint színes; attól a bizonyos egységéstől még igen-igen távol lehetünk.

A Nyugat-Berlinben otthonra lelt látványos kavalád alaposan túlnőtt a vásárközpont területén, a kiállításához kapcsolódó rendezvényeivel tíz napra magával ragadta még az oly sok mindent látott, különleges státusú város lakóit is. Volt itt operátortételkedő, nyilvános adás, sztárok paradéja, zsákbanfutás, lepényevés, fogadás és üzletkötés – de mindeneke-lőtt természetesen a majd' 750 kiállító egymást felülmúlni akaró, jó értelmű magamutogatása.

Hát akkor nézzük, Hartmann úr . . .

*

Úgy illik, hogy – ha nem is a gnómmokkal, de – a kicsikkel kezdjük. (Bár a jelzőkkel lassacskán, meglehet, bajban leszünk.) A fogadást – elfér-e egy komp-lott AV-stúdió két nadrágzszeben? – a JVC nyerte. Elfér. Illusztrációnkon a cigarettásdoboz nincs kicsinyítve . . . A minigyártók – Saba, Sony – mellé most felsorakozott a Philips is: jópofa, szétnyitható készüléke egy 7,5 cm átmérőjű, természetesen folyadék-kristályos képernyőjű tévét és kétsávos rádiót rejt magában.

A *Still Video* az állóképes videórendszer – amely először a kölni Photokina alkalmából mutatkozott be az érdeklődőknek (lásd: VHS 1989/1.) –, s Toshiba révén új irányt vehet. Masinájuk, az IC Card Camera jószerivel mechanikus részek nélkül dolgozik. Míg a korábbi megoldás a kép rögzítésére a mágneses eljá-rást alkalmazta (diszettek), addig a Toshiba a számítógépeknél alkalmazott másik tárolási módszert részesíti előnyben, az IC-kártyát. E kártyák mindegyi-ke 20 millió információs egység (bit), így 13 nagyfel-bontású kép tárolására alkalmas. A Still Video egyéb előnyei – számítógépes feldolgozás, feliratozás, ér-tékvesztés nélküli gyors adattovábbítás – természetesen megmaradtak, így lehet, hogy a jövő kameráját tarthatta kezében az érdeklődő.

CD-videó. Ha az Olvasó korábbi kiállításbeszámol-óimmal is találkozott, már tudja: a kedvenc. A kedvenc, amely – könnyen lehet – megmarad fájdalmas-édes-beteljesületlen, örök szerelemnek. Mert a szak-sajtó ugyan az áttörésről ír, de két éve ugyanígy

lainak lapozását, és lehetőséget nyújt a feliratozásra. További előnye a videókorderek egyszerű progra-mozására. Ami persze korántsem ilyen egyszerű. A VPT elnevezésű, valóban gyerekjátéknak tűnő módszer bevezetésére 1991-ig kell várni. Nyugaton.

Invar-képcső. A színes tévé „színességét” hivatott bármilyen fényviszonyok között biztosítani, illetve az előnytelen visszatükröződések megakadályozni.

High Band Video-8, röviden *Hi-8.* Ha a bevezető-ben is említett egységéstől még messze járunk, akkor ennek egyik oka feltétlenül a videókazetták sokrétű-sége. Mert nézzük csak: van ugye a VHS, mindenki ismeri. A VHS-C az előbbi kompakt változata, előnye a kisebb méretek, illetve, hogy adapterrel (az új JVC és Panasonic esetében már adapter nélkül!) a hagyomá-nyos készülékek használhatók. Super VHS: javít-ott képminőség és a hifihang lehetősége – az eredeti, nagy méretben. S-VHS-C: az előbbi kicsinyített mása. Video-8: a legkisebb formátum, így alkalom a kamkorderek méreteinek, súlyának csökkentésére. Végül(?) *Hi-8:* ugyancsak javított kép- és hangmi-nőség, vagyis a Video-8 válasza a Super VHS-re. Ha ti úgy, akkor én így. Kész örület.

Szuperlapos képernyő. 40 cm-es képátmérőnél

tart a Matsushita Electric, az igazi szenzáció azonban a „faira akasztható tévé” esetében nem a méret, hanem a hagyományostól (LCD: folyadékkristály) való eltérés. A Beam-Matrix rendszer talán lehetővé teszi az oly áhított további méretnövekedést, a kép minő-sége pedig igazán jó.

2-CCD-Camcorder. Mintegy a *Hi-8* megjelenésé-vel egy időben érkezett a Panasonic részéről a Su-per-VHS állásait erősítő újdonság. Az NV-M 10 000 elnevezésű felvevő a két legfontosabb információkét, (színek, illetve fényerő) külön történő kezelését oldja meg úgy, hogy két, egymástól független félvezetőt alkalmaz. Így a két jel teljesen elkülönítve érkezik a kamera rögzítő egységébe. Az eredmény: kiváló kép-minőség.

*

Természetesen hosszan lehetne sorolni az érde-kességeket a kiállításról, sőt beismerem, e válogatás önkényes, de most, a sorozat végén, inkább valami-féle összegzés, iránymutatás lenne illő. És ez az, ami-re talán senki sem vállalkozhat felelősséggel.

Ha a kiállítást gondolom végig – amelynek újdonsá-gai maguk is kijelölhetnék az utat – elmondható: szenzációs áttérés, világra szóló csoda nem történt. Két témakört lehet megnevezni, amely az IFA-n hangsúlyozottan került előtérbe, ezek a műholdas műsorközlés és a HDTV. Magazinunk olvasói szeren-csés helyzetben vannak: mindkét elképzelésről rész-letes ismertetést kaptak korábbi számainkban, és az eltelt idő során egyik sem változott jelentősen.

Annnyit azonban feltétlenül meg kell jegyezni, hogy a készülékek külső megjelenésének hagyományostól való eltérése és kezelésük legyszerűsítése terén je-lentős haladást tudhatunk magunk mögött. Cél a befogadó minél tökéletesebb kiszolgálása, a lehető legegyszerűbb módon. S ha meggondoljuk, ez sem kevés.

Ami pedig az összegzést illeti?

Ha késői utódaink jellemezni kívánnák majdan a XX. század nyolcvanas éveit, minden bizonnyal a „digitalizálódás korának” aposztrófálják évtizedün-ke-t, kivált, ha a szórakoztató elektronika oldaláról közelítenek hozzá.

Pittner György

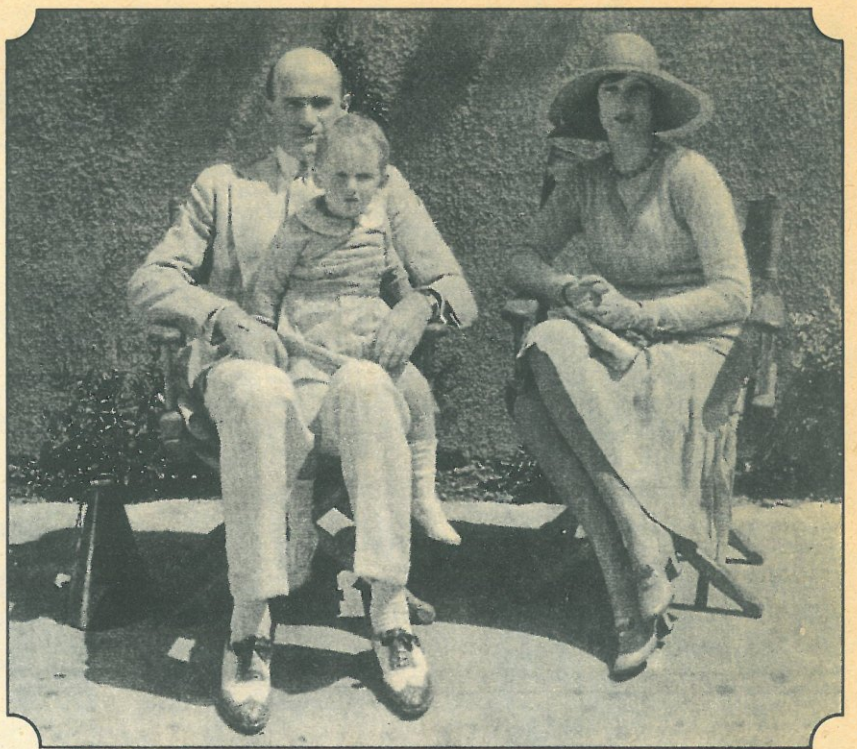
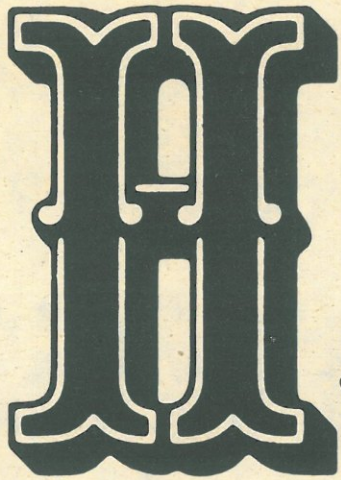

Samuel Goldwyn hányatott élete

Goldwyn, felesége és fia (1930)

„Samuel Goldwyn 1882. augusztus 27-én született. Sokáig ő maga is úgy tudta, hogy ezen a napon látta meg a világot, csakhogy – miként az említett név, úgy – eszmélésének valódi dátuma is: kitaláció. Samuel Goldwyné”.

Kiről írta hát a fenti talányos mondatot A. Scott Berg az idén New Yorkban megjelent életrajzkötetének legelején, és miféle találmányokról van szó? Olyasvalakiről, akinek a személye, életsorsa összefonódott egy városéval, Hollywoodéval, amelynek egyik atyja, a mű szerzője szerint egyik „fel-találója” volt. Egy az Európából többségükben szegényen bevándorolt zsidók, leendő pénzemberek, producerek közül, akiknek az életműve nem csupán banki kimutatásokban, személyi meggazdagodásukban kereshető vissza. Néme-lyek szerint ők – Goldwyn mel-lett Adolf Czukor, Karl La-emma, William Fox, Marcus

HOLLYWOOD

ATYJA

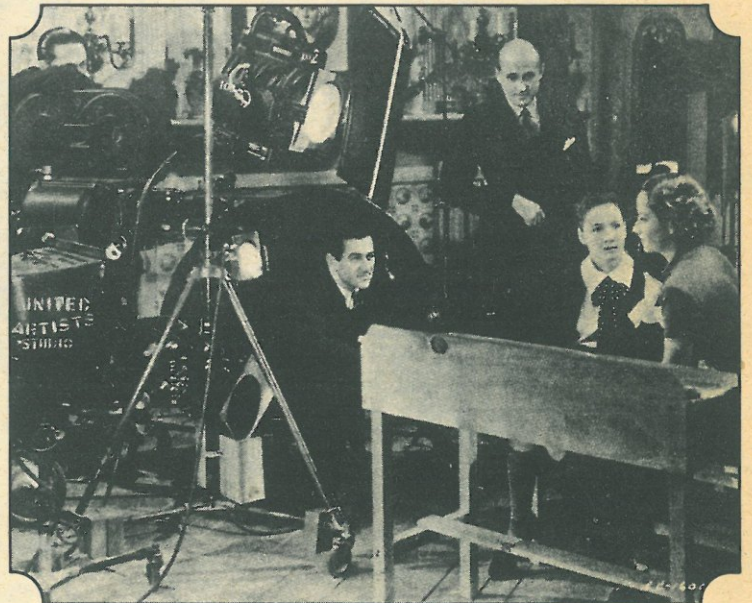

Goldwyn-leánykák a húszas években

Loew, Louis B. Mayer, Harry és Jack Warner – is fogták a tollat, amellyel a kontinens történetét írták, amikor film-szalagra vitték saját álmaikat Amerikáról. Miközben a mozit kivették az idényvásárok mutatványosaiak kezéből és a középosztály naponta használt médiumává emelték, filmjeikkel társadalmi értékmintákat közvetítettek. E mintákat pedig nemcsak formálta a nemzet, hanem igazodott is hozzájuk.

Mire alapozza hát állítását Berg, aki szerint nem azonos önmagával a Metro-Goldwyn-Mayer (MGM) körfeliratban felbödülő oroszlánjának megalkotója? Kétségtelenül tényekre. A szociológiai vizsgálódás hivatalból higgadt optikáján keresztül nézve is drámai,

majdhogynem filmszerű az a situáció, ahonnan *Smül Gelbfis*, a hatgyermekes lengyel család legidősebb fia tizenhat-éves korában útra kelt. A múlt századi gettójából gyalog indul, hogy Hamburgban, ahol anyjának korábbi ismerőse dolgozik, szerencsét próbáljon, kitanulja a kesztyűvarrás mesterségét. Rövidesen továbbindul Angliába, itt ismét rokonokra akad, náluk dolgozik egy darabig Birminghamben. Nevét ekkor angolositja *Samuel Goldfishre*. 1898-ban Liverpoolba vezet útja, és – mivel nem szabadul a nyomorból – még ugyanabban az esztendőben a Labrador fedélzetén, vagyis a harmadosztályú utasoknak kijelölt levegőtlen hajógyomorban, körülbelül ezer kivándorló

Goldwyn (álló) William Wyler rendezővel (balra) és Merle Oberonnal (jobbra)

társaságában Kanadába indul. Nyomorgó szomszédja veti neki oda: miért nem Amerikába mész? Az életrajzíró Berg szerint a megváltozott úticélhoz a pénzt társaitól alighanem „illegális kölcsönvétellel” szerezte, vagyis lopta.

1899-ben megérkezett a New York-i „slum”-ba, külvárosba, amely a „mocskos és nyomor tekintetében” semmi sem maradt el Varsótól, Londontól vagy Liverpooltól. Mégis szerencse érte a fiatal emigránst – nemsokára szak-

májának megfelelően kesztyűt készíthetett New York állam egyik kis településének műhelyében. Becsvágy nélkül aligha ajánlotta volna egy idő után főnökének: ügynökként olyan üzleteket is beszervez az értékesítésbe, ahol eddig nem foglalkoztak kesztyűárusítással. Itt érdemes megtorpanni a vázlatos életrajzi felsorolásban, mert közel járunk ahhoz a pillanathoz, ahol az önmagát – és sok más – kitalált, felfedezett Samuel énjéi közötti választóvonal húzódik.

Pillanat kérdése volt, ahogyan a születés is rövid idő alatt történik. A harmincnégy éves kesztyűügynök megállt a New York állambeli Gloversville egyik kis mozija előtt, és bement. Mint akkoriban – 1913-at írtak – mindenhol, itt is öt-tíz perces néma minidramákat, komédiákat mutattak be, a parányi helyiségben az emberi veríték és a sósmogyoró illatának jellegzetes keveréke csapta meg a belépőt. A mozi e régi időkben csupán a városi, hétköznapi programok réseiben keletkező néhány perces szünetet volt hivatva kitölteni. Amikor Goldfish a vászonra nézett, éppen egy banditát, Broncho Billyt üldözték a rendőrök, az pedig egy galopposzóló lóról egy épp csak mozgó vonatra ugrott át. Azért a mozinézők hevesen

kiáltoztak, és a fiatal ügynököt ekkor érte az áramütésszerű sokk – állítja a Berg. Otthagya az izgatott nézőket, és – most először – kötelességtudata nem hazafelé irányította lépteit, hanem sőgorához, *Jesse Lasky*hez, aki régóta akart gyorsbűfét nyitni a keleti parton, Tamales néven. Jobban hangzana a „Jesse L. Lasky Feature Play Company, nem?” – próbálta Sam lábba hozni a rokont, biztatva egy filmes vállalkozásra. Sikerült. Együtt rohantak tovább, *Cecil B. De Mille*-hez, aki színházi ember hírében állt, és akinek *William* nevű bátyját is próbálták valamiféle közreműködésre bírni, de ez nem sikerült. Szóval, ekkor született valójában – állították ismerői – Samuel Goldfish. (Nevét később formálta véglegessé).

Tervük – amely Goldfish sokszerű felismerésén alapult – az volt, hogy az eddigi minidramáknál hosszabb, legálább egyórás filmet készítenek, amely a mindaddig „legkiadósabb”, tizenegy perces „*The Great Train Robbery*”-t (A nagy vonatrablás) is felülmúlja. 1913 decemberében szállt vonatra Cecil B. De Mille, aki megnézte néhány filmet, már az új művészet” avatott szakértőjének érezte magát, és Arizonában szándékozott megkezdeni a „*The Squaw Man*” (Asszonyember) című alkotás egyórás forgatási munkálatait. Poggyászában vitte Goldfish és a némi-képp kételkedő sógor, Lasky reményeit – no és megtakarított pénzüket. Így ment ez akkor – sóhajthatják sokan ma, amikor egy-két millió, persze dollárban, arra sem elég, hogy a vállalkozó betörjön a filmes brancs sziklaszilárd falain. Nos, kizárólag a pénz akkor sem garantálta a sikert, kiderül ez a továbbiakból.

Amikor az arizonai Flagstaff poros állomásán De Mille kiszállt, rögtön látta, hogy itt semmi keresnivalója. Vigasztalan síkság, más vidék – eltekintve a sugárzó naptól –, mint amit ők „nyugatra” gondolva elképzelték. A stáb ismét bevagonírozott és továbbgördült napnyugat felé, most már egészen Los

Embereinek önkényes döntéséről a pénzt kockáztató Goldfish telegramból értesült, és a „plafonon volt” – emlékezik sógora, Lasky. Akkor rögződött a producerbe kiirthatatlanul: „a rendezők mind egoisták és csak a pénzköltéshez értenek”. A rögeszme később számos konfliktus forrásául szolgált.

Az elkészült „*The Squaw Man*”-t egy pajtában nézte először az alkotógárda, a „stúdió” körüli erdőségben, kívülről csak a fák suhogása, a kójotok üvöltése szűrődött be. Feltűnt a cím, majd egy színész, akinek feje a vászon alján, lába a tetején jelent meg, és a reszkető képet sehogyan sem sikerült csillapítani. Mindenkit elfogott a csőd érzete. De Mille átvizsgálta a celluloidot, ismét próbálkozott a vetítéssel, de ismét eredménytelenül. Többen – imígyen már kifizethetetlen adósságaikra gondolva – börtönben érezték magukat, csak Goldfish őrizte meg nyugalmát. Phiadelphiaba küldött *Sigmund Lubin* mozgóképtechnikusért, aki a szakmában a legjobbnak számított. A szakértő már a stáb berendezéseit is alaposan szemügyre vette, így azt az angol perforáló készüléket, amit használtak vásároltak. Hamar megállapította, hogy ez a celluloid szélén perccenként 65 lyukat üt, szemben az amerikai filmek 64-es lyukszámaival, amihez az amerikai vetítő „szokott”. A hiba kijavítását, az átfogazást követően a bemutatóra 1914. február 17-én került sor.

Óriási siker volt, és a bemutatási jogot – saját színházában – Louis B. Mayer szerezte meg, négyezer dollárért, jóllehet a korszak filmcézárja, Adolf Czukur is mutatott némi érdeklődést. A közönséget megrázta a főszereplő indián lány története, aki megmenti egy kékvérű angol arisztokrata életét és gyereket szül neki, majd öngyilkossággal búcsúzik az élettől. A tragikus mese indította útnak Goldwint, aki végleges nevéhez már társa, *Selwyn* névbetűit is hozzákombinálta, és miután a Paramount Társaság születésénél hiába bábás-

seph Godsol miatt. A társaságot később a másik ellenfél, Louis B. Mayer igazgatta, így változott a neve Metro–Goldwyn–Mayer-re, immár a bővülő oroszállannal. Mayernél hiába kopogtatott Goldwyn, részt követelve el általa korábban bevitt filmötletek hasznábol, kíméletlenül kisemmizték.

A húszas évek közepétől magányos producerként próbálkozott az egykori ügynök, saját pénzből, egyszemélyes döntései alapján finanszírozta filmjeit. A bankok személyes hitelképességét vizsgálták, ha hozzájárultak egy-egy produkció pénzeléséhez, és ebben Goldwyn félelmetes üzleti érzéke sokat segített. Magyaráztak még kesztyűügynök korából való esetet emlegetnek. Azt a sztorit, amikor úgy exportált bőrkesztyűt Európába, hogy elküldönte a párokat, és referencia-darabokként külön adta fel Kanadából a jobbos és New Yorkból a balos darabokat. Később a dobzok – már Európában – megtalálták egymást, csak hogy így Goldwyn megtakarította a vámot, hiszen a bevitelkor nem készáru volt szó, és magas haszonnal adta el a kesztyűket. Nos, találékonyasága nem ismert különbséget film és kesztyű között.

Magányos farkasként készítette el a „*Little Foxes*”-t (Kis róka), a „*Wuthering Heights*”-t (Üvöltő szelek) és a „*Whoopee*” (Nagy buli) meg a „*Guys and Dolls*” (Pasasok és babák) című musicaleket, no meg leghíresebb filmjét, a „*The Best Years of Our Lives*”-t (Életünk legszebb éve). Sztárokat fedezett fel, olyanokat, mint *Gary Cooper*, *Eddie Cantor*, *Merle Oberon*, *Laurence Olivier*, *Lucille Ball*, *Susan Hayward* és *Davin Niven*. Felfedezettjei mint aralkodójuk köré tömörültek udvarba, és az elegáns, öregedő producer külsőre kiegyensúlyozott ember benyomását keltette.

Pedig Goldwyn magánélete kis túlzással boldogtalannak is nevezhető – ezt a gondolatot *Hellmuth Karasek*, a *Spiegel* egyik szerkesztője emelte ki

Gary Cooper

Mabel Normand

Jelenet a „*The Squaw Man*” című filmből

Angelesig. Itt már az elképzelt paradicsom, illatos narancsligetek, eukaliptusz- és pálmafák, bódító levegő, örökön ké é várta őket. A horizonton megnyugtató tömegével magasodott a Saint Gabriel-hegy hófódta süvege.

kodott (ugyanis „kigolyózták”, a már akkori szóhasználattal is), megalapította a Goldwyn Companyt. A sors iróniája, hogy a saját nevét viselő cégtől is távoznia kellett, egy nálánál szívósabb és kíméletlenebb vállalkozó, *Frank Jo-*

életrajzából. Soha nem talált viszonzásra érzelmeivel a nőknél.

Már első házassága bizarr fordulatok nyomán szűntett; *Bessie Ginsberg*et, akit szeretett, nem sikerült meghóditania, a hölgy inkább a már említett Jesse

„The Best Years of Our Lives” (1946)

A filmcézár (jobbra, ülve) családja és Richard Nixon társaságában (1971)

Lasky nevű színészt választotta, annak sajátos férfibáját részesítette előnyben. Goldfish – akkor még így hívták – így szerelmének nővérét, *Blanche*-ot vette feleségül, egyfajta ügyetlen pótcselekvés-ként, holott tudta, ismét nem számíthat viszonzásra. A producer első filmes sikerei után következett a válás, és elkecseregett harca, hogy lányát, *Ruth*-ot rendszeresen láthassa. Ezután hosszú és zűrzavaros viszony kezdődött a némafilmek egyik csillagával, az igézően fekete szemű *Mabel Normand*-dal. A nő többször megalázta, megszegyénítette, házasságra végül nem léptek. Másodízben a szépséges *Frances Howard McLaughlin*-t vezette oltár elé, aki iszákos írója miatt lidérces gyermekkorra, majd a homoszexuális színházi rendezőhöz, *George Cukor*-hoz fűződő ellentmondásos kapcsolata után látszólag szívesen tért meg a vagyonosodó producerrel kötött házasságba. Igaz, szexuális életük – ez nem lehetett titok filmes körökben – hamar és véglegesen tönkrement... Így vala-

mivel kevesebben irigyelték a házaspárt a Santa Monica-i tengerparton, majd a Beverly Hillsben berendezett álomvilláért.

Időközben Hollywood olyan várossá vált, amely kitalálói gazdaggá és hatalmassá tette, de amely Amerika polgáraitól gyakran ellenérzéseket váltott ki – írja Karasek. – Gyors pénzkereset, könnyű élet, hiányzó morál, ezek nem feleltek meg az átlagpolgár normáinak, ám ez gyakran csak palástot szolgáltatott az antiszemita érzületek indokaként. A filmváros érthetően igyekezett a II. világháború esztendeiben politikamentes, semleges alkotásokkal megjelenni, és különösen 1939–40-ben elkerülni azt a látszatot, mintha innen próbálnák Amerikát a Hitler elleni háborúba hajszolni. Goldwyn is óvakodott a „felesleges hullámok” keltésétől, ám karakterének ismeretéhez nem árt tudni, hogy pont és egyedül ő mégis filmet tervezett az antiszemitizmus elítélésére,

„Earth and High Heaven” (Föld és mennyország) címmel. Abban a világban, amikor gyakran elhangzott Amerikában: „Ha nem volnának zsidók, Hitler sem volna”.

Ami megvalósult: az említett „*The Best Years of Our Lives*”, amely a háborúból hazatérő katonák beilleszkedését kísérő drámák története. Azoké, akik egy világrt harcoltak, amely azután képtelen volt visszafogadni őket. A film ötlete *Frances Goldwyn*től származik, aki 1944-ben maga is egy katonafiú anyja volt, és a *Time* magazin egyik számában a hazatérők visszailleszkedési zavarairól olvasott. A forgatás is különleges körülmények között zajlott, a szüzsét *Mac Kinley Kantor* versben írt könyve alapján kellett elkészítenie *Robert Sherwood*-nak. A rendezésre *William Wyler*t, az elzászi származású művészt sikerült megnyerni, aki maga is erős halláskárosodást szerzett a háborúban, és élményeit a „*Memphis Belle*”-ben (Gyönyörű Memphis), a híres dokumentum-művész filmben foglalta össze. A rendező tiszta szívéből látott munkához, közben áthágott minden szabályt, a producer valamennyi előírását, ezért Goldwyn valósággal meggyűlölte. Több mint száz forgatási nap és a befejező munkálatok után olyan sikerfilm született, amelyet az „*Elfújta a szél*” után másodikként említene a sorban; nyolc Oscar-t kapott, köztük kettőt – példátlanul – egy mellékszereplő, *Harold Russel*.

Üzletemberekre jellemző makacsságával, konokságával, mások a különcségével magyarázták, hogy Goldwyn a „boszorkányüldözéses” ötvenes évek Amerikájában még egyszer, látványosan állást foglalt – köreiben szokatlanul: ismét politikai kérdésben. A *McCarthy*-éra ismét az addig rejtett antiszemitizmus zászlóbontásának kedvezett, a filmpárt igyekeztek „megtisztítani” a kommunistabarátok kikiáltott, akkor már halott *Roosevelt* elnök egykori szimpatizánsaitól. Már 1947-ben „kommunista” jelzővel címkézte meg Hollywoodot *J. Parnell Thomas* képviselő (akit később korrupció vádjában találtak bűnösnek), és a vádakkal néhányan hangosan szembeszegültek. Így *Humphrey Bogart*, *Lauren Bacall* és *Judy Garland*, vagy *Billy Wilder* és *William Wyler* rendezők. A stúdiótulajdonosok azonban lapítottak, és többnyire feláldozták, vagyis foglalkoztatási tilalom alá vonták a kívánt „fejeket”. Goldwyn ebben nem vett részt. Amikor még 1947-ben a filmpár akkori urai New Yorkban találkoztak a Waldorf Astoriában, kijelentette: „az ilyen haszontalanságokhoz semmi közöm”. Hidegvérét megőrizte akkor is, amikor pedig egész Amerikát a hidegháború hisztérikus láza hevítette.

Smül Gelbfisz 1974-ben halt meg, és egész élete azzal tett – mondták sírjánál méltatói –, hogy valakivé felküzdjé magát. Mondjuk Samuel Goldwyn-ná. Ez sikerült neki. De ennél sokkal többet ért el...

Voksán György

(A Spiegel nyomán)

MAGAZINOKRÓL

A természet- és állatkedvelők bizonyára észrevették, hogy az újságíróknál felbukkant májusban egy új lap, a PANDA MAGAZIN.

A szerkesztőség a lap szerkesztésén túl budapesti és vidéki programjain látja vendégül az olvasókat. A nyári szünetben általános iskolások részére madármegfigyelő, természetvédő és kutyás táborokat szerveztek. Ősszel a PANDA-KLUBOK alakításával voltak elfoglalva.

Természetesen programjaikból nem marad ki a videó, igaz, itt mint szemléltető- és ismeretterjesztő eszközt használják.

Az újságíróknál már kapható a PANDA MAGAZIN legújabb száma, amely a korábbi lapokhoz hasonlóan foglalkozik az őszi-téli természet változásaival, a természetvédelemmel, s az érdeklődők olvashatnak egzotikus állatokról, tájakról és népekről is.

A PANDA MAGAZINT fiataloknak és idősebbeknek egyaránt ajánljuk.

Tizenéves olvasóink figyelmét hívjuk fel két lapra, melyek nemcsak szórakoztatnak, hanem praktikus információkat is tartalmaznak.

Az őszi-téli szezon tinidivatját mutatja be a TINIMÓDI. Ötleket ad arra, mit viseljenek a tinik az iskolában, a munkahelyen, otthon vagy alkalmi programokon. A tizenéves lányoknak szánt divatlap új száma teljes alapruhátart is tartalmaz szabásmintákkal.

Fülnak és lányoknak egyaránt ajánljuk a HAVER című lapot. A szerkesztőség közkívánatra kibővített BARÁTOKAT KERESÜNK rovatát címlistával és 100 fényképes bemutatkozóval egészítette ki, ezzel is segítve a kapcsolatteremtést. Nem maradnak ki a lapból ezúttal sem dr. Veres Pál orvosi tanácsai, de a VÁLOGATOTT MAGANÜGYEK sem. A HAVER olvasói megtalálhatják a lapban a népszerű POPCSEREBERE rovatot is, ahol már egyre több videókezta cserél gazdát.

Új forgalmazók... Új forgalmazók...

VICO®

Ebben az esztendőben alakult a VICO amerikai–magyar vegyes vállalat, amely – többek között – film- és videóforgalmazással foglalkozik. Kétségtelen, hogy a legnagyobb magyar forgalmazók közé tartoznak, hiszen nem kevesebb, mint ezeröttszáz film jogtulajdonosának mondhatják magukat. Mint filmforgalmazó vállalat, nem kívánnak rengeteg filmet piacra dobni. Fenyő János, a cég vezetője elmondta, hogy évente 10-15 mozifilmmel fognak jelentkezni. Olyan sikerfilmeket szándékoznak bemutatni, mint a Charles Bronson főszereplésével készült „Bosszúvágó 4.” és az idén készült „Kinjite” és a „Murphy törvénye”. Magyarországon alig ismert sztárok is megjelennek majd a VICO forgalmazásában a magyar mozikban, például Michael Dudikoff vagy Jean-Claude Van Damme. Dudikoff az „Amerikai nindzsa” című sorozat főszereplője (a legutóbbi epizód nyár végén jelent meg a nyugat-európai mozikban, és az elképzelések szerint itt is hamarosan látható lesz), és ő játszott a „Platoon Leader”, valamint a „River of Death” című, igen sikeres akciófilmekben. Van Damme pedig a „Bloodsport”-ban tűnt fel, a VICO a „Cyborg” című filmjét fogja forgalmazni. Tehát elsősorban nagy közönségsikerre számot tartó amerikai filmek bemutatását tervezik.

Igen érdekes módon kívánják bővíteni a videópiacot. Havonta legalább tíz, meglehetősen új és sikeres filmet jelentetnek meg, amelyeknek valamennyi jogával rendelkeznek (home, vetítési, eladási, kábel-tévé stb.). A gazdag kínálatban megtalálható mese-, kaland- és erotikus film egyaránt.

ben leginkább kedvelt módon, szinkronizálva lehet kölcsönözni. A cég közeli tervei között szerepel egy saját szinkronstúdió megnyitása.

Az 50 százalékból magyar, 50 százalékból amerikai érdekeltségű VICO-nál jóval szerényebb célokat tűzött maga elé a NOVUM videókölcsönző szervezet. Bár van forgalmazási joguk, mindeddig nem vállalkoztak arra, hogy saját filmet dobjanak piacra. Megtalálható viszont náluk valamennyi magyarországi forgalmazó legtöbb filmje (így a MOKÉP, a Televideó, a Hungarvideó, sőt eladásra a VICO tíz filmje is; egyedül az Intervideóval nem sikerült eddig megegyezniük). A NOVUM árai lényegében reálisak, hiszen tagsági igazolvánnyal 125 forintért lehet kikölcsönözni egy napra bármilyen amerikai filmet, míg a szocialista országok termése 75 forintba kerül. Letéti díj nincs.

Az üzletben nincs túlságosan nagy forgalom. A boltvezető szerint különösen a Hungarvideó filmjei kelendők, így a gyerekfilmeket számító „Punky Busters”, a „Gyilkossá válni” című krimi, a „Vámpírok éjjele”, amely címmel is jelzi, hogy vámpírfilm, valamint az „Angyalok dűhe”, amely könyvalakban is megjelent. A MOKÉP filmjei közül is az amerikai produkcióknak van igazán sikerük. Még a viszonylag színvonalas alkotások közé tartozik a „Menekülés New Yorkból” című John Carpenter-mű (amelyet a fekete piacon „New York 1997” címen lehet megtalálni), a „Kegyetlen utca” és az „Egy bizonyos örület” című bűnügyi filmek.

A NOVUM kiadó tehát nem bővíti a kölcsönözhető filmek számát, hanem kizárólag összefogja a más kiadók által már előzőleg forgalomba hozott filmeket. Mindenesetre nem haszontalan feladatra vállalkoztak, de nem túlságosan új megállapítás, hogy a néző minél újabb filmeket szeretne látni, a NOVUM filmjei pedig – döntő többségében – legalább öt éve készültek.

G. L.

Új forgalmazók... Új forgalmazók...

Kacsék és

Kabos és Kibédi. Élő legendák, K. und K. von Révay utca. A pesti humor koronázatlan királyai és császárai, a két utolsó mohikán abból a társulattól, amelyet egykoron olyan nevek fémjeleztek, mint Kellér Dezső és Darvas Szi-lárd, Alfonzó és Halmai Imre, Komlós Vilmos és Herczeg Jenő, Salamon Béla és Benedek Tibor, valamint a Kazal-Kabos-Kibédi trió.

A közös nevező ezúttal nem a Vidám Színpad és a humor, hanem valami más. Nevezhetjük bár szerelemnek, szenvedélynek, esetleg tébolyának, mániának, hobbinak vagy éppen kikapcsolódásnak – a lényeg ugyanaz: hűséges alattvalóként szolgáljuk. A kényúr neve: videó.

Kabos László videófelszerelése egyedülálló az egész világon. A kitűnő komikus szerint egy Panasonic készülékből, egy felvevőből és néhány tucat kazettából áll, de ebben még nem volna semmi különös. Az apparáthoz szorosan hozzátartozik *Urbán Erika* művésznő is. Ugyanis ő tudja működtetni az egészet.

– Bekapcsolni én is tudom – dicsekszik el kivételes technikai felkészültségével „Kiskabos” –, de minden egyébhez csak Erika ért. Azon talán nem ártana elgondolkodniuk az Intertourist illetékeseinek, hogy nem illenek-e ennyi dollárért lefordíttatni a használati utasításokat magyarra. Nem biztos, hogy mindenki beszél angolul vagy franciául, s erős a gyanúm, hogy a vevőkör nem Los Angelesből vagy Párizsból kerül ki. Egyszer kellene csak magyarra átültetni, s úgy odaadni a kedves analfabéta vevőnek. A készülék egyébként isteni, mindent tud, csak mi nem tudjuk, hogy valójában mire képes. Legalább negyven bigyó van rajta. Nem mindenki Kibédi Ervin, hogy az összes gombról tudja, mire való. Igaz, a prospektusban minden le van rajzolva, hogy a hülyék is megértsék. De ha ilyen egyszerű volna az egész, akkor úrhajót is lehetne vezetni kottából.

– A programozás az én feladatom – veszi át a szót Urbán Erika, aki nemcsak a színpadon, hanem a szép, szabadság-hegyi otthonban is állandó partnere Kabos Lászlónak. – Egy cseppet sem bánkodom amiatt, hogy csak a magyar 1. és 2. csatorna, valamint a szovjet tévé műsorai között válogathatok. Bár a hegyen lakunk, de egy „vályúban”, s így se a cseheket, se Bécsét, se a műholdas adásokat nem tudjuk fogni. Annál jobb. Különben állandóan csak a tévét néznénk, nekünk a „szemrágógumiból” ennyi is elég. S nem azért mondom, de az oroszok még jóval éjjél után is isteni koncerteket, revüket adnak. Imádom a rajzfilmeket, a „Tom és Jerry”-t, valamint társaikat, úgy ülök a készülék előtt, akár egy hatéves kölyök. Minden mennyiségben jöhet Barbara Streisand, a további kedvencek: Monica Vitti, Dustin Hoffman és Jack Nicholson. De valamennyi kazetta közül a legkedvesebb számomra a „100 sztár” című amerikai összeállítás, amelyet az öreg színészek megsegítésére készítettek, s énekel, táncol benne az összes létező csillag. Akad olyan is, aki csak kijön és meghajol. Viszont nem a világom a horror, s a pornó is utálom. Főképp, mert többnyire német szöveggel készül, s a legizgalmasabb részeknél azt mondják: Ja! Warte! Ich Komme!, mintha egy munkatáborban lennénk, s nem az ágyban.

– És Kabos Lászlónak mi a véleménye a pornóról?
– Utálom – mondja mély megvetéssel hangjában –, hiszen. Egyébként Erikával szemben én nagy videóőrült vagyok, ha kölcsönanyagom van, hajnali négyig is elnézegetem. Friss házásoknak nem aján-

Vidám videóósok a Révay utcából

lom a műfajt, mert néha még családi élet helyett is ezt csinálja az ember. Igaz, kevésbé fárasztó.

– A magam részéről az akciófilmeket szeretem a legjobban, amelyekben kevés a duma. Szívesen nézem a második világháborús filmeket is, egyrészt, mert már nem vagyok ott, másrészt, mert jóleső érzés látni, ahogy verik a fasisztákat. A színház tévésorozatában is gyakran tekintünk meg hasonló produkciókat. Főleg Csala Zsuzsi kedveli, amikor én halálra izgulom magam. Valahányszor megjelenik a képernyőn egy rohadt náci, mindig megszólal: Ez egy nagyon rendes ember. Engem ugrat. Én meg mindannyiszor ránézek, mint egy hülyére: Ezt komolyan gondolod? Állandóan behúzza a csöbe. De ugyanezt csinálja a krimiknél is, ahányszor előkerül a gyilkos, nem mulasztja el megjegyezni: Juj, de rendes ember!

– Bár a főműsorok akkor mennek, amikor mi a

színházban dolgozunk, azért alig maradunk le valamiről. A híradókat még elcsípjük odabent, a Napzárta pedig már haza is érünk. Ez talán a legváltozatosabb műsor. Minden nap mást mondanak. Ugyanazok a politikusok.

– Egyébként nem vagyok megszállott gyűjtő. Jobbára csak kölcsönzők, Verebély Iván a legnagyobb házi szállítónk. Inkább csak a közös tévéfelépéseink vannak meg, a filmjeim, riportok a stúdióban, kitüntetési tudósítás, néhány régi amerikai musical, s persze a családi felvételek. Magda nővérem legutóbb kétórás anyagot vitt magával Ausztráliába. Ezeknek rendezője és operátora is én voltam. Van egy autófókuszos kamerám, csak meg kell nyomnom a gombot, a többi már megy magától. Tudom, hogy vannak kollégák, akik a munkájukhoz is használják a videót. Elmondanak valamit, azután visszanézik. Én viszont nem szeretem a tükörben

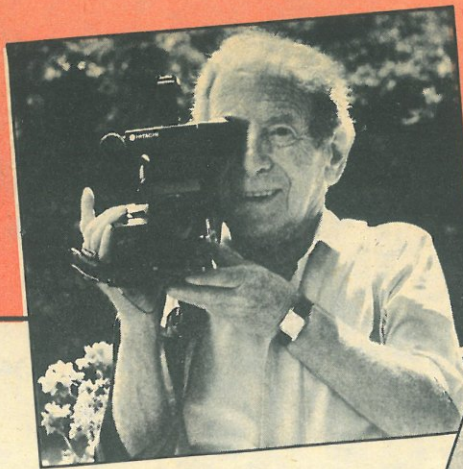
Sanyo

való művészetet. Az már iparosság. Belülről kell jönni, az aznapi diszpozíció szerint. Isten őrizze, hogy néha lássam, amit csinálók.

Előben mintha mostanában kevesebbet látnánk a képernyőn, szakítom félbe a monológot.

– Oszintén szólva ezt én sem értem. Alig vagyunk már néhányan – minek szerénykedjek –, nagy nevetetők, akik még élünk. Nézem a „Szinészek a porondon” című műsor kazettáját, szegény Kazal Lacit, Alfonzót és a többieket. Alig maradtunk néhányan, azokat meg mintha elfelejtették volna a szerkesztők. Új klikkek működnek. Pedig bármerre is járok az országban, megszólítanak az emberek: miért nem lehet magát látni? Talán nem vállal? Ilyenkor azt szoktam válaszolni: Nem erről van szó. Nem én nem vállalom – engem nem vállalnak. Ugyanakkor külföldön élő magyarok mesélik, hogy szerte a világon árulják azokat a videokazettákat, amelyeken nemcsak játszom, hanem szerző is vagyok. Ezekért bőven járna nekem jogdíj, de még egy huncut centet nem láttam. Mikor leszünk már végre valóban jogállam, hogy az ember megkap-hassa a járandóságát?! Egy darabig aligha lenne valutagondom.

Kibédi Ervinre akár egy egész iparág épülhetne, hiszen kevés olyan technikai újdonság akad – a sakkautomatától kezdve a fényképezőgépen át a videóig –, amelynek első hazai fogyasztói között ne szerepelne a kesernyés hangú komikus és poéta. Ennek mértékét így fogalmazza meg: – Az embernek mindig is az volt a vágya, hogy megörökítse az elmúló időt, az elrohanó pillanatot. Erre remekül megfelel ez a technika. A színpad elmúlik az emberrel együtt, s a versek sem az örökkévalóságnak íródnak. A technika fejlődése lehetővé tette a pillanatot megőrzését, bár a nagy felfedezéseket először mindig a hadiiparban hasznosították. A lézervényképezőgépet tízezer dollárért árulták tíz évvel ezután, hogy a haditechnikában elunták. Már az elnevezése se jó, hiszen fény se kell hozzá, és optika nélkül dolgozik.

Fotó: Szegő Erika

– A mozgóképpel a keskenyfilm jóvoltából barátkoztam meg, valamennyit kipróbáltam, mindig jött újabb típus, míg végre megfenekelett. Ekkor robbant be – hál' Istennek vagy inkább sajnos? – a videó. A VHS-sel kezdtem, most nyolcasom van, akkora, mint egy magnókazetta. Időközben rájöttem a gyárak trükkjére. Pontosan tudják, hány ilyen hülye megszállott akad, mint én. Itt van például a Matsushita-cég. Külön királyság Japánban. Megkérdezi az öreg fejedelem a mérnöki teamtől: Na mi újság, fiúk? Azok bemutatják a legújabb gépet, ami mindent tud? Tíz funkciója van. No jó, mondja erre Matsu papa, leveszünk belőle kilencet. Amikor már nem fogy eléggé, ráteszik a kettést, s így etetik a vevőt egészen a tízesig.

Az ám, de ezzel a riválisok malmára hajtánák a vizet – vetem közbe. Kibédi csak legyint:

– Egyik gyárnak sem érdeke letörni a piacot. Olyan ez, mint a politika, csak nagyobbban. Akár a horgászok, először bebetetik a halakat. Holló a hollónak nem vájja ki a szemét. Bármennyire is így van, most tértem át a Sony 8-asra. Kisebbség a képfórmátum, sűrűbb a képfelbontás. Először 120 ezer pont-ra bontották, a szerencsétlen vevő nem tudja utolérni saját magát, ma már 420 ezernél tartanak. Türelmes a kép, akár a legjobb Nikoné. De megint kitoltak a szerencsétlen kuncsafttal, mert kitalálták a VHS Supert, ami valóban szuper. Azt szeretném még megérni, amikor akkora lesz, mint egy cigarettatárca, és tökéletes képet ad.

A megvalósult tökély esetén vajon miket nézne szívesen? Egyáltalán mire használja a felszerelést? Gyanítom, hogy nem a hagyományos videózás megszállottja.

– A videó segítségével át tudtam menteni az egykori celluloidszalagokat. Pattogzottak le, már a

hang se volt tökéletes, de hát megmaradtak a felvételek anyámról, ifjúságomról, a kutyáimról. Hogy ez meddig tart, nem tudom. Idővel biztos ezek is elhalványulnak majd, akárcsak az egész élet.

– Nem akarok nagyképeűnek látszani, de a hagyományos, ha úgy tetszik, az asztali videózást nem művelem. Még a vasfüggönyös korszakban, amikor nagyon el voltunk szigetelve, az első videó bűvöletében vagy fél évig rendszeres fogyasztója voltam a gengszter- és horrorfilmeknek. De túl egyiküknek találtam ezeket, a klippekről nem is beszélve. Nálam a hagyományos videózás annyit jelent: felveszek valamit, majd archiválom; van már jó néhány fióknyi kazettám. Főleg állatokról, mert én egy bogarászó ember vagyok. Megvan például az is, hogy miként keltek ki a tojásból a kis pinytyek. Ezt persze csak az tudja értékelni, aki próbálkozott hasonló felvétellel. A minap tévések jártak nálam, s rögtön azt kérdezték, hogy fognak viselkedni az állataim? Mire viselkedtem: Ti hogy fognak viselkedni? Mert ők állandóan rohannak, itt pedig le kell ülni, s ki kell várni, hogy beszéljen a papagáj, fűtyüljön a kanári. Pláne, ha idegen van. Olyanok, mint a gyerekek, nem hajlandóak produkálni. Pedig a papagájom nyolcvan szót tud, mondatokban beszél, enni, inni kér, de legfőképp a Sárkány névre hallgató húszcentis Yorkshire-terrieremet egzecíroztatja.

Miután Kaboséknál is szóba került, itt sem akarom elhagyni a kérdést: szerepel-e Kibédi Ervin szakmai kellékárában a videó?

– Nagyszerű színészek már akkor is voltak, amikor a videót még nem fedezték fel. Ettől még senki nem lesz jobb színész, de nagyon hasznos lehet visszanezni egy-egy produkciót, mert sok hibára rájön az ember. Reinhardtnek nem hiányzott a videó, de a mai rendezők többnyire el vannak foglalva a saját koncepciójukkal, nem érnek rá még a színészre is figyelni. Nekem rendezőpótló a videó, bár a szereptanuláshoz nem használom.

Befejezésül megintcsak a sztereotíp kérdés: saját videokazetta?

– Nem jelent még meg sajátom, talán majd ha jön egy másik tévé. Konkurencia nélkül csak a bennfentesek kapnak lehetőséget. A Haccsek és Sajótól a mindenkori rendszerek kultúrpolitikai vezetői finctorognak. Komlós Vilmos és Herczeg Jenő egykori produkciójára ráhúzták, hogy kispolgári, akkor azért tiltották. Előfordult, hogy a fölülről jött vétó miatt spanyolnak álcázták magukat, sombrero-t nyomtak a fejükbe, és harsány *buenos sz nocsesszal* köszöntötték egymást. Persze a poénok ugyanazok maradtak. Szegény Hlatky Apival a hatvanas években letiltott bennünket a Zöldfa étteremben egy tanácsi elvtársnő, mondván, hogy ez egy fasiszta műfaj. Ugyanahhoz a műsorhoz néhány nappal korábban a Béke Kupolában gratulált Sarlós István, aki akkoriban a Fővárosi Tanács elnöke volt. Haccsek és Sajó a népé. Ezért tuti és örök. Hiába halálra ítelt műfaj, eddig még nem sikerült fölakasztani.

Kárpáti Tamás

TÖRPEHARCSA, KÉPMAGNÓ ÉS A FONTOS PILLANATOK

Haynal Rudolf 1942-ben született Pécsen. Budapesten, a Toldy Gimnáziumban érettségizett. Népművelés-könyvtár szakot végzett a szombathelyi Tanárképző Főiskolán, majd népművelőként dolgozott.

1971-ben elhatározta: ötvös lesz. Ettől az évtől svájci és olaszországi műhelyekben tanulta a mesterséget.

1976-ban az Egyesült Államokba költözött. Megérkezésének évében – Beverly Hills-i kiállításával – elnyerte Los Angeles város művészeti nagydíját. A Los Angeles-i Olimpiai Játékokkal egy időpontban zajlott Művészeti Világfesztiválon a világ tíz legjobb falirelief-készítőjének kiírt díjai egyikét neki adományozták.

Főleg nagyméretű munkái révén ismert. Az Egyesült Államok történetét ábrázoló, kétrészes, egyenként 2x3 méteres falimuráját a San Francisco-i Igazságügyi Palota vörösmárvány előcsarnokában állították fel.

Rendhagyó beszélgetés Haynal Rudolf-fal

1.

Először is kérdésem van. Nem riportalanyomhoz, hanem a Tisztelt Olvasóhoz. Két egyszerű, mondhatnám, naiv kérdés.

Az első: *mivel lehet verset írni?* Négy választ tudok elképzelni. Az első, amikor a megkérdezett visszakérdez (jog- gal): miért kérdez ön baromságokat? Aztán szépen sorban: tollal, ceruzával. Majd némi gondolkodás után: írógéppel.

Második kérdés: *mire lehet verset írni?* A visszakérdező: Mért nem tünsz a fenébe, édesapám? (A változás: közvetlenebb lett a hangnem. Letegezett.) A vissza nem kérdező válaszoló kissé összehúzott szemmel, igaz a boldog tudatában veti oda: papírra.

Tegnapig – mondom én. Tegnapig volt ilyen egyszerű az élet. Tollal, papírra. Leülsz, írod. Kész. Tegnapig.

Mától minden másképpen van. Ma találkoztam Haynal Rudolf-fal. Versekét ír. Kalapáccsal. Vésővel, pontozóval. Rézlemezre. Igen: *réz-versek* Kaliforniából. Lúktet a csillogó anyag: egy magyar ember szíve Amerikában. Halak, emberi kezek, madarak, levelek. Pompázatos tollazatok, szigorú csőrök. Vizek, hajók. Egy kócos Napocska. Kalapálás hangzik az éjszakában San Joséban, a Via De Los Reyesen. Haynal Rudolf verset ír.

Ezekben a rezekben a természet, az urbanizáció: Kalifornia. A 2400 kilométeres tengerpart. Los Angeles 160 kilométer hosszú főut- cája. A mammutfenyők, melyeken utak halad- nak át... Csak aki áthajtott már egy mam- mutfenyő törzsén, az tud ilyen rezeket dom- borítani. Ez a közhelyszerű igazság.

Tanulság: mátol nem kérdezek fölősegesen. Mivel meg mire lehet verset írni? Csak a fon- tos kérdéseket szabad feltenni.

2.

Tavaly Amerikában megtanul- tam, mi a pontosság. Másfél percer késtem, és a szenátor, aki házában fogadott, már rak- ta a fejére walkmanje hallgató- ját, és indult füvet nyírni. Fele- sége pedig éppen a nekem szánt kávént öntötte bele a mo- sogatóba. Gondolták: ügyse megyek. Pedig csak másfél percer késtem.

Ezzel a kellemetlen emlékek fejében, igyekszem hajszálpontos lenni. Három éve megvan az óráim, most jövök rá: nincs rajta másodpercmutató. Egyelőre ez a legnagyobb

problémám. Mindegy, pontban a megbeszél- tiz órakor (délelőtt) becsöngetek. Haynal Ru- dolf megjelenik az ajtóban. Fapapucsban és igen szép, csillogó, Christian Dior fürdőkö- penyben. Nézem: nincs a fején walkmanhall- gató. Megnyugszom.

– Ül le, mindjárt átöltözöm. Elmegyünk a Lehel piacra. Most telefonált az egyik have- rom, hogy ott lehet törpeharcsát kapni.

– Igen, de én az interjú miatt jöttem...
– Persze, de szereted a halászlevet, nem? Veszünk egy kis halat, csinálók egy klassz ha- lászlevet. Megesszük, és beszélgetünk. Tudsz filézni?

– Tudok.
– Akkor segíthetsz is, ha van kedved.

Persze hogy van kedvem. A most következő beszélgetés halpucolás, halászléfőzés és -evés közben és után zajlott. (1989 nyarán – A szerk.)

3.

– *Miért fontos egy Amerikában élő magyar származású ötvös- művésznek, hogy videója le- gyen?*

– Sok mindent válaszolhat- nék. Leginkább azért, mert nem szeretek utazni. Utálok bő- röndből élni. A tévé meg el- megy nekem a világ legrejtettebb zugaiba, és odahozza az orrom elé. Ha felveszem videóra, annyiszor nézem meg, ahányszor akarom. De ez csak egyetlen változat a válaszaim közül.

– *Mire tudod használni mint művész ezt az eszközt?*

– Amerikában a művészet és az üzlet kicsit közelebb van egymáshoz, mint például Ma- gyarországon. Úgy értem, hogy ott nem szen- vedni kell, hanem eladnod magad. Ebben segít nekem nagyon sokat a video. Felveszem pél- dául egy kazettára a tévészerepléseim klipesi- tett változatát, közvetlenül utána pedig né- hány legújabb munkámat. Ha jön a megrende- lő, más dolgom nincs, mint megnyomni egy gombot.

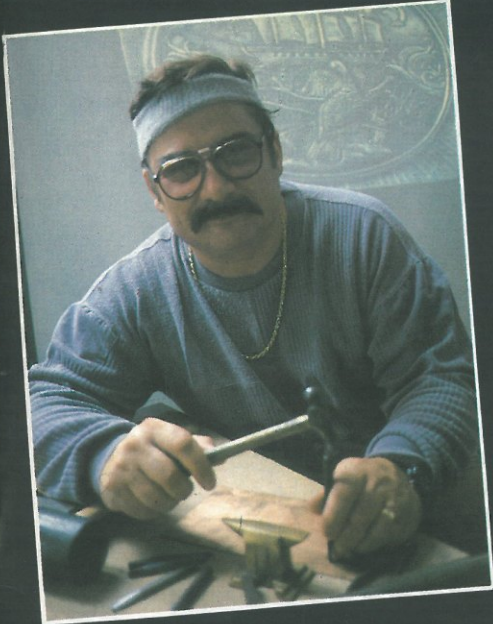
Ez az egyik. A másikhoz erősen vissza kell menni az időben. Amikor én 1971-ben Sváj- cban meg Olaszországban *Giuliano Battisti* műhelyeiben tanultam az ötvösséget, bor- szasztó sokat szenvedtünk, a mester is meg én is. Millió olyan fogás van ebben a szakmában, amelyet roppant nehéz ellesni, megtanítani. Éppen ezért támadt az az ötletem, amikor ide- haza kezembe került a VHS magazin néhány száma, amelyekben ilyesmiről volt szó, hogy ha visszamegyek Amerikába, csinálók egy

olyan iskolát, ahol a videó segítségével taní- tom meg a növendékeket a szakma mesterfo- gásaira. Profi kamerák és operatőrök kellenek a dologhoz, és pillanatok alatt olyan titkokat lehet kazettára venni, amelyek évekig nem tudnának „szabad szemmel” ellesni.

– *Mióta vagy Magyarországon?*
– Május 30-án egy hatrészes, Amerika törté- netét ábrázoló relief-sorozatokat avatta fel az itteni Amerikai Nagykövetségen Mark Pal- mer nagykövet. Ekkor érkeztem haza. Szept- emberig maradok. Most jöttem meg a szerszá- maim, fogok dolgozni is itthon.

– *Kanyarodjunk kicsit vissza a videóhoz. Mi- lyen berendezéseid vannak otthon?*

– Annyit bocsátanék előre, hogy én egy olyan országból jövök, ahol ha egy nagyobb magazint előfizetsz, mondjuk, fél évre, kapsz egy kis fekete-fehér televíziót, vagy egy tele- font, amellyel vezeték nélkül telefonálhatsz. Tehát a technikának és a tömegeknek maxi- málisan közük van egymáshoz. Én viszont – minden nagyképűség nélkül mondhatom – nem a tömeget képviselem a sztereó videóbe- rendezéssel. Egy tizenötezer dollár értékű, több márkából összetevődő audió-videó rend- szert használok. Audióban főleg nagy a spekt- rum, hallani kell, hogy mit választ az ember. Én a Sonyt választottam. Van egy szériájuk, amit az ES jellel látnak el. Ez a csúcs. A legjobb minőségű alkatrészekből, kézzel rakják össze. Öt év garancia van minden egyes darabra. Ná- lam az „erőmű” a Sony ES erősítője, ami 250 Wattot tud csatornánként. Ha nagy ritkán hanglemezt hallgatok, azt Dual lemezjátszóval teszem. Van aztán még egy graphics equalize- rem, tulajdonképpen hangszínszabályozóm, ami Audiotechnika márkájú. Ebbe beépítettek egy úgynevezett rőzsaszín hanggenerátort, ami állandóan méri a szoba akusztikai viszo- nyait, és ennek megfelelően egyenlíti ki a han- got. Van még egy Yamaha DSP-100-as digitá- lis hangprocesszorom, ehhez csatlakozik 2 da- rab 80 Watos erősítő, és 4 extra hangfal. Ez egy olyan hangkomputer, amelybe a világ nagy katedrálisainak, diszkóklubjainak, koncertter- meinek, dzsesszklubjainak, operaházainak, szabadtéri rockstádionjainak akusztikai para- métereit programozták be. Van tehát egy me- nű, és kiválasztom, hogy a kölni domból vagy a Metropolitanból akarom-e hallgatni Pava- rottit. Az egész rendszerhez egyetlen táv- irányító van, amellyel közel 140 funkciót tu- dok irányítani.

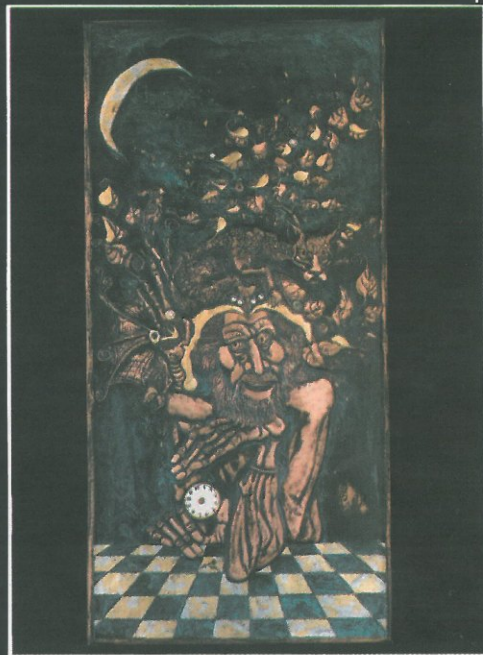

2.

3.

1.

1. Idő (Tanulmány Szász Endre festménye után. Anyaga: réz, patina, arany, ezüst, zománc, 4 karátos szintetikus gyémántok, smaragdok, rubinok. Méret: 60 x 150 cm.)

2. Oroszlános Kapu (Szász Endre Beverly Hills-i házának bejárata.)

3. Neptun (Anyaga: réz, patina, arany, zománc. Mérete: 90 x 180 cm.)

4.

– Többször torkomon akadtak a csodálkozástól a szálkák, amíg ezt elmondtad. Úgy tűnik, profi videó-audió rajongó vagy. Ennyire fontos egy ötvösnek, aki viszont amatőr, a technika?

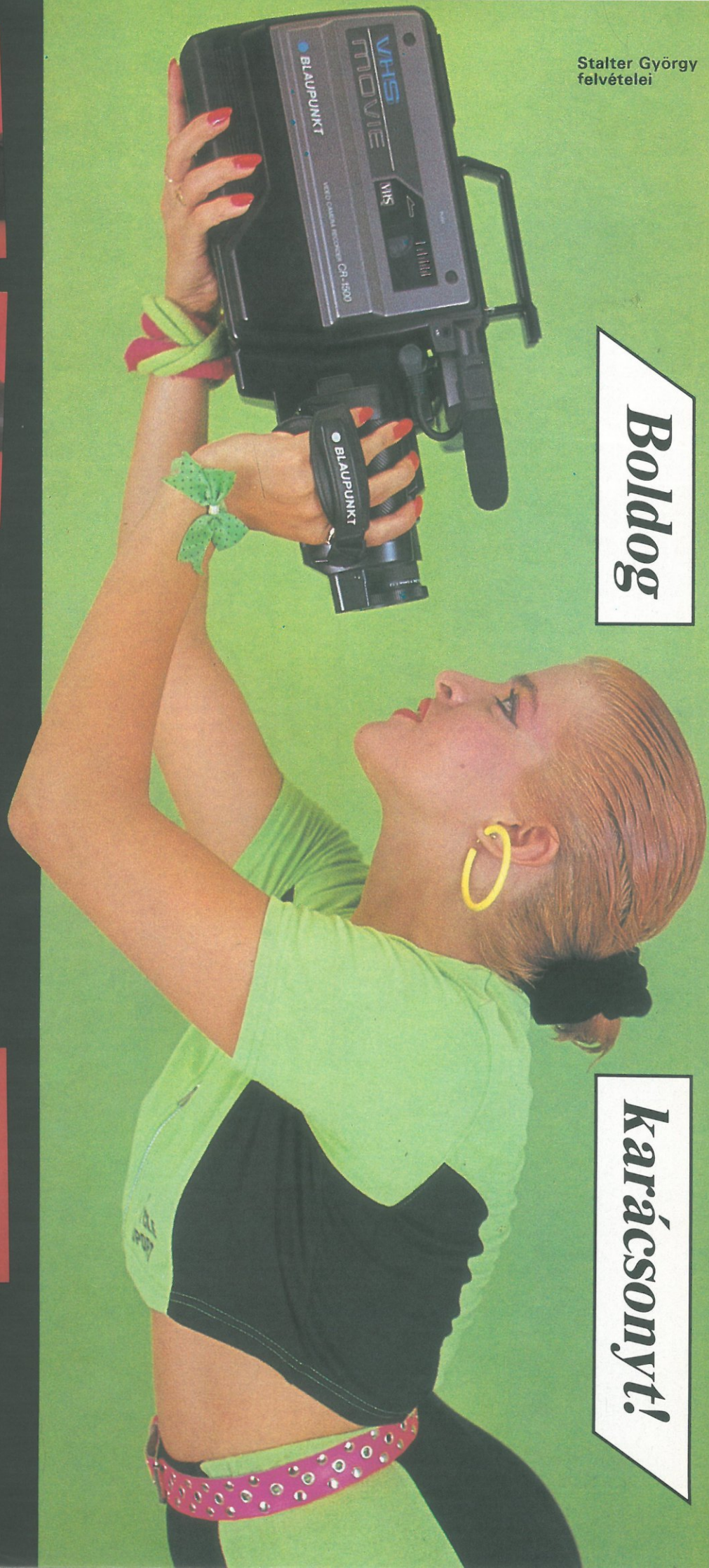
– Egyáltalán nem ez a fontos az életemben. Segít az alkotásban, frissen tart lelkileg, szellemileg. Azokat a pillanatokat, melyek fontosak az életemben, én nem is látom. Arra gondolok, amikor hazamegy valaki az egésznapos munka, a másfél-órás autópálya-forgalom után, kimerülten, fáradtan, és ott lóg a nappalijában egy réz, amit én domborítottam. Nos, hazamegy, kivesz egy sört a hűtőből, és leül a fotelba, szembe az én rezemmel, és én mesélek neki azzal a rézzel. Látod, ezek azok a pillanatok, melyek létrehozásában nagyot segítenek nekem az audió meg a videó.

Karácsondi Imre

Stalter György
felvételei

Boldog

Karácsonyt!

Rejtvény Rejtvény

VHS 1989/6.
Nyereményszelvény

●	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	
10																	
11																	
12																	
13																	
14																	
15																	
16																	
17																	
18																	
19																	
20																	
21																	

Az olasz típusú keresztrejtvény 21 vízszintes és 17 függőleges sorból áll. 74 fekete kockát kell elhelyezni a rejtvényben, amelynek megfejtése után Rudyard Kipling Mélytengeri kábelek című versének egy szakaszát kapják, Szabó Lőrinc fordításában.

VÍZSZINTES

1. égitestek megfigyelésére emelt épületek
2. egymás mellett vagy mögött helyezkednek el – csapadék – péksütemény – effektív villamos töltés
3. bálványoz – éktelen mennybolt! – eszes
4. Tokaj Kupa – hosszúság – üt – ránehezedik – makacs ellenszegülés
5. grúz királynő volt (1184–1213) – hosszú magánhangzó – GU – von
6. kérdőszócska – beiktató – tejet varázsol elő – térfogat rövid
7. méter – fűrtös felsőkabát – liter – stroncium – svéd gépkocsijelzés – étel-ízestítő
8. szúrós gyomnövény – csíkos állat fele! – halkán közöl
9. futómadár – Tudományos Ismeretterjesztő Társulat – ... de Janeiro – filmszínház régiesen
10. becézett férfinév – házsártos öregasszony – barnás szőrű ló
11. ígeköltő – Robin Cook – célba ér – előfordul
12. a hét egyik napja – enélkül nincs felépítmény – idő – azonos korú testvére
13. Biztonsági Tanács – a moabita

- Ruth sógornője – XX. század második felében kezdődött! – lángoló
14. becézett női név – finnugor nép – jereváni lakos
15. kén – holdkomp rövid – idegen tagadás – évszak – matéria
16. esés – egyenlet megoldásaként kapott szám – sugár – római 6
17. idény – idő – geometria – üzen érte, régiesen
18. lásd! – angol asszonynevek előtt áll – csen – török gépkocsijelzés – molekulasúlynyi anyag
19. dúsgazdag ember – erbium – Munkaügyi Minisztérium – lendület
20. vándorkő jelzője – éra – MGA
21. Kölcsönös Támogatási Alap – liter – vonat jár rajta – gumiszálon lógó labda – foszfor

Új évfolyamunkban új típusú rejtvényekkel jelentkezünk!

FÜGGŐLEGES

1. a megfejtés első része
2. főzeléknövény – talizmán – ibolyántúli – nem használ
3. pusztít – szaporításra nevelt liba – átmérő – mór fejedelmek granadai palotája
4. római 50 – kimegy a divatból – becézett női név – új-zélandi város
5. kék virágú, rostjéért termesztett növény – Marokkó fővárosa – ár – náma rév! – newton – Salgótarjáni Bányász
6. a megfejtés második része
7. gyíkserű állat – rövid sóhaj – névutó – portugál város – albán pénz
8. római 5 – vés – legfelsőbb, rövid – TBA – urán – angol utópista volt (1478–1535)
9. végtag külön mozgatható része – farad – Space Shuttle – nemzetközi mértékegység
10. fiatal – Nemzetközi Űrhajózási Szövetség – röntgen – szíriai gépkocsijelzés – mega – neutron
11. a megfejtés harmadik része
12. General Motors – zéró – svéd váltópénz – asztácium – óvórendszabály – ilyen állat a macska!
13. Az élet... (Calderón színdarabja) – nitrogén – Belügyminisztérium – női név – nukleon – zokog
14. jam fele! – vitéz – fényelnyelő ásvány – ÉNR – metil – méter
15. óra rövid – állatlakás – kredenc – mindenféle
16. kötet – a megfejtés negyedik része
17. mázsa – ciklus – szerszám – átmérő – személyes névmás – amerikai közgazdász – sugárzó égitest

A helyes megfejtést kérjük levelezőlapra beküldeni szerkesztőségünkbe 1989. december 31-éig. A levelezőlapra ragasszák fel az oldal sarkán lévő nyereményszelvényt is! A helyes megfejtést beküldők között 5 db videókazettát sorsolunk ki, és a nyereményeket postán küldjük el. A helyes megfejtést januári (1990/1.) számunkban közöljük.

Megfejtés az előző számból:
Így történt, majd a Neprendszer bezárta Csupa kristály kapuboltozatát S elvágta az Aniara űrhajótól A Nap köldökzsinórját, ígéreteit.

T. J.

MŰHOLDAS VÉTELRE IS ALKALMAS,

nagyközösségi
kábeltelevíziós
rendszerek
közterületen
lévő
alépítményeinek
tervezését,
kivitelezését
vállalja,
a Balaton
Mezőgazdasági
Szakszövetkezet
25. sz. részlege.

Telefon: 1759-175
vagy 1757-533/641
vagy 642 mellék.

Az alépítmény-hálózatra
kifejlesztett rendszert
tudunk biztosítani, melyet
a Posta is elfogadott.

Rejtvény Rejtvény

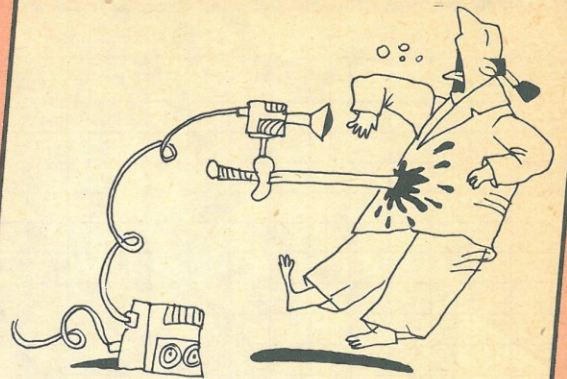
KAMERA-

HIHETETLEN TÖRTÉNETEK I.

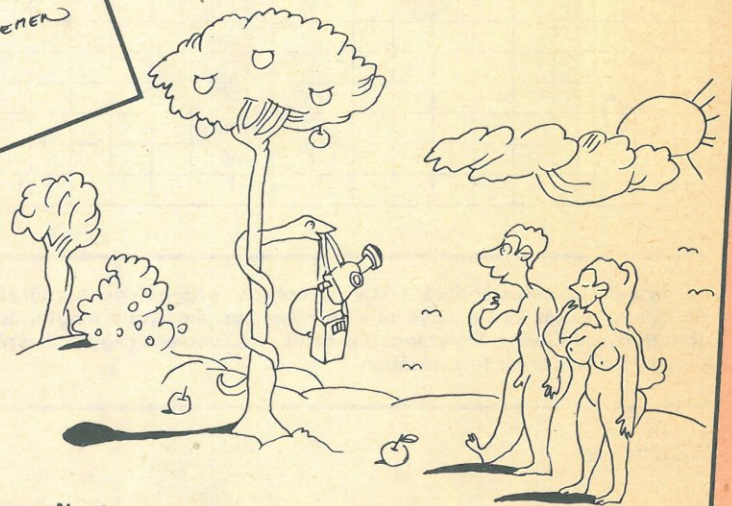

- A madarak életéről készítünk természetfilmet!

MADE IN JAPAN

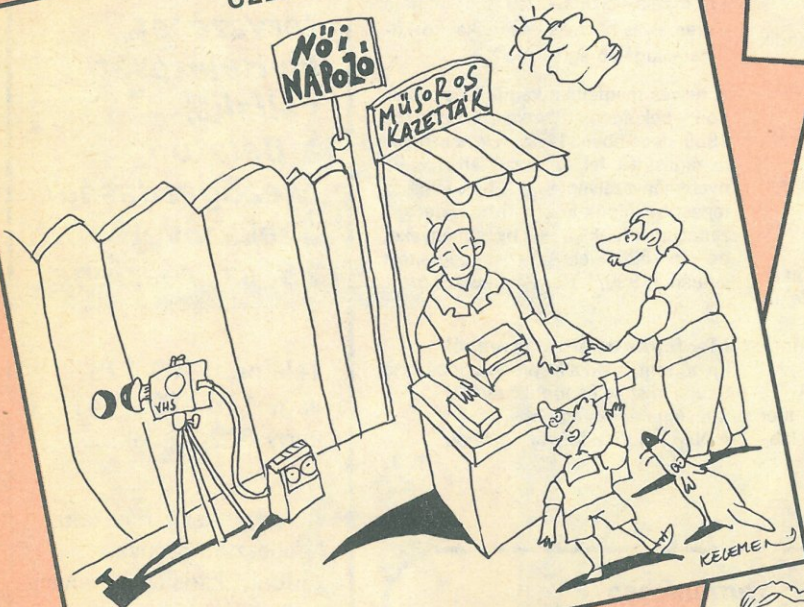

KISÉRTÉS

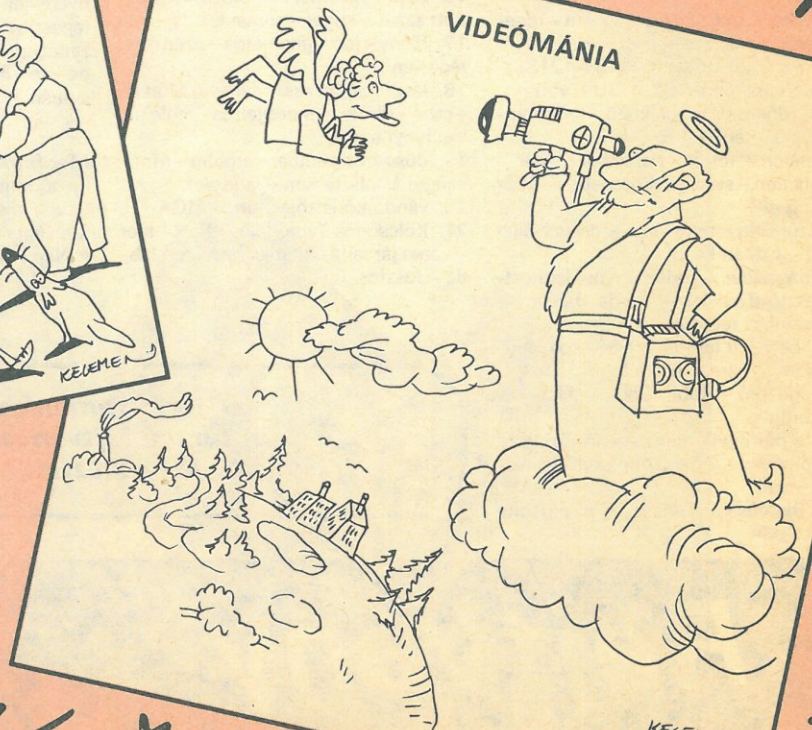
- Na, és az alma helyett mit szólnátok egy VHS-szethez?

ÜZLETEMBER

Kelemen István rajzai

VIDEÓMÁNIA

SZTORIK

HIHETETLEN TÖRTÉNETEK II.

- Csíz!

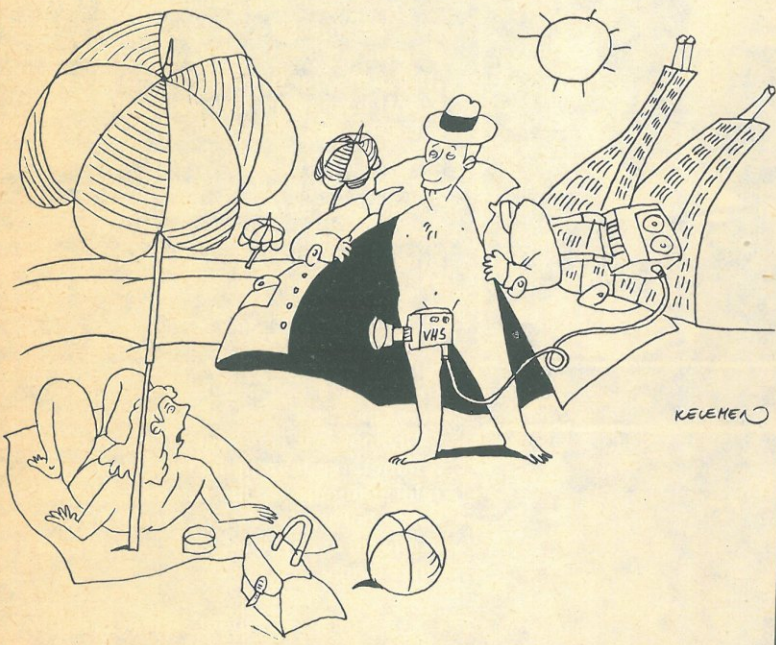
KELEHEA

TERROR

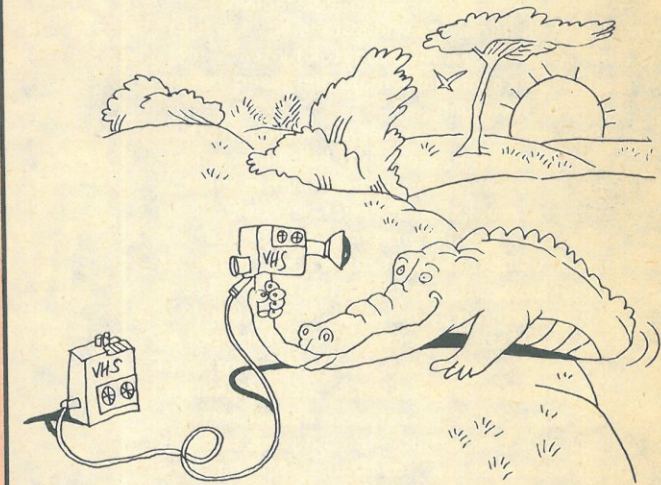
KAMERA-

VIDEÓKÉJENC

KELEHEA

EKSEN!

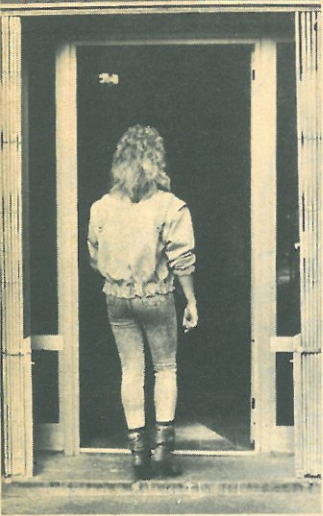

HIHETETLEN TÖRTÉNETEK III.

- A felvétel alatt a látogatás szünetel!

SZTORIK

Sötétbe burkolózt a város, a zaj már csak távolabbról, a körút irányából hallatszik. Itt, a Duna mentén, a jó öreg Lipótvárosban egy-egy hangfoszlány zavarja meg a csendet, amikor a zárórát hirdető étermekből, szórakozóhelyekről udvariasan, ám határozottan kitessékelik a vendégeket.

Egyetlen apró fény tűnik fel, ahol az ajtó tárva nyitva van. Imbolygó léptű ember, enyhén kapatosan beszél a nyíláson át:

– Helló . . . Mit adtok, van piátok vagy valami burkolnivalók?

Hamar megkapja a felvilágosítást:

– Uram, valószínűleg eltévedt, mert nálunk csak szellemi táplálék, könyv és videó van. Gazdag a kínálatunk, valamit parancsol?

– Ugyan kérem, tényleg nincs egy kis tütütök? Akkor meg minek vagytok nyitva? – méltatlankodik a látogató, majd mérgesen legyint egyet és továbbbáll.

Szó ami szó, rossz helyen kopogtatott, a Láng-Téka kft. Pozsonyi úti boltjában legfeljebb az éjszakai ügyeletben lévő elárúsítók hoztak magukkal elemózsiát, esetleg álmat üző kávéval töltött termoszt. Szeptemberben merész vállalkozásba kezdtek a kft. tagjai: az üzletet késő estig nyitva tartják. Huszonkilenc négyzetméteren garmadával állnak a könyvek – no és persze a videókazetták. Utóbbiból az induláskor csupán száz-százötz féle film közül válogathattak az érdeklődők, ám hetekkel később a készlet az ötszörösére növekedett.

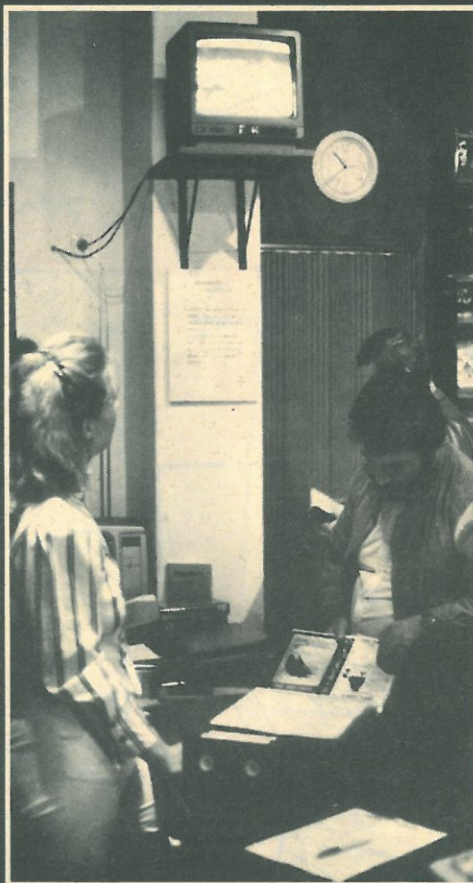
– Magunk se hittük volna, hogy az emberek még késő éjjel is a videó rabjai. Meglátszik a forgalmunkon, aminek nagyon örülünk, hiszen érdekeltek vagyunk, a fizetésünk ettől is

függ – tájékoztat a pult belső oldalánál egy csinos szőke hölgy, Péter Zsuzsa.

– Tudomásom szerint azelőtt ebben a helyiségben csak könyvet árúsítottak. Ha az emlékezetem nem csal, ön is.

– Négyen valóban profilt váltottunk, beléptünk a kft.-be, anyagilag érdekeltek vagyunk. Mint ahogy a Téka Könyvértékesítő Vállalat a helyiséget adja, s a Láng Kiadó szintén hozzájárult a társulás vagyonához.

Fotó: Szaka József

A volt könyveladók most új munkájukkal ismerkednek. Zsuzsa például éjjel-nappal a videó előtt ül, sorra nézi a filmeket. Egy jó kereskedőnek, aki videókölcsönzésre adta a fejét, töviről hegyire ismernie kell a választékot. Gyakran a vevő nekiszégezi a kérést:

– Legyen szíves ajánlani valami érdekeset! – Ezután a címek, a tartalmak felsorolása, az „étlap” bemutatása kell, hogy következzen.

Sok fecsegésre nem marad idő, sőt a hivatásos videónézésre sem, mert a vevők jönnek-mennek.

Tinédzserkből álló társaság, először járnak itt. Érdeklődnek a kölcsönzés feltételeiről, krimi és horrort keresnek.

– Ezer forint letét mellett napi százharminc a kazettánkénti bérleti díj – hangzik a válasz.

A gyanútlan azt hinné, a farmeros, bőrdzseki fiatalok ilyenkor sajnálkozva eltávoznak, mondván, a pénz nagy úr és a diákkülsejűeknek sajna vékony a bukszájuk. Micsoda tévedés . . . Az egyik félhosszú hajú gyerkőc magától értetődően a zsebébe nyúl, a „Bartókok” szépen vasaltan előkerülnek, s fizet, mint az a bizonyos katonatiszt.

Újabb, ezúttal kétszemélyes társaság érkezik. Fiú és lány jókedvűen, egymásba gabalyodva mutatják, őket a szerelem köti össze. Egymásra nézve, tekintetükkel biztatják a másikat, ki legyen a szószóló. Aztán a fiú, férfiaságát bizonyítva, úttörő szerepre vállalkozik:

– Tessék mondani, vannak pornófilmjeik?

A válasz nemleges, noha kapnak kárpótlásul egy vastag katalógust, de a pár csalódottan elandalog. Őket még az sem vigasztalja, hogy itt régi magyar filmek, szórakoztató alkotások között bőségesen lehet válogatni.

Törzsvendég toppan be, kockás taxi parkíroz az üzlet előtt, gazdája pedig igencsak otthonosan mozog bent.

– Naponta betérek, amikor befejezem a műszakot – mondja a középkorú férfi. – Hazamegyek, úgysem tudok azonnal elaludni. A videózás szórakoztat, az egész napi feszültséget így engedem ki magamból.

Az úr válogat, bizony lassan szűkül számára a még nem látott filmek köre. De a lényeg: törzsvendég, aki nemhogy a környékről, hanem Óbudáról sem rest naponta eljárni.

Olyanokat is ismerünk, akik éjszaka elviszik a filmet, reggelre pedig ismét feltűnnek, cserélni – mondja Dombi Nándor. Állandó éjszaka, a bolti belső előírás szerint ketten látják el mindig az ügyeletet, az egyiknek muszáj férfinek lennie.

– Ennyire félnek?

– Szerencsére eddig semmiféle incidens nem történt.

– Maga állandóan éjszakázik. Talán vágyik a sötétedés utáni munkára?

– Anyagilag megéri, ráadásul a családom nem látja ennek kárát. Szívesen csinálom.

– Az éjszakának mi a slágere?

– Fellini és a többi nagy rendező művészi filmjeit gyakran keresik. Bár minden igényt ki tudnánk elégíteni . . . ami viszont meglep, vacsora után a régi magyar alkotások iránt mindig megcsappan az érdeklődés.

Töprengék. Vajon illik ebben az üzletben nyugodalmas jó éjszakát kívánni?

Kamarás Péter

Éjszakai társ

1987. július 1-jén tizenkét alapító taggal létrejött Baján a Telecomplex Kábel-tv Egyesülés. Az alapító okirat szerint az egyesülés célja az egész városra kiterjedő közszolgálati telekommunikációs rendszer kialakítása. A magyarországi kábeltelevíziós rendszerekhez képest a bajai kezdeményezés sok új, eltérő vonást mutat.

Az alapítók, akik között nemcsak gazdálkodó szervezetek voltak, felismerték, hogy információs igényekkel egybevévő a lakosság óhaja egy jó minőségű, városi kiterjedésű kábeltelevíziós hálózatra. A telekommunikációs rendszer elnevezés arra utal, hogy a hálózat valóban egy városi szintű, egységes információs rendszer kialakítását is akarja szolgálni.

Szokatlan – vagy inkább a magyar kábeltelevíziós gyakorlattól eltérő –, hogy az alapítók között sem a városi tanács, sem az ingatlankezelő vállalat nem szerepelt. Az egyesülés az első pillanattól kezdve önálló gazdálkodó szervezetként működik, amely elsősorban csak a szolgáltatásaiért befolyó pénzekre számíthat terveinek készítésekor. A beinduláshoz szükséges összeget kölcsönökből, valamint a szervezethez 1988 elején csatlakozott városi tanács kedvező feltételű hiteleiből teremtték elő.

Jelenleg, a tagok akaratából, az egyesülés részvénytársasággá történő átalakítása folyik. Az átalakulás nyílt formában történik, ezzel szeretnénk elérni további tőke beáramlását vállalkozásunkba. Az Rt. kereskedelmi és közszolgálati profilú lesz.

A városi tanács csatlakozása sokat segített az akkor még csak éledező egyesülés anyagi helyzetén. Vagyonilag betétként megkaptuk az épületet, amely-

ből akkor költözött ki a csillagvizsgáló. Ez és a hozzá tartozó ingatlan a hálózat kialakításának szempontjából ideális helyen, a város geometriai középpontjában található. Bár kisebb-nagyobb javításokra szorul, de jelenlegi állapotában is nyugodt munkavégzést biztosít.

Első nagyobb beruházként a kábeltelevíziós főállomást alakítottuk ki az egyik volt csillagvizsgáló torony épületéből. Benne a Híradástechnika Szövetkezet kábeltelevíziós fejállomása (a hozzá csatolt parabolaantennával) már június óta működik.

A rendszer fő- és mellékvonalainak építése városszerte folyamatos, ezt a munkát a Posta a városi telefonhálózati rekonstrukcióval együtt végzi, és várhatóan 1990 első félévének végére fejezi be. A házon belüli építési feladatok között szerepel az épület egy részének az ügyfelek fogadására alkalmassá tétele, ugyanis a jelenlegi 3500 jelentkezővel, illetve ezek képviselőivel való kapcsolattartás komoly szervezési és információs munkát igényel. A csatlakozni kívánó lakosok száma a jövő év végéig várhatóan 8-9 ezer lesz, ez Baja lakóépületei 80 százalékának bekapcsolását jelenti.

A hálózatot eleve arra tervezték, hogy vele az egész város területe elérhető legyen, beleértve a nagy kiterjedésű, családi házakból álló kertvárosi övezeteket is. Ennek megszervezése nem kis munkával jár, nem beszélve arról, hogy ilyen területen eddig kevés kivitelező szerzett hálózatépítő gyakorlatot.

A kábeltelevízió igénylő lakosság a bevezetésért egyszeri hozzájárulási díjat fizet. A csatlakozási díjakra lakástípustól függő kalkuláció készült, s bár az összeg a családi házak esetében (ez a legdrágább kategória) többszöröse a lakótelepi, blokkos házak tarifájának (ott kerül legkevesebbe a csatlakozás), mégis szép számban akadnak jelentkezők a kertvárosokból is. A csatlakozási díj öt részletben fizethető, s bár nyugdíjasoknak sem tudunk kedvezményt adni, számukra a 12 havi részletben való törlesztés jelent elfogadható megoldást.

A hálózathoz adatátviteli céllal csatlakozni kívánó vállalatok, szervezetek csatlakozási pontonként fizetik a hozzájárulást, a használatért pedig az alkalmazott adatátviteli sebesség szerint az előfizetési díjat. Elsőként a gázszolgáltató kötött szerződést a Kábel-tv Egyesülettel. Ők a város távoli pontjain elhelyezkedő legnagyobb fogyasztóikat fogják ellenőrizni, a hálózat egy adatátviteli csatornáját igénybe véve.

Ahol a kábeltelevízió bevezetése megvalósul, főslogessé válik az összes tető-antenna, hiszen az itt fogható összes tévéműsoron kívül (ez a két magyar mellett három jugoszláv adást is jelent) három műholdas programot és kilenc URH-rádióműsört is közvetít a kábel.

A szolgáltatásokért műsorfajtánként meghatározott előfizetési díjat kell fizetni. Ezzel az előfizetők már jelentkezéskor tisztában vannak, így nem állhat elő a szolnoki vagy a szegedi eset, amikor az előfizetési díj bevezetése komoly nehézséget jelentett.

Az említett műsorokon kívül természetesen külön csatorna áll a helyi programok rendelkezésére. Ezek közül mindössze a mozifilmek vetítéséért kell előfizetési díjjal számolni.

Heti egy alkalommal jelentkezünk majd helyi műsorról, amelyet igény szerint egyszer vagy kétszer megismétlünk. A műsor összeállításában figyelembe vesszük Baja nemzetiségi összetételét. Városunkban nagy számban élnek bunyevácok (ez a szerbhorvát nemzetiség itteni neve), valamint német ajkú svábok. A nemzetiségi műsorrészeket anyanyelvi riporterek készítik majd, adásba a nemzetiségek anyanyelvén, magyarul feliratozva kerülnek.

Helyi képiújság bevezetését is tervezzük, amelyet a magyar televízió aktuális oldalaival (időjárás, nemzetközi hírek, tévéműsor stb.) kívánunk megtűzdelni. A helyben, számítógéppel szerkesztett képiújságban természetesen a közérdekű bajai hírek, kulturális ajánlatok, valamint a várhatóan nagyszámú hirdetés foglalják majd el a fő helyet.

Ennyit a műsortervekről. A megvalósításukat szolgáló stúdió már ma működik. Célunk a Sony gyártmányaira alapozott, háromkamerás U-matic rendszer összeállítása 1990 végéig. Első berendezéseink már megvannak, de jelenleg még sokat dolgozunk VHS-re is. Beszerzéseink anyagi hátterét elsősorban a városi tanácstól várjuk, amely ígérete szerint sajátjának tekinti a városi és városkörnyéki műsorellátást – és ami a lényeg: hajlandó áldozni is rá.

A város közvetlen környékének műsorellátását 1991-től egy nagyjából 15 kilométer hatósugarú adóberendezés üzembe állításával kívánjuk megoldani.

Jelenlegi létszámunk a stúdióban minimális, első műsorunk valószínűleg decemberben vagy a jövő év elején kerül adásba. Addig a műsorkészítésre való felkészülés mellett a fenntartási költségeinkre keresünk. Pénzes megrendelésünk bőven van, hiszen Baján eddig elfogadható színvonalon nem foglalkoztak videózással.

Legnagyobb gondunk a műsorkészítés személyi feltételeinek megteremtése. A bajai sajtó napjainkban ébred tesztalott állapotából, így nemigen válogathatunk tehetséges szerkesztők, riporterek között. Önjelöltek szép számmal akadnak, némelyikük már próbára is tette magát dokumentumfilmek készítésével, de a végleges megoldást csak a gyakorlat alakíthatja ki. Valószínűleg a több helyen már bevált módszert alkalmazzuk mi is, ami egy főállású szerkesztő alkalmazása mellett alkalmilag megbízott riporterek foglalkoztatását jelenti.

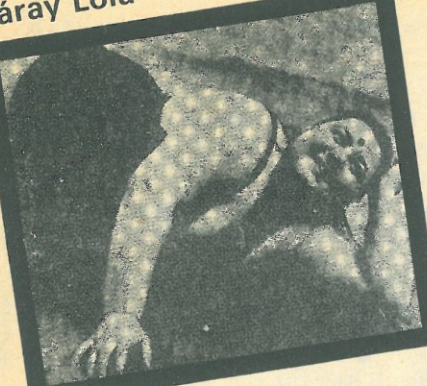
Reméljük, hogy egy-másfél év múlva, ha újra helyet kaphatunk a magazin oldalain, már terveink megvalósulásáról, hétköznapijainkról adhatunk számot az olvasóknak.

Gombás Miklós
stúdióvezető

Fotó: Égi Endre

Az első lépések után, indulás előtt

VOKSOK ÉS VIDEÓK

beiktatták az Indás-ház megtekintését. Persze csak kívülről. De így is nagy teher.

– Térjünk vissza a videóra!

– Nos, a videó... Hát kérem, mi már a kezdet kezdetén kialakítottuk tömegkommunikációs koncepciónkat. A mi tagságunk és potenciális választóinknak, a szegény magyaroknak nincs pénze a napilapokra, folyóiratokra, rádiót alig hallgatnak, a televízióban csak a sorozatokat nézik. Mi maradt? A videó! Úgy döntöttünk hát, hogy kazetta-sorozatot bocsátunk ki, igen kedvező áron.

– És miről szólnak ezek a programok?

– Pártprogramunk bizonyos alapelveit és szlogenjeit vittük videóra. Ennek szellemében készült el „A szegénység nem szegény...”, a „Boldogok lélekben szegények...”, a „Szegény Zsuzsi a táborozáskor”...

– És ezeket a – feltehetőleg magvas – programokat hajlandók végignézni?

– Óriási a kereslet. Egyszerűen már nem győzzük sokszorosítani a kazettákat. És mivel a stúdió és a kazettamásoló is az én házámban, a kisebbik hálószobában van berendezve... Elképzelheti...

Nagyot hörpint a Summer Dreaan kottéból, amelyet a néger kisinas tett le elé.

A Nagyon Szegények, a Baromi Szegények mellett ott vannak a Legatyásodottak is a maguk kissé szélsőséges reformprogramjával.

Nagy az izgalom a háromszögletű kerekasztal valamennyi elképzelhető oldalán. Érthető is. Választások lesznek. Szabad, demokratikus választások, amelyekhez éppoly szervesen hozzátartozik a választási hadjárat, a kampány, mint cipőhöz a pertli. És ezt ma már naponta észlelhetjük is jártunkban-keltünkben. Ki ne emlékezne az MFFFP két hónapja megrendezett látványos zászlóanya-bájjára vagy az MKMP pártház-szentelőjére? De elég, ha kilépünk a kapun, máris belebotlunk valamelyik párt szendvicsemberébe, a HHEBSZ ízletes télikabátot viselő cukrosbácsi-jaiba, és ezernyi helyről tekint le ránk a PRVP választási jelképe, az egymást tépő három gatyásgalamb.

Mostani körsétám azt kívánja bemutatni, miként élnek a pártok a modern kommunikációs technika adta lehetőségekkel, elsősorban a videóval mint tájékoztatói és propagandaeszközzel. Természetesen a teljesség igénye nélkül.

*

Indás Alfréd (42 éves) a Szegény Magyarok Pártjának kampányfőnöke. A lakásán berendezett választási irodában beszélgetünk. Bár ez nem olyan könnyű. Lázasan folyik a munka. Az emeletről hangos zene és lábdübörgés hallatszik le.

– A tánckar próbál – magyarázza Indás Alfréd.

– A jövő héten lesz a választási nagygyűlésünk.

– De a dübörgés...

– Semmi, nyugodjon meg, kedves. A munkásbakancsok dübögnek, a lányok ugyanis – pártunk szellemében dróttal összekötött munkásbakancsban táncolnak és – természetesen – kilóg a pucér fenekük a cájgnadrágból.

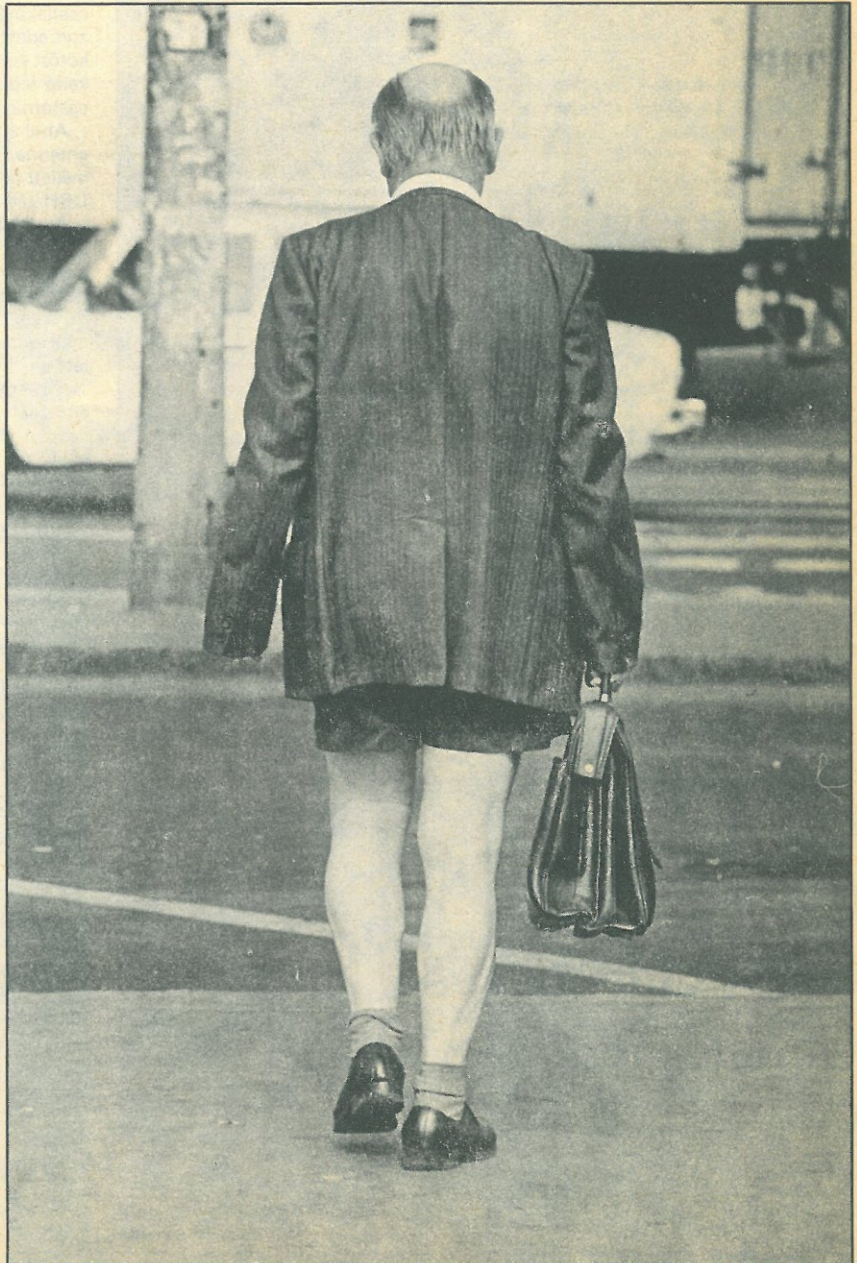
– Lapunk olvasóit elsősorban az érdekelné, hogyan építették be a videót a választási propaganda rendszerébe.

– Köszönöm a kérdését – simítja végig könnyedén térdemet a rejtélyes mosolyú, szép nagydarab ember. – Éppen ez az a terület, amelyről a legszívesebben nyilatkozom.

Beszélgetésünket idegen nyelvű karattyolás zavarja meg. A kampányfőnök arca elborul. Kihasznál az ablakon és kikiabál: „Hippolit! Zavarja már el azt a szájatáti csúrhét!” Dühösen megnyomja az ablakzáró szerkezet gombját. Az ablak nesztelenül leereszkedik. Most valamivel jobb.

– Bocsásson meg – mentegetőzik Indás –, a turistáktól nincs egy perc nyugtom sem. A szervezett turistacsoportok programjába tavaly óta

Videóörkép választás előtt

– Ösztintén szólva meglep, amit mond. Mivel magyarázta ezt a rendkívüli érdeklődést?

– Ismerni kell a szakmát. Szaktudás, elkötelezettség, pontos napi tájékozódás. A „Viseld büszkén a nyomort!” című kazettánk például úgy kezdődik, hogy egy nagyon szegény lány, akinek ruhára sem telik, a maga egyszerű módszereivel megpróbálja elnyerni egy pénzes ember támogatását. Aztán amikor a férfi a kerevethez támogatja a szegény lányt, az megfordul és elmondja a kamerába az identikus nyomorúsággal kapcsolatos nézeteinket.

– És sikerül a lánynak meggyőznie a pénzembert?

– Hogyne! És nem csak őt! További öt pénzembert, három luxusnőt és egy arabs telivért is meggyőző programunk megalapozott voltáról.

– Rendkívüli ötlet. És a többi kazetta?

– A „Nem tagadom meg a szegénységet” című kazettánk két lányra épül, akik mérhetetlen szegénységükben egymást szeretik.

– Ki szerkeszti, rendezi ezeket a kazettákat?

– Természetesen én. Csak nem képzeli, hogy a sok nyomorult közül bárki is ért ehhez?! Sajnos, elég sokan beleszólnak a munkámba. Pártunk még nem elég egységes. Így aztán rám hárul az a feladat is, hogy a kampány menetében megszilárdítsam a Szegény Magyarok Pártjának egységét.

– Érezhetőek ezek a nézetkülönbségek a kazetták anyagában is?

– Ezt megpróbálom elkerülni. Így aztán magam afféle ütközőzóna is vagyok. Nem könnyű összeegyeztetni a különféle frakciók elképzeléseit.

Milyen frakciók vannak a párton belül?

– Hát... Vannak a Nagyon Szegények, a Baromi Szegények és a Legatyásodottak a maguk kis-szélsőséges reformprogramjával.

– Infernálisan érdekes munka az öné.

– Hát ha még ismerné a műhelytitkokat is!

– Beavatna?

– Ha feljön most velem a középső hálósobába, tudnék mutatni valamit, amin még kiskegyed is meglepődne.

Megfogja a karomat azzal a nagy erős kezével és határozott léptekkel kormányoz a lépcsőn fölfelé, de még visszaszól a bőbitás szobalánynak: „Jeanette! Hozzon fel egy francia pezsgőt a rózsaszín hálóba és tegye le az ajtó elé!”

*

Igazán nem könnyű megtalálni a MISZ, azaz a Magyar Ízeltlábú Szövetség székházát. Omló tűzfalak, hámló-házak között vezet az út, amelynek jelen nevét illetően semmi bizonyosat nem mondhatok. De ha az ember a „Megújulás” (azelőtt „Szociális megújulás”) nevű kocsmánál jobbra fordul és csak megy-megy egyenesen, előbb-több szembetalálja magát azzal a felvonulási épülettel, amely most a MISZ székháza.

A választási kampány vezetője Homár Ferdinánd (93 éves), aki tiszta emberi nyíltsággal és becsületes magyar törkölyvel fogad.

– Hát ennek aztán van ereje! – teszem le a poharat.

– Erős mint a hangyasav! – heverészik hosszasan Homár úr, akiben – úgy tűnik – feltolultak az emlékek, mert felugrik helyéről, csattanósan a... -mre csap és megpödrí csápszerű bajuszát.

– Hogyan esett önre a választás? – kezdem a faggatózást.

– A választást megnyerjük! Szabad, demokratikus választást! Ki a rovárevőkkel a kormányból! – őt először vörös, majd halvány, illetve érett lila színt a kampányfőnök feje.

– Miért maga a kampányfőnök? – kérdem kissé hangosabban.

– Mert én vagyok a legfiatalabb az elnökségben! Még én értek hozzá egyedül. Én még röpcédulákat nyomtam... Arra már nem emlékszem, melyik pártnak.

– Lapomat elsősorban az érdekelné, miként kívánják hasznosítani a videót választási hadjárat során.

– Mi már eddig is rengeteget videóztunk. Elkészültek a videofelvétel az elnökségi tagok visszaemlékezéseiről. Ezek már most is hozzáférhe-

tők. Például a „Hetvenkét esztendő különféle börtönökben”. Megrázó. Minden percéből kémmény emberi helytállás, megtörhetetlen erő sugárzik.

– Apropó! Hány perces ez a kazetta?

– Mennyi? Hát egy kazetta legföljebb 240 perces lehet.

– És hány ilyen kazettából áll?

– Negyvenhatból vagy negyvenhétből. A másik, a „Sünök és békák között” egy kicsit hosszabb ugyan, de azt egyfajta rövidített programvázlatként is felfoghatjuk.

– Hogyan ítélik meg helyüket a pártok sorában?

– Olyanok vagyunk, mint pöcsön a kelés! – vihorászik egy negyedóráskat Homár úr, s közben huncutul benyúl a...-mba. – Nem leszünk kormányzó párt, de istenucc! megkeresítjük a többi párt életét! – igazítja meg műfogorát. – Egy történelmi pártot nem lehet csak úgy letörölni a politika térképéről.

– Meddig nyúlnak vissza hagyományaik?

– A gerinctelenekig... a hátyásszárnyú-

pók meghágja azt a nagy, széles nőstényt... – cuppog hevesen a kampányfőnök.

– Ezek szerint a főcsofás iránya... –

– A skorpió! Mivelhogy az elnökségből hárman is a Skorpió jegyében születtek. Ezt erősíti majd a „Halálos farkok” című videókazettánk. Biztosan megrendítő hatása lesz nyáron fölvert anyagunknak, a „Kiütés”-nek, amely a nyári szűnyoginvázió hiteles dokumentuma. Politikai ellenfeleinknek címeztük a „Dög légy!” című videónkat.

– Köszönöm a tartalmas, kimerítő tájékoztatást.

– Én is. Bár boldogabb lennék, ha nemcsak interjút, hanem lapostetűt is kapott volna tőlem, kedveském.

*

Kezdetben csak fekete lóként emlegették, de ma már favorit a választási galoppon a Nemzeti Honfibu és feltámadás Pártja. Választási irodájuk jelenleg a Margit híd lábánál horgonyoz, ugyanis egy hatalmas, nemzetiszínűre festett uszályban

Ki a rovárevőkkel a kormányból!

Nagy Zoltán felvételei

gig... a kullancsokig... a tetvekig... – kapkod lelkesen levegő után Homár úr.

– Ennek szellemében lett a választási emblémájuk...

–... a hamburgert kóstolgotó csótány! Amely kifejezi mozgalmunk népi jellegét, azt, hogy mi a tömegek pártja vagyunk, hogy mi kenyeret akarunk adni választóinknak, s hogy nyitottak vagyunk az új felé, hogy elvetjük Trianont, Jaltát, az adórendszert, tiltakozunk a víz klórozása és a bor vizezése ellen, azt követeljük, hogy állítsák bíróság elé azokat az entomológusokat, akiknek ötvenhatos szereplése amúgy is közismert, hogy tiltsák be a poloskairást és állítsanak emlékművet a második világháború lövészárkaiban elpusztult tetveknek...

– Térjünk vissza a videós propagandához! Mi az alapkonceptiójuk?

– A téveszmék eloszlátása! Az ávosok megszégyenítése! Az igazság felmutatása – kerül, amibe kerül.

– Ha lehetne konkrétan...

– Az egyik nagyágyunk „A pókok élete”. Na, ebben aztán odavágunk! Lesz még meglepetés! Majd a madárpók! Meg a tarantula! Meg az az izé... Az a szőrös... Ahogy az a fúrge kis kan-

rendezték be főhadiszállásukat. Szokatlan, de kétségtelenül hatásos fogás.

Vajon a propaganda egyéb területein is ilyen újító a NHFP? Erről kérdezem Gizmó Arisztidot (56 éves), a sokat próbált kampányfőnököt.

– Nos az uszály... Minden bizonytalansággal is érzi, mennyi mindent sűrít magába ez a jelkép. A folytonosságot és a gátszakadást, a mély belső hitet, a magyarságot, az egyszerű népnek az idegenekkel szembeni jogos gyűlöletét. A folyót, amely elválaszt és összeköt, a hidat, amelynek mély szimbolikáját nem kell külön magyaráznom magácskának. Látom azon szép, okos tekintetén, hogy anélkül is érti. És persze az irodalmi gyökerek. Hiszen ki ne ismerné azon irodalmi nagyságainkat, akik szívesen időztek a rakpartnak ezen szakaszán.

– Egyszerűen lenyűgöző, a kezét vigye el onnan! Ott egyáltalán nem vagyok könnyes... – miközben a sminkemet megigazítom, lopva körülnézek a választási irodában, ahol most csak ketten vagyunk. Megindítóan egyszerű helyiség, mégis ünneplés. Talán a címerektől? A nemzetiszínű lobogóktól vagy a NHFP mindenhol elhelyezett jelképeitől, amelyek nemzetiszínű alapon nemzetiszínű pöttyököt ábrázolnak keskeny nemzetiszínű csikkal áthúzva? – Őn közismert szemé-

Az biztos, hogy nem a „Szocialista Forradalom” húz el bennünket . . .

lyiség, Gizmó úr. Mindannyian emlékszünk rá, hogy nem is olyan régen még egy másik párt kimagasló figurája volt.

– Ezt mi soha nem is tagadtuk – komolyodik el férfiasan kemény arca. – Talán éppen ez az egyik oka annak, hogy ilyen jól megértjük egymást a NHFP soraiban. Bár az eltérő politikai előítélet sem lehet akadály a teljes megértésnek és együttműködésnek – gombolgatja idegesen blúzomat.

– Lapom olvasóit elsősorban az a kérdés foglalkoztatja, miként kívánják alkalmazni a videót hadjáratuk során . . .

– Nem!!!! Nem!!!! – rándul meg ültében ez a látszólag rendíthetetlen ember. – Televízióról, videóról hallani sem akarok. A televízióval kapcsolatos fenntartásaink igen nagyok. A tévé jelenlegi vezetése struccpolitikát folytat. Nem hajlandó tudomást venni a nemzeti honfibúról és még kevésbé a nemzeti feltámadásról. Mostani programunkban szerepel követeléseink között a televízió lerombolása, helyének felszántása, sóval való behintése satöbbi, satöbbi . . .

– És a videóval miért nem kívánnak élni?
– Röviden válaszolok. Idegen. Nem nemzeti. Nézze csak meg, mókuskám a kazettában a szalagot! Milyen? Szürke, barna. Na látja?
– De talán a hatékonysága . . .

– Hatékonyság?! Demagógia! Remélem, tudja, kik használnak ilyen kifejezéseket . . .

– De hogyan juttatják el az információt reménybeli választóikhoz?

– Hát ez az! Mi hagyományos nemzeti módszereket alkalmazunk. A kisbíró – matat szórakozottan harisnyatartómon.

– Úgy értsem, hogy . . .

– Értse úgy! Gyorsított tanfolyamon kisbírókat képeztünk ki. Őket deszant egységként dobjuk le helikopterekről a megjelölt körzetekben, ahol személyesen – ez a kulcsszó! – és közvetlen formában dobolják ki a helységek lakosainak pártunk programját.

– És a tagtoborzás?
– A verbunk hagyományait követi. Bevonulnak a NHFP-huszárok dallal, nótaszóval, játékos kardcsörtetéssel . . .

– Hát ez rendkívüli látványosság lehet . . .

– No persze, persze, majd megmutatom magácskának videón. De a lényeg a nemzeti honfibu és feltámadás.

– Nem készülnek valami látványos akcióra?

– Beláthatja, angyalka, hogy súlyos hiba lenne kitergetni a kártyáimat, mert ezzel csak ellenfeleinket erősíteném. Mivel azonban a maga lapjának átfutási ideje olyan hosszú, hogy addigra mi itt már kormányzó párt leszünk, nyugodtan megír-

hatja, hogy uszályunk hamarosan nagy dunai útra indul. A Fekete-erdőtől a Fekete-tengerig. Ahány kikötő . . .

– . . . annyi lány!

– Ugyan már! Annyi politikai program. Bár az sem kizárt, hogy bizonyos szakaszokon fel kell szerelnünk a fedélzeti ágyúkat.

– Na de egy uszály, ugye, magától nem tud úszni . . . Kell valamilyen vontató . . .

– Vagy tolóhajó . . . Nagyon jól látja. Az biztos, hogy nem a „Szocialista Forradalom” húz el bennünket. Az ugyanis üdülőhajó.

– Hát akkor?

– Nézze, buja kis nyuszikám, egy kicsi, de erős tolóhajóra van szükségünk, amelyet nem kell feltétlenül fellobogózni.

– Egy utolsó kérdés: hol köt ki végül a NHFP uszálya?

– Ravasz, elgondolkodtató kérdés, amelyre csak a választások után tudok választ adni. De ami az uszályt illeti, az vissza fog térni ugyanerre a helyre, ahol a gyökerei vannak, ahol hazai hullámok nyaldossák az oldalát . . .

– De Arisztid . . . Az nem is az oldalam!

SZTÁR-POSTA

Számos levelet kaptunk, amelyben Olvasóink az iránt érdeklődnek, hová írhatnának kedvenc külföldi filmszínészeiknek. Némi kutatás árán több levelezési címet is beszereztünk, ezeket olvashatják az alábbiakban. Igyekszünk továbbra is eleget tenni hasonló kéréseiknek.

Harrison Ford c/o MacQueeny Management, 146 North Almont Drive suite 80, Los Angeles, California 90048 USA

Christophe Lambert c/o Marjorie Israel-33, rue Marbeuf, 75008 Paris, France

Richard Gere c/o PMK, 8436 West Third Street, suite 650 Los Angeles, CA 90048, USA

Kathleen Turner c/o The Gersh Agency, 222 North Canon Drive, Beverly Hills CA 90210, USA

Sigourney Weaver c/o Sam Cohn International Creative Management, 40 West, 57th Street New York, NY 10019 USA

Tom Cruise c/o Paramount Pictures, 5451 Marathon, Hollywood CA 90038 USA

Michael J. Fox c/o NBC TV 3000 West Alameda Avenue, Burbank CA 91522 USA

Kelly McGillis c/o International Creative Management, 40 West 57th Street, New York, NY 10019 USA

Patrick Swayze c/o ABC TV 4151, Prospect Avenue, Hollywood CA 90027 USA

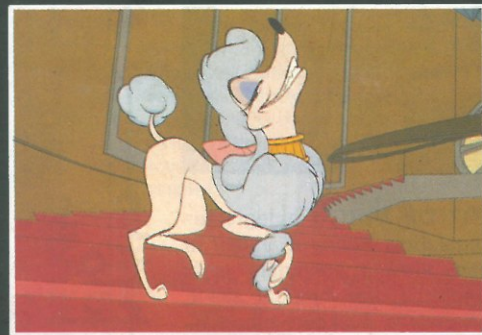
Sylvester Stallone c/o Creative Artists Agency, 1888, Century Park East, suite 1400, Los Angeles, CA 90067, USA

Mark Hamill P.O.Box 8669 Universal City, California 91608 USA

Michael Biehn c/o Mischkin Agency Inc., 9255 Sunset Boulevard, Hollywood, CA 90069 USA

Ára: 49 Ft

OLIVER & Company

*Olivér
és Társai*

Olivér cicát az élet vihara a családi fészek melegéből New York legzüllöttebb negyedébe röpti. A bájos és naiv jószág hamar elpusztulna a mocskos sikátorok mélyén, ha egy habókos, ámde szerfölött ügyes kóbor kutya élelemszerző akcióiba tettehársául nem fogadná. A kiscica a kósza ebekkel együtt átmeneti otthonra lel egy jó szívű csavargó düledező kalyibájá-

ban, mígnem egy szép napon még fényesebb szerencse ragyog reá: egy kislány befogadja dúsgazdag családjá otthonába. Olivér szegény barátai cseles kis trükkel próbálkoznak segíteni szorult helyzetbe jutott gazdájukon, ám ezzel óriási, de nem elháríthatatlan veszedelmet zúdítanak Olivér új otthonára.

(Rendezte: George Scribner. A Walt Disney Stúdió színes, szinkronizált rajzfilmje. Magyarországon forgalomba hozza: InterCom.)

WALT DISNEY PICTURES